

20 år med nasjonale kontaktpunkt

Ti banebrytende klagesaker om etterlevelse av OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv

OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

NORGES KONTAKTPUNKT
FOR ANSVARLIG NÆRINGS LIV

20 år med nasjonale kontaktpunkt

**Ti banebrytende klagesaker om etterlevelse av OECDs
retningslinjer for ansvarlig næringsliv**

Innhold

Innledning	3
20-årsjubileum for OECDs kontaktpunktordning	3
Ti banebrytende klagesaker	5
Klagesak 1: Lok Ahakti Abhiyan, Korean Transnational Corporations Watch, Fair Green and Global Alliance og Forum for Utvikling og Miljø (ForUM) vs Norges Bank Investment Management (NBIM)	6
Klagesak 2: Jijnjevaerie Sameby vs. Statkraft AS og SSVAB	8
Klagesak 3: WWF vs. Soco	9
Klagesak 4: FIVAS vs. Norconsult	10
Klagesak 5: Clean Clothes Campaign Danmark og Aktive Forbrugere vs. PWT Group A/S ...	11
Klagesak 6: Fagforeningen BWI vs. fotballforeningen FIFA i Qatar	12
Klagesak 7: Tidligere ansatte i Bralima vs. Bralima og Heineken i DR Kongo	13
Klagesak 8: Fagforeningen Industri Energi vs. olje- og gasselskapet DNO ASA i Jemen	14
Klagesak 9: Society for Threatened Peoples vs. Credit Suisse	15
Klagesak 10: Oxfam Novib, Greenpeace Netherlands, BankTrack og Friends of the Earth Netherlands (Milieudefensie) vs. ING Bank	16
Om OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper	17
De nasjonale kontaktpunktene – en unik mekanisme	17
Kontaktpunktene organisering og klagebehandling	19
Vedlegg	20
Klagesak 1: Forum vs. Norges Bank Investment Management – Sluttklæring	22
United Steel Workers og Birlisik Metal IS vs. Crown Holdings Inc. og Norges Bank Investment Management – Første vurdering og sluttklæring	32
Klagesak 2: Jijnjevaerie Sameby vs. Statkraft og SSVAB – Sluttklæring	49
Klagesak 3: World Wildlife Fund International vs. Soco – Sluttklæring	64
Klagesak 4: Fivas vs. Norconsult – Felleserklæring	71
Oppfølgingserklæring	74
Klagesak 5: Clean Clothes Campaign og Ansvarlige Forbrugere vs. PWT Group – Sluttklæring	76
Oppfølgingserklæring	85
Klagesak 6: Building and Wood Workers' International vs. FIFA – Sluttklæring	87
Oppfølgingserklæring	93
Klagesak 7: Ansatte i Bralima vs. Bralima og Heineken – Sluttklæring	95
Klagesak 8: Industri Energi vs. DNO ASA – Sluttklæring	102
Industri Energi vs. DNO ASA II – Sluttklæring	110
Klagesak 9: Society for Threatened Peoples Switzerland vs. Credit Suisse – Sluttklæring ...	129
Klagesak 10: Oxfam Novib, Greenpeace Netherlands, BankTrack og Friends of the Earth Netherlands vs. ING – Sluttklæring	132

Innledning

OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper er anbefalinger fra nasjonale myndigheter til flernasjonale selskaper om prinsipper for ansvarlig næringsvirksomhet. I alt 49 land har forpliktet seg til å fremme retningslinjene. For å bidra til at retningslinjene følges opp, skal landene som har sluttet seg til retningslinjene etablere nasjonale kontaktpunkt. Kontaktpunktene har som oppgave å fremme retningslinjene, og de skal legge til rette for dialog og mekling dersom de mottar klager om manglende etterlevelse av retningslinjene. Kontaktpunktene er ikke rettslige ordninger, og siktemålet med klagebehandlingen er å komme frem til en omforent løsning i sakene.

Det norske kontaktpunktet har behandlet klager mot norske virksomheter om blant annet urfolks rettigheter, retten til å organisere seg og drive kollektive forhandlinger og andre menneskerettigheter. Alle klager behandlet av det norske kontaktpunktet er tilgjengelige på kontaktpunktets nettsider ([enkeltsaker](#)).

20-årsjubileum for OECDs kontaktpunktordning

Siden kontaktpunktordningen ble etablert i år 2000, har kontaktpunktene tilsammen behandlet over 500 enkeltsaker knyttet til selskapers aktiviteter i over 100 land og områder. De fleste klager siden 2011 omhandler menneskerettigheter (57%), etterfulgt av overordnede retningslinjer, som inneholder forventninger til selskapenes aktsomhetsvurderinger (53%). Deretter følger saker som gjelder arbeidsforhold (40%) og miljøforhold (21%). Kun et fåtall saker siden 2011 gjelder konkurranseforhold (1%) og skatt (2%). Fagforeninger og sivilts samfunns-organisasjoner står bak de fleste klager som er levert siden kontaktpunktordningen ble etablert (hhv. 40% og 38%).¹

¹ [OECDs oversikt over alle klagesaker som er håndtert av de nasjonale kontaktpunktene mellom 2000 og 2019.](#)

Kontaktpunktordningen fyller 20 år i 2020. I den forbindelse har det norske kontaktpunktet samlet ti banebrytende klagesaker behandlet av det norske kontaktpunktet og av kontaktpunkt i andre land. Dette er bare et lite utvalg av de 500 sakene som du kan finne i [OECDs database med enkeltsaker](#). Sakene i kompendiet er valgt ut på grunn av tema, sektor og – ikke minst – resultatene som klagebehandlingen har gitt. Det er ingen hemmelighet at det har vært stor variasjon mellom klagebehandlingen i de ulike kontaktpunktene. Utvalget av saker er dermed ikke egnet til å gi et representativt bilde av hvordan klageordningen faktisk har fungert, men illustrerer de mulighetene som ligger i denne unike klageordningen.

Kompendiet gir eksempler på enkelte klagesaker som har ført til en form for oppreisning eller erstatning til klager. I klagesaken om rettighetene til de tidligere ansatte i det kongolesiske Heineken-selskapet Bralima, bidro det nederlandske kontaktpunktet til å fremforhandle en avtale som ga de tidligere ansatte erstatning i 2017. I klagesaken om arbeidsforholdene og faglige rettigheter på anleggene til fotball-VM i Qatar i 2022, fikk det sveitsiske kontaktpunktet FIFA til forhandlingsbordet og det ble inngått en avtale mellom partene. Denne forplikter FIFA til å respektere menneskerettigheter og til å etablere klageordninger med muligheter for arbeidstakere til å søke erstatning for krenkelser.

I økende grad ser man klager som involverer investorer, selskaper, datterselskaper eller leverandører og andre forretningsforbindelser spredt over flere land, og som dermed også berører kontaktpunkt i ulike land. Retningslinjene anbefaler at kontaktpunktene samarbeider om slike klager. Et eksempel på dette var en klage fra 2012 rettet mot det sør-koreanske selskapet Posco i India og to investorer. Deler av klagen gjaldt investeringene til Norges Bank Investment Management (NBIM) – forvalteren av Statens pensjonsfond Utland. I slutterklæringen fra det norske kontaktpunktet ble det fastslått at OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper også gjelder for finanssektoren, og for minoritetsaksjonærer. Dette ga startskuddet for et arbeid i OECD som resulterte i et veiledningsdokument for ansvarlig forretningsdrift i finanssektoren (2017).

Kompendiet inneholder blant annet en oppsummering av klagen, informasjon om klagebehandlingen, kontaktpunktets slutterklæring og eventuelle anbefalinger til selskapene om etterlevelse av retningslinjene, samt eventuell oppfølging. Kompendiet inneholder også avtaler mellom partene der det har vært aktuelt, der selskapene forplikter seg til konkrete tiltak for å opptre ansvarlig i tråd med retningslinjene. I enkelte tilfeller inkluderes også ekspertuttalelser og presseomtale av sakene. Det har av plasshensyn ikke vært mulig å ta med alle offentliggjorte dokumenter i sakene, men det er for alle saker tatt med lenker som tar leseren videre til registrene hvor de komplette saksdokumentene finnes.

Ti banebrytende klagesaker

Klagesak	Klager og innklaget	Tema
Klagesak 1	En gruppe NGOer, deriblant norske Forum for Utvikling og Miljø (ForUM) vs. Norges Bank Investment Management (NBIM)	Aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter i finanssektoren, herunder minoritetsaksjonærer
Klagesak 2	Jijnjevaerie Sameby vs. Statkraft AS og SSVAB	Menneskerettigheter – konsultasjoner med urfolksgrupper i reindriftsområder
Klagesak 3	World Wildlife Fund vs. SOCO	Aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter, konsekvensutredninger på miljøområdet og interessentdialog
Klagesak 4	FIVAS vs. Norconsult	Aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter og forretningsforbindelsers innvirkning på urfolks rettigheter og lokalbefolkning
Klagesak 5	Clean Clothes Campaign Danmark og Aktive Forbrugere vs. PWT Group A/S	Faglige rettigheter og bygningssikkerhet hos leverandør i klesindustrien
Klagesak 6	Fagforeningen BWI vs. fotballforeningen FIFA i Qatar	Migrantarbeideres menneskerettigheter, arbeidstakers klagemuligheter og arbeidstilsyn
Klagesak 7	Tidligere ansatte i Bralima vs. Bralima og Heineken i DR Kongo	Arbeidsforhold: masseoppsigelser og virksomhet i konfliktområder
Klagesak 8	Fagforeningen Industri Energi vs. olje- og gass-selskapet DNO ASA i Jemen	Faglige rettigheter, herunder retten til å organisere seg og drive kollektive forhandlinger; virksomhet i konfliktområder
Klagesak 9	Society for Threatened Peoples vs. Credit Suisse	Menneskerettigheter – konsultasjoner med urfolk, prosjektfinansiering og forretningsforbindelser
Klagesak 10	Oxfam Novib, Greenpeace Netherlands, BankTrack og Friends of the Earth Netherlands (Milieudefensie) vs. ING Bank	Klimamålene i Parisavtalen og åpenhet om investeringer i prosjekter med store klimagassutslipp

Klagesak 1: Lok Ahakti Abhiyan, Korean Transnational Corporations Watch, Fair Green and Global Alliance og Forum for Utvikling og Miljø (ForUM) vs Norges Bank Investment Management (NBIM)

Hovedtema	Jernproduksjon i India: aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter i finanssektoren, herunder minoritetsaksjonærer
Oppsummering av klagen	Klagerne hevdet at det koreanske gruveselskapet Posco hadde optrådt i strid med OECDs retningslinjer i forbindelse med planer om å bygge et integrert stålverk i Jagatsinghpur i India. Klager hevdet at prosjektet ville føre til fysisk og økonomisk marginalisering av mer enn 20.000 mennesker. Klagerne hevdet også at to av investorene (ABP og NBIM) ikke traff tilstrekkelige tiltak for å forebygge eller avbøte selskapets negative innvirkning på menneskerettigheter og miljø, som de mente de var direkte koblet til gjennom sine forretningsforbindelser.
Sektor	Finanssektoren (institusjonelle investorer)
Klager(e)	En gruppe med NGOer (Lok Ahakti Abhiyan, Korean Transnational Corporations Watch, Fair Green and Global Alliance og Forum for Utvikling og Miljø (ForUM))
Innklaget	Det sørkoreanske selskapet Pohang Iron and Steel Enterprise (Posco) og det heleide datterselskapet Posco India Private Limited samt to av selskapets investorer: det nederlandske pensjonsfondet ABP og dets administrator APG, og Norges Bank Investment Management (NBIM), som forvalter Statens pensjonsfond – Utland.
Sted²	Jagatsinghpur-distriktet i Odisha, India
Klage mottatt	9. oktober 2012
Kontaktpunkt som behandlet klagen	Det norske kontaktpunktet samarbeidet med kontaktpunktene i Nederland og Sør-Korea i klagebehandlingen. Det nederlandske kontaktpunktet behandlet delen av klagen som gjaldt ABP/APG, det norske kontaktpunktet behandlet det som gjaldt NBIM og det sør-koreanske kontaktpunktet behandlet det som gjaldt Posco.
Relevante kapitler i retningslinjene	Kapittel II (Overordnede retningslinjer); Kapittel III (Offentliggjøring av opplysninger); Kapittel IV (Menneskerettigheter); Kapittel VI (Miljøvern)
Klagebehandling	Det nederlandske kontaktpunktet tok de deler av klagen som gjaldt APG til behandling og tilbød å tilrettelegge for dialog mellom partene. Partene kom frem til en avtale der de ble enige om tiltak APG ville treffe for å unngå og/eller avbøte potensiell negativ påvirkning knyttet til minoritetsaksjene i POSCO. Det koreanske kontaktpunktet avviste de deler av klagen som gjaldt POSCO . Det norske kontaktpunktet tok de deler av klagen som gjaldt NBIM til behandling og offentliggjorde sin første vurdering 27. november 2012.
Felleserklæring	Nei. NBIM avviste det norske kontaktpunktets tilbud om mekling og dialog. De mente at OECDs retningslinjer ikke gjaldt minoritetsaksjonærer.

² Med sted menes vanligvis der hendelsen ("the impact") har skjedd, men det kan også være stedet der tematikken ("the issue") har oppstått, eksempelvis spørsmål rundt et selskaps rutiner eller mangler på disse for å sørge for å unngå hendelser forårsaket av leverandører, selskaper de investerer i eller selskaper de har en forretningsforbindelse med.

Hovedtema	Jernproduksjon i India: aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter i finanssektoren, herunder minoritetsaksjonærer
Kontaktpunktets slutterklæring og anbefalinger til selskapet	Kontaktpunktet offentliggjorde sin slutterklæring 27. mai 2013, og konkluderte med manglende etterlevelse av retningslinjene på bakgrunn av at NBIM nektet å samarbeide med kontaktpunktet og manglet en strategi for å identifisere og håndtere mulige brudd på menneskerettighetene i selskapene de investerer i, med unntak av barns rettigheter. Kontaktpunktet utdypet hva som kan forventes av minoritetsaksjonærer når det gjelder aktsomhetsvurderinger. I slutterklæringen ble NBIM blant annet anbefalt å utvide risikovurderingene sine til å omfatte hele spekteret av menneskerettigheter, identifisere hvilke risikoer for menneskerettighetsbrudd som er mest utbredt i ulike sektorer eller typer investeringer og utvikle en strategi for å håndtere disse. Kontaktpunktet anbefalte også NBIM å utarbeide og offentliggjøre en strategi for deres arbeid med aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter.
Annet (oppfølging, god praksis)	Kontaktpunktet mottok i 2015 to nye klagesaker mot NBIM med lignende tematikk: United Steel Workers og Birlesik Metal IS, mot det nordamerikanske selskapet Crown Holdings Inc. (slutterklæring) og NBIM og en klagesak fra Cotton Campaign, Anti-Slavery International og KTNC Watch mot Daewoo International og morselskapet POSCO og NBIM (slutterklæring). Kontaktpunktet besluttet å ikke invitere partene til mekling i disse sakene, på grunn av et pågående arbeid i OECD om ansvarlig forretningsdrift knyttet til finanssektoren og institusjonelle investorer. I slutterklæringene gjentok Kontaktpunktet de ovennevnte anbefalingene fra 2013 til NBIM om å gjennomføre aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. NBIM utarbeidet i 2016 et forventningsdokument om menneskerettigheter. Et sentralt spørsmål i klagesaken fra 2012 var hvorvidt OECDs retningslinjer gjelder for finanssektoren, herunder minoritetsaksjonærer. OECD utga et veiledningsdokument om ansvarlig forretningsdrift for finanssektoren og institusjonelle investorer i 2017.
Lenker	• Omtale av klagesaken i OECDs database (Norge, Nederland, Sør-Korea) • Alle dokumenter i de deler av klagesaken fra 2012 som gjaldt NBIM (det norske kontaktpunktet)

Klagesak 2: Jijnjevaerie Sameby vs. Statkraft AS og SSVAB

Hovedtema	Vindpark i reindriftsområder: menneskerettigheter – konsultasjoner med urfolksgrupper
Oppsummering av klagen	Klagen fra Jijnjevaerie Sameby mot Statkraft AS gjaldt et planlagt vindkraftprosjekt i områder i Jämtland i Sverige der Samebyen tradisjonelt driver med reindrift. Samebyen anførte at konsultasjonene som selskapet hadde gjennomført med dem hadde vært mangelfulle og at prosjektet var i strid med ønskene deres. De hevdet at prosjektet ville begrense Samebyens mulighet til en fortsatt bærekraftig reindrift som er deres økonomiske og kulturelle livsgrunnlag. Flere sider av saken hadde vært behandlet i det svenske rettssystemet. Samebyen ønsket at kontaktpunktene skulle legge til rette for dialog mellom Samebyen og Statkraft AS for å komme frem til en omforent løsning.
Sektor	Energi (vindkraft)
Klager	Jijnjevaerie Sameby, et urfolkssamfunn som lever av reindrift
Innklaget selskap	Det norske statseide selskapet Statkraft AS og det svenske datterselskapet Statkraft SCA Vind AB (SSVAB). Datterselskapet er eid 60 prosent av Statkraft AS og 40 prosent av Svenska Cellulosa Aktiebolaget.
Sted	Jämtland i Nordvest-Sverige
Klage mottatt	29. oktober 2012
Kontaktpunkt som behandlet klagen	Det svenske kontaktpunktet ledet saken og det norske kontaktpunktet var støttekontaktpunkt
Relevante kapitler i retningslinjene	Kapittel II (Overordnede retningslinjer); Kapittel IV (Menneskerettigheter); Kapittel VI (Miljøvern)
Klagebehandling	Kontaktpunktene offentliggjorde sin første vurdering i klagesaken 14. februar 2013. Kontaktpunktene la i juni 2014 til rette for ekstern meklings, men meklingsen førte ikke frem. Kontaktpunktene avga derfor en slutterklæring med anbefalinger til selskapet 8. februar 2016.
Felleserklæring	Nei. Partene takket ja til å delta i meklings men oppnådde ikke enighet.
Kontaktpunktets slutterklæring og anbefalinger til selskapet	Kontaktpunktene avga en slutterklæring 8. februar 2016. Kontaktpunktene fant ikke grunnlag for å konkludere med manglende etterlevelse av OECDs retningslinjer. De pekte på enkelte områder der det var rom for forbedringer, som at Statkraft/SSVAB kunne arbeide på en måte som enda tydeligere fremmer urbefolkningers rettigheter for å være i tråd med OECDs retningslinjer. Kontaktpunktene anbefalte at det gjennomføres konsultasjoner med formål om å oppnå samtykke fra berørte urfolk i forkant av etablering i områder med betydning for urfolks tradisjonelle virke. Kontaktpunktene anbefalte også partene om å vise ny vilje til å fremforhandle en avtale om videre utvikling av vindkraftprosjektene, omfang, utbredelse og kompensasjonsordninger.
Annet (oppfølging, god praksis)	Partene oppnådde på egenhånd i juli 2016 en avtale om kompensasjon som følge av vindparkene Statkraft hadde bygget i reindriftsområdet til Jijnjevaerie Sameby. Den langsiktige avtalen gjaldt kompensasjon for utbedringstiltak og adgang til landområder for driftsfasen av berørte vindparker. Saken ble løftet frem i et seminar om næringsutvikling og urfolks rettigheter i regi av Norges institusjon for menneskerettigheter og det norske kontaktpunktet i Karasjok i 2019. Partene redegjorde der for detaljene i prosessen. Samebyen uttrykte misnøye med selskapets oppfølging av avtalen.
Lenker	• Omtale av klagesaken i OECDs database • Alle dokumenter i klagesaken (det norske kontaktpunktet) • Det norske kontaktpunktets pressemelding etter avtalen mellom partene • Selskapets omtale av kompensasjonsavtalen i årsrapport 2016

Klagesak 3: WWF vs. Soco

Hovedtema	Kartlegging av olje og gass i nasjonalpark i DR Kongo: aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter, konsekvensutredninger på miljøområdet og interessentdialog
Oppsummering av klagen	Klager anførte at SOCO International Plc. hadde opptrådt i strid med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper i forbindelse med oljeleting i et område av Virunga nasjonalpark i Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo). WWF International anførte at oljeleting var i strid med internasjonale avtaler – særlig når det gjaldt nasjonalparkens status som UNESCO Verdensarvområde for naturarv og kongolesisk rett. Den skapte risiko for lokalmiljøet og lokalsamfunn som var avhengige av det omkringliggende økosystemet. SOCO hevdet at aktivitetene var begrenset til økonomiske og sosiale studier og sosiale programmer, herunder en seismisk kartlegging på oppdrag for kongolesiske myndigheter og ikke oljeleting.
Sektor	Olje og gass
Klager	World Wildlife Fund (WWF) International
Selskap	Soco International Plc, et internasjonalt olje- og gasselskap med hovedkvarter i London. Soco hadde en 85 prosent eierandel i blokk V i det østlige DR Kongo gjennom datterselskapet Soco Exploration and Production DRC Sprl.
Sted	Nasjonalparken Virunga i DR Kongo
Klage mottatt	7. oktober 2013
Kontaktpunkt som behandlet klagen	Det britiske kontaktpunktet
Relevante kapitler i retningslinjene	Kapittel II (Overordnede retningslinjer); Kapittel IV (Menneskerettigheter); Kapittel VI (Miljøvern)
Klagebehandling	Det britiske kontaktpunktet tok klagen til behandling og offentliggjorde sin første vurdering i februar 2014. Kontaktpunktet vurderte at det ville være hensiktsmessig med dialog bl.a. omkring Soco's aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter i lys av konflikten i DR Kongo og hvorvidt Soco informerer interessenter om resultatene av miljømessige konsekvensutredninger. Kontaktpunktet tilbød å tilrettelegge dialog og mekling mellom partene. Kontaktpunktet utpekte en ekstern mekler som la til rette for dialogen. Partene møttes to ganger.
Felleserklæring	Ja. Partene kom frem til en felleserklæring (joint statement) i juni 2014. Soco forplikter seg til ikke å gjennomføre ytterligere lete- eller boreaktiviteter i Virunga så lenge nasjonalparken har status som verdensarvområde. Soco skulle ferdigstille den seismiske kartleggingen og oppfylle forpliktelsene overfor lokalsamfunnet når det gjaldt sosiale programmer så lenge selskapet hadde rettigheter til lisensen i blokk V. Soco forpliktet seg også til at de aldri mer ville være med på å forringe verdien til et Verdensarvområde og ville gjennomføre miljømessige konsekvensanalyser og menneskerettslige aktsomhetsvurderinger som er i tråd med "internasjonale normer og standarder og beste praksis i industrien, herunder passende konsultasjoner med lokalsamfunnet".
Kontaktpunktets slutterklæring	Kontaktpunktet konkluderte klagesaken og offentliggjorde en slutterklæring 15. juli 2014. Felleserklæringen er inntatt i et vedlegg til slutterklæringen.
Annet (oppfølging, god praksis)	Felleserklæringen førte til at Etikkrådet for Statens Pensjonsfond – Utland (SPU) endret sin tilrådning om utelukkelse av SOCO International Plc fra fondet. Selskapets aktivitet hadde opphørt og Etikkrådet anså da at det ikke lenger var en uakseptabel risiko for at selskapet ville være ansvarlig for alvorlig miljøskade i nasjonalparken.
Lenker	• Omtale av klagesaken i OECDs database • Alle dokumenter i klagesaken (det britiske kontaktpunktet) • Etikkrådets tilrådninger vedrørende Soco International Plc

Klagesak 4: FIVAS vs. Norconsult

Hovedtema	Utbygging av vannkraft i Malaysia: aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter og forretningsforbindelsers innvirkning på urfolks rettigheter og lokalbefolkning
Oppsummering av klagen	Foreningen for Internasjonale Vannstudier (FIVAS) klaget Norconsult inn for sitt forretningssamarbeid knyttet til vannkraftprosjektene Murum og Baram i Sarawak i Malaysia. FIVAS viste til at urfolksgrupper var berørt av vannkraftprosjektene og at deler av lokalbefolkningen måtte flytte som følge av Murum-dammen samt at mange risikerte å bli tvangsflyttet dersom Baram-dammen ble bygget. Klager anførte manglende åpenhet omkring Norconsult AS sin virksomhet knyttet til de to vannkraftprosjektene, manglende risikobaserte aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter generelt og urfolks rettigheter spesielt, manglende åpenhet rundt dette samt manglende medvirkning og avbøting av negativ innvirkning knyttet til NorPower sine forretningsforbindelser.
Sektor	Energi (vannkraft)
Klager	Foreningen for Internasjonale Vannstudier (FIVAS), en norsk NGO. Klager hadde løpende dialog med NGOen Save Sarawak Rivers.
Innklaget	Norconsult AS og det heleide datterselskapet Norpower Sdn Bhd (rådgivningsvirksomhet)
Sted	Delstaten Sarawak i Malaysia
Klage mottatt	22. august 2014
Kontaktpunkt som behandlet klagen	Det norske kontaktpunktet
Relevante kapitler i retningslinjene	Kapittel II (Overordnede retningslinjer); Kapittel III (Offentliggjøring av opplysninger); Kapittel IV (Menneskerettigheter)
Klagebehandling	Kontaktpunktet offentliggjorde sin første vurdering 1. januar 2015. Kontaktpunktet tilrettela for meklings mellom partene, som møttes i mai og juni 2015.
Felleserklæring	Ja. Meklingen førte til en felleserklæring fra Norconsult AS og FIVAS som ble undertegnet 2. juni 2015. Partene ble enige om en rekke forhold knyttet til vannkraftutbygging i Sarawak, bedrifters samfunnsansvar med fokus på urfolks rettigheter og aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter. I erklæringen viser partene til at Norconsult, ved datterselskapet NorPower, har en liten rolle som teknisk rådgiver i Murum- og Baram-prosjektene. Likevel hviler det ifølge OECDs retningslinjer også et ansvar på konsulentselskaper som gjennom sine forretningsforbindelser er knyttet til prosjekter der det er risiko for menneskerettighetskrenkelser. Norconsult anerkjenner i pkt. VI i erklæringen at vannkraftutbyggingen i Malaysia, inkludert utbyggingen av Murum-dammen og evt. bygging av Baram-prosjektet, har iboende risiko for brudd på urfolks rettigheter. FIVAS erkjenner i pkt. VII at Norconsult har gjort forhåndsvurderinger av avtaleparter som var formalisert i konsernets etiske retningslinjer. I felleserklæringen gir Norconsult sin tilslutning til blant annet å foreta aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer og respektere urfolks rettigheter i tråd med ILO-konvensjon 169 og FNs Urfolkserklæring.
Kontaktpunktets slutterklæring	Kontaktpunktet avga sin slutterklæring 23. juni 2015. Kontaktpunktet gratulerte partene med å ha kommet frem til en løsning og oppfordret dem til å videreføre dialogen fra meklingsprosessen, særlig dersom det skulle oppstå spørsmål knyttet til gjennomføringen av felleserklæringen.
Annet (oppfølging, god praksis m.v.)	Kontaktpunktet inviterte til et oppfølgingsmøte 10. november 2016 for å få en oppdatering av hvordan partene hadde fulgt opp felleserklæringen.
Lenker	• Omtale av klagesaken i OECDs database • Alle dokumenter i klagesaken (det norske kontaktpunktet)

Klagesak 5: Clean Clothes Campaign Danmark og Aktive Forbrugere vs. PWT Group A/S

Hovedtema	Klesproduksjon i Bangladesh: faglige rettigheter og bygningssikkerhet hos leverandør
Oppsummering av klagen	Klagerne hevdet at PWT Group hadde brutt OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper ved å unnlate å utvise nødvendig aktsomhet (due diligence) med hensyn til sin leverandør, tekstilprodusenten New Wave Style Ltd. Bangladesh. New Wave Style holdt til i Rana Plaza-bygningen i Dhaka, Bangladesh, som kollapset 24. april 2013. 1138 personer omkom og mer enn 2000 personer ble skadet.
Sektor	Tekstil- og klesindustrien
Klager	De danske organisasjonene Clean Clothes Campaign Danmark og Aktive Forbrugere
Selskap	PWT Group, som eier herretøyskleskjedene Tøjeksperten og Wagner med mer enn 175 butikker i Danmark, Norge og Sverige. Fabrikken New Wave Style i Bangladesh var leverandør til PWT Group siden 2010, og produserte klesmerkene Shine og Jack's på Rana Plaza som ble solgt hos Tøjeksperten og Wagner.
Sted	Dhaka, Bangladesh
Klage mottatt	12. desember 2014
Kontaktpunkt som behandlet klagen	Det danske kontaktpunktet (Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsatfærd – MKI)
Relevante kapitler i retningslinjene	Kapittel II (Overordnede retningslinjer); Kapittel IV (Menneskerettigheter); Kapittel V (arbeidsforhold og samarbeid mellom partene i arbeidslivet)
Klagebehandling	Det danske kontaktpunktet tok klagen til videre behandling 2. februar 2015. Partene ble oppfordret til å søke å løse saken på egenhånd, men ønsket ikke dette. Kontaktpunktet foretok derfor en forundersøkelse av saken og besluttet på den bakgrunn å tilby partene mekling. Det ble avholdt tre meklingsmøter i 2015.
Felleserklæring	Nei. Partene oppnådde ikke enighet, og i februar 2016 ble meklingsprosessen avsluttet. Kontaktpunktet besluttet å undersøke saken videre.
Kontaktpunktets slutterklæring og anbefalinger til selskapet	Kontaktpunktet offentliggjorde sin slutterklæring 17. oktober 2016. Kontaktpunktet påpekte at PWT Group ikke hadde dokumentert hvilke kontroller eller inspeksjoner som ble foretatt ved kontrollbesøket hos New Wave Style i Bangladesh i 2012 eller om det ble stilt krav til forbedringer på bakgrunn av besøket. PWT hadde heller ikke fremlagt dokumentasjon for hvilke risiko- og beslutningssystemer som ble brukt som grunnlag for kontrollbesøk hos New Wave Style med hensyn til helse og sikkerhet. På basis av dette, kom kontaktpunktet frem til at PWT Group ikke utviste nødvendig aktsomhet i tråd med OECDs retningslinjer. PWT Group hadde unnlatt å stille krav til New Wave Style om å sikre de ansattes grunnleggende menneske- og arbeidstakerrettigheter. Kontaktpunktet uttalte at PWT Group ikke var ansvarlig for bygningsskollapsen, men understreket at virksomheter skal leve opp til OECDs retningslinjer, og stille krav til leverandører om å treffe passende tiltak for å sikre helse og sikkerhet. Dette omfatter i dag også risiko med hensyn til bygningssikkerhet. Kontaktpunktet ga flere anbefalinger til PWT Group, herunder om å revidere ledelses- og risikostyringssystemer og sikre at CSR-policyen var i tråd med OECDs retningslinjer; gjennomgå leverandørers selv-evaluering når det gjaldt industri- og landrisiko, og på dette grunnlaget identifisere hva som skal inspiseres; rapportere om dette samt om tiltak truffet av leverandør for å forebygge potensiell risiko og holde seg oppdatert om ny veiledning for aktsomhetsvurderinger i tekstil- og klesindustrien.
Annet (oppfølging, god praksis)	Kontaktpunktet ba PWG Group om å avgi en oppfølgingsrapport innen et år. I sin oppfølgingserklæring 17. januar 2018 konkluderte kontaktpunktet med at PWT Group hadde truffet og planlagt omfattende tiltak og fulgt opp anbefalingene fra 2016, men burde fortsette med å forbedre sin CSR-kommunikasjon. Det danske kontaktpunktet utga i 2019 en kortveileder for samfunnsansvar for små og mellomstore bedrifter i tekstil- og klesbransjen basert på OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains in the Garment and Footwear Sector .
Lenker	• Omtale av klagesaken i OECDs database • Det danske kontaktpunktets slutterklæring

Klagesak 6: Fagforeningen BWI vs. fotballforeningen FIFA i Qatar

Hovedtema	Verdenscupen i Qatar i 2022: migrantarbeideres menneskerettigheter, arbeidstakeres klagemuligheter og arbeidstilsyn
Oppsummering av klagen	Fagforeningen Building and Wood Workers' International (BWI) hevdet brudd på migrantarbeideres menneskerettigheter i forbindelse med byggearbeider for FIFA 2022 Verdenscupen i Qatar. Klagernes påstand var at FIFA handlet i strid med retningslinjene ved å velge Qatar som vertsstat for Verdenscupen i 2010. Ifølge klager forelå det på denne tiden omfattende dokumentasjon av brudd på migrantarbeideres menneskerettigheter i landet. Tilbudsavtalen til FIFA 2022 Verdenscupen stilte krav til informasjon fra Qatar, inkludert om bærekraftig sosial- og menneskelig utvikling, men det var ikke noe krav knyttet til menneskerettigheter eller arbeidstakerrettigheter. Klagerne hevdet at etter Qatar ble valgt som vertsland, foretok FIFA ikke tilstrekkelige og pågående aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter i tråd med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper, som ble oppdatert i 2011. Klager hevdet at FIFA skulle ha truffet tilstrekkelige og pågående tiltak for å identifisere, forebygge og avbøte faktisk og potensiell negativ innvirkning på menneskerettighetene.
Sektor	Tjenester
Klager	Fagforeningen Building and Wood Workers' International (BWI)
Innklaget	Fédération Internationale de Football Association (FIFA)
Sted	Qatar
Klage mottatt	28. mai 2015
Kontaktpunkt som behandlet klagen	Det sveitsiske kontaktpunktet
Relevante kapitler i retningslinjene	Kapittel II (Overordnede retningslinjer); Kapittel IV (Menneskerettigheter)
Klagebehandling	Det sveitsiske kontaktpunktet tok klagen til behandling og offentliggjorde sin første vurdering 13. oktober 2015. Partene aksepterte kontaktpunktets tilbud om å tilrettelegge for mekling. Mellom januar og desember 2016 ble det avholdt seks meklingsmøter i Bern. Meklingen førte til enighet mellom partene.
Felleserklæring	Ja. I sin felleserklæring ("Joint Outcome of the mediation process"), ble partene enige om følgende områder for videre oppfølging: 1) Identifisere og benytte FIFAs påvirkningsmuligheter overfor relevante aktører i Qatar; 2) Ny menneskerettighetspolicy basert på ny Artikkel 3 i FIFAs vedtekter; 3) En robust prosess for å følge opp/overvåke arbeidsvilkår; 4) Klageordninger for arbeidstakere; 5) Etablering av et kontroll/ rådgivningsorgan.
Kontaktpunktets slutterklæring	Partene ble enige om å offentliggjøre utfallet av meklingen i slutterklæringen som ble offentliggjort 2. mai 2017. Kontaktpunktet uttalte i slutterklæringen at partene deltok konstruktivt i hele meklingen, og utviste en vilje i hele prosessen til å komme frem til omforente løsninger. Kontaktpunktet vil følge opp de forhold partene ble enige om basert på framdriftsrapporter og et planlagt felles oppfølgingsmøte.
Annet (oppfølging, god praksis)	Partene leverte framdriftsrapporter og et felles oppfølgingsmøte ble avholdt hos kontaktpunktet i Sveits 26. april 2018. Kontaktpunktet gratulerte partene med fremdriften og hvordan de hadde oppnådd det overordnede formålet med dialogen om å forbedre forholdene på bakken (i Qatar). Kontaktpunktets oppfølgingserklæring fra 5. juni 2018 tar for seg fremdriften på de fem punktene det var enighet om i felleserklæringen, og kontaktpunktet avsluttet med det sin oppfølging av saken. I oppfølgingen av pkt. 3 i felleserklæringen vises det blant annet til en avtale (MoU) om felles arbeidstilsyn mellom BWI og komitéen som har ansvaret for infrastrukturen for Verdenscupen i 2022 fra og med januar 2017.
Lenker	• Omtale av klagesaken i OECDs database • Det sveitsiske kontaktpunktets slutterklæring • Det sveitsiske kontaktpunktets oppfølgingserklæring

Klagesak 7: Tidligere ansatte i Bralima vs. Bralima og Heineken i DR Kongo

Hovedtema	Bryggeri i DR Kongo: arbeidsforhold: masseoppsigelser og virksomhet i konfliktområder
Oppsummering av klagen	Klagerne hevdet at Bralima ikke hadde fulgt OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper i forbindelse med masseoppsigelse av 168 tidligere ansatte i Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo) under borgerkrigen mellom 1999 og 2003. Klagen gjaldt anklager om at oppsigelsene var urettmessige og at Bralima samarbeidet med rebeller i RCD-Goma (Rally for Congolese Democracy). Dette hadde ifølge klagerne negative konsekvenser for arbeidstakerne og deres familier.
Sektor	Bryggeri
Klager	Individer (tidligere ansatte i Bralima)
Innklaget	Heineken er et flernasjonalt selskap med hovedkvarter i Amsterdam i Nederland. Det er en av de største bryggeriene i verden og selskapene i Heineken Gruppen opererer i mer enn 70 land. Bralima er et datterselskap, og siden 1987 har Heineken indirekte hatt mer enn 95% av aksjene i selskapet. Bralima har operert i DR Kongo i over 90 år.
Sted	Bukavu, DR Kongo
Klage mottatt	14. desember 2015
Kontaktpunkt som behandlet klagen	Det nederlandske kontaktpunktet
Relevante kapitler i retningslinjene	Kapittel II (Overordnede retningslinjer); Kapittel IV (Arbeidsforhold og samarbeid mellom partene i arbeidslivet); Kapittel VI (Anti-korrupsjon) i 2000-versjonen av OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper
Klagebehandling	Da forholdene som ble reist i klagen fant sted før revisjonen av OECDs retningslinjer i 2011, besluttet kontaktpunktet å vurdere klagesaken på basis av en tidligere versjon av retningslinjene (2000). Kontaktpunktet tok klagen til behandling 28. juni 2016. Partene aksepterte tilbudet om dialog og ba om mekling forestått av en tredjepart. Kontaktpunktet utpekte en ekstern mekler med kunnskap og erfaring i regionen. Meklingen ble forestått på den nederlandske ambassaden i Kampala i januar 2017 og i Paris i juni 2017. Heineken fikk bistand av en advokat med ekspertise i kongolesisk arbeidsrett, som ble godkjent av kontaktpunktet og representantene for arbeidstakerne for å undersøke fakta. Selskapene møtte de tidligere ansatte i selskapet to ganger i Bukavu i DR Kongo for å høre deres synspunkter.
Felleserklæring	Ja. Partene deltok i mekling og dialog i regi av kontaktpunktet, og ble enige om en avtale som er konfidensiell. Avtalen omfattet økonomisk kompensasjon til de ansatte, og viste at klagesaker kan gjelde forhold bakover i tid. En nederlandsk nyhetskilde rapporterte at kompensasjonen var på tilsammen EUR 1.1 million.
Kontaktpunktets slutterklæring og eller anbefalinger til selskapet	Kontaktpunktet offentliggjorde sin slutterklæring 18. august 2017. Kontaktpunktet verdsatte partenes vilje til å delta i en åpen dialog, til tross for at forholdene klagen gjaldt fant sted for lenge siden. Kontaktpunktet oppfordret Heineken til å fortsette arbeidet med en intern analyse av retningslinjer og prosedyrer i lys av FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (2011). Kontaktpunktet mente at klagesaken viste behovet for å sikre at prinsippene gjennomføres i driftsselskapene, herunder i sysselsetting – fra rekruttering til oppsigelse – og virksomhet i konfliktrammede områder samt i prosedyrer mellom driftsselskapene og hovedkontor. Kontaktpunktet påpekte at virksomhet i konfliktområder forsterker behovet for å opptre i tråd med OECDs retningslinjer, og oppfordret selskaper til å gi informasjon til de ansatte om virksomheten og endringer som kan ha betydelige konsekvenser for de ansatte. Kontaktpunktet påpekte behovet for at selskaper gjør en grundig vurdering av klager fra nåværende eller tidligere ansatte. Med sin Speak Up Policy hadde Heineken fått på plass en varslingsmekanisme som kunne håndtere klager.
Annet (oppfølging, god praksis)	Heineken viste til at de ville utarbeide en policy og retningslinjer for virksomhet i konfliktrammede land, noe kontaktpunktet mente kunne ha en positiv effekt. Det ble enighet om å gjennomføre en evaluering i 2018 av oppfølgingen av anbefalingene.
Lenker	Omtale av klagesaken i OECDs database

Klagesak 8: Fagforeningen Industri Energi vs. olje- og gasselskapet DNO ASA i Jemen

Hovedtema	Avslutning av virksomhet i Jemen: faglige rettigheter, herunder retten til å organisere seg og drive kollektive forhandlinger; virksomhet i konfliktområder
Oppsummering av klagen	Klagen fra Industri Energi var inngitt på vegne av den jemenittiske fagforeningen DNO Yemen Union. Klagen gjaldt i hovedsak mangel på varsel og drøftelse mellom DNO og arbeidstakernes representanter knyttet til masseoppsigelser og nedleggelse av driften til DNO i den krigslignende situasjonen i Jemen i 2015. Klager hevdet at den jemenittiske fagforeningen ønsket å få til dialog med DNOs representanter i Jemen om oppsigelsene og nedleggelsen uten at dette ble imøtekommet. Klagen gjaldt også spørsmål om DNO motarbeidet arbeidstakernes rett til fagorganisering og kollektive forhandlinger og om lovligheten av oppsigelser som ledd i nedbemanning.
Sektor	Olje og gass, utbygging
Klager	Industri Energi på vegne av den jemenittiske fagforeningen DNO Yemen Union
Innklaget	DNO ASA
Sted	Jemen
Klage mottatt	8. november 2016
Kontaktpunkt som behandlet klagen	Det norske kontaktpunktet
Relevante kapitler i retningslinjene	Kapittel I (Begreper og prinsipper); Kapittel II (Overordnede retningslinjer); Kapittel V (Sysselsetting og forholdet mellom partene i arbeidslivet)
Klagebehandling	Kontaktpunktet tok klagen til behandling og offentliggjorde sin første vurdering i klagesaken 2. mai 2018. Partene takket ja til mekling, som foregikk over fire dager i perioden 17. august til 16. oktober 2017. Den førte ikke frem og ble derfor avsluttet. Partene sendte inn sluttinnlegg og kontaktpunktet gjorde en egen vurdering av klagen. Kontaktpunktet offentliggjorde sin slutterklæring 9. april 2018.
Felleserklæring	Nei. Partene takket ja til å delta i mekling. Partene lyktes ikke å oppnå enighet, og kontaktpunktet utarbeidet dermed en slutterklæring med anbefalinger til selskapet.
Kontaktpunktets slutterklæring og anbefalinger til selskapet	Kontaktpunktet kom frem til at DNO ikke hadde etterlevd punkt 6 og 8 i kapittel V i OECDs retningslinjer om varsel og drøfting med ansatte-representanter i forbindelse med endringer i selskapets virksomhet. Kontaktpunktet fant ikke grunnlag for å konkludere at DNO ikke hadde oppfylt OECDs retningslinjer når det gjaldt retten til fagorganisering. Kontaktpunktet anbefalte DNO å gjennomføre risikobaserte aktsomhetsvurderinger og å vise større åpenhet om sine retningslinjer og prosedyrer; etablere en beredskapsprosedyre for hvordan varsel kan gis og hvordan det kan etableres et meningsfylt samarbeid mellom fagforeningens representanter og ledelsen i en krisesituasjon og/eller i situasjoner der forholdene er av en slik karakter at det er umulig å ha en ordinær dialog.
Annet (oppfølging, god praksis)	Industri Energi leverte en ny klage 12. september 2018 knyttet til DNO ASA sin virksomhet i Jemen. De hevdet at DNO ikke hadde overholdt jemenittisk rett og også operert med mindre gunstige standarder for de ansatte enn sammenliknbare arbeidsgivere i Jemen i strid med OECDs retningslinjer. DNO avsto det norske kontaktpunktets tilbud om mekling. Kontaktpunktet offentliggjorde dermed sin slutterklæring 10. februar 2020, med anbefalinger til selskapet. Kontaktpunktet konkluderte med at det blant annet på grunn av DNOs manglende vilje til å delta i prosessen med oppriktig ønske om å finne en løsning på saken, så lyktes det ikke kontaktpunktet å få klarhet om DNO har handlet i strid med OECDs retningslinjer. Kontaktpunktet anbefalte at DNO i fremtiden deltar i prosessen for kontaktpunktet med størst mulig åpenhet. Kontaktpunktet ga også anbefalinger til selskapet om å kartlegge arbeidsforhold hos andre arbeidsgivere i vertsland og fortsette å forsøke å finne løsninger med tidligere jemenittiske arbeidstakere som tok kontakt med selskapet i god tro for å motta det de er berettiget i henhold til jemenittisk rett.
Lenker	- Omtale av klagesakene i OECDs database: klagesak I og klagesak II. - Alle dokumenter i klagesakene: klagesak I og klagesak II

Klagesak 9: Society for Threatened Peoples vs. Credit Suisse

Hovedtema	North Dakota Access Pipeline: menneskerettigheter – konsultasjoner med urfolk, prosjektfinansiering og forretningsforbindelser
Oppsummering av klagen	Klagen fra Society for Threatened Peoples (STP) gjaldt Credit Suisse sine forretningsforbindelser med selskaper involvert i konstruksjonen av Dakota Access Pipeline (DAPL) i USA. Ifølge klager hadde DAPL-prosjektet ført til store protester da det kunne true den lokale urbefolkningens drikkevannskilde og en lekkasje fra rørledningen ville kunne påvirke 17 millioner mennesker nedstrøms. Klager hevdet at det var bekymring for at prosjektet ville ødelegge viktige kulturområder, at urfolksgrupper ikke var tilstrekkelig involvert i prosjektet og at en mer omfattende miljøkonsekvensutredning i forbindelse med omdirigering av rørledningen ble avlyst. Klager hevdet blant annet at Credit Suisse hadde økt sin forretningsforbindelse til virksomheter involvert i DAPL til tross for protestene. De hadde ikke aktivt oppfordret forretningsforbindelsene til å forhindre eller avbøte negativ innvirkning på berørte lokalsamfunn eller miljøet. Credit Suisse hadde ikke foretatt tilstrekkelige og pågående aktsomhetsvurderinger eller oppfordret forretningsforbindelser til å opptre i tråd med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.
Sektor	Finans- og forsikringsaktiviteter
Klager	Society for Threatened Peoples Switzerland, en menneskerettighetsorganisasjon med kontor i Sveits og hovedkontor i Tyskland
Selskap	Credit Suisse, en bank med hovedkvarter i Sveits
Sted	Nord-Dakota i USA
Klage mottatt	28. april 2017
Kontaktpunkt som behandlet klagen	Det sveitsiske kontaktpunktet
Relevante kapitler i retningslinjene	Kapittel II (Overordnede retningslinjer); Kapittel IV (Menneskerettigheter); Kapittel VI (Miljøvern)
Klagebehandling	Det sveitsiske kontaktpunktet tok klagen til behandling og offentliggjorde sin første vurdering 19. oktober 2017. Kontaktpunktet tilbød å tilrettelegge for mekling mellom partene. Mellom juli 2018 og mai 2019 ble det avholdt fem meklingsmøter hos kontaktpunktet i Bern med representanter fra klager, selskapet, kontaktpunktet og en uavhengig mekler.
Felleserklæring.	Ja. Partene deltok i mekling og oppnådde enighet om en avtale i september 2019. Ifølge avtalen ville Credit Suisse inkludere følgende punkter om Free Prior Informed Consent (FPIC) i sine interne sektorspesifikke retningslinjer knyttet til olje og gass, gruvedrift, skogbruk og jordbruk: <i>“Når det er troverdige bevis på at inntektene fra en prosjekterelatert transaksjon brukes til aktiviteter som kan ha negativ innvirkning på et område som er brukt eller tradisjonelt hevdes av et urfolk, forventer Credit Suisse at klienter, med hensyn til denne transaksjonen, gjennom aktivt engasjement med de respektive myndigheter, tilsynsorganer og berørte samfunn, demonstrerer at de opptre i tråd med sentrale mål og krav fra International Finance Corporation (IFC) Performance Standard 7 - Urfolk, som innarbeider prinsippene i FNs Urfolkserklæring og konseptet Free Prior and Informed Consent (FPIC)”.</i>
Kontaktpunktets slutterklæring	Kontaktpunktet offentliggjorde sin slutterklæring i saken 16. oktober 2019. Kontaktpunktet viste til at partene var konstruktive i meklingen og viste vilje til å komme frem til en omforent løsning. Det ønsket velkommen Credit Suisse sin forpliktelse til å inkludere FPIC i interne sektorspesifikke retningslinjer og til å informere klager og kontaktpunktet om ikrafttredelse av disse retningslinjene.
Annet (oppfølging, god praksis)	Klagesaken er avsluttet, men kontaktpunktet vil følge opp gjennomføringen av resultatet av meklingen i tråd med avtalen.
Lenker	• Omtale av klagesaken i OECDs database

Klagesak 10: Oxfam Novib, Greenpeace Netherlands, BankTrack og Friends of the Earth Netherlands (Milieudefensie) vs. ING Bank

Hovedtema	Klimapolitikken til ING Bank: klimamålene i Parisavtalen og åpenhet om investeringer i prosjekter med store klimagassutslipp
Oppsummering av klagen	Klagerne viste til at ING investerer i en rekke selskaper og prosjekter med store klimagassutslipp og at ING's portefølje ikke samsvarte med eller bidro til målene i Parisavtalen. De hevdet at ING ikke etterlevde kapittel VI om miljøvern i OECDs retningslinjer og heller ikke forventningene når det gjaldt åpenhet rundt utslipp av klimagasser. I retningslinjene kapittel III heter det at "omfanget av utslippsovervåkingen er i ferd med å utvides til å dekke både direkte og indirekte utslipp, nåværende og framtidige utslipp og selskaps- og produktutslipp".
Sektor	Finans- og forsikringsaktiviteter
Klager	De fire organisasjonene Greenpeace Netherlands, Oxfam Novib, BankTrack og Friends of the Earth Netherlands (Milieudefensie)
Innklaget	ING Bank, en global finansinstitusjon med hovedkontor i Amsterdam. Selskapet har sin hovedvirksomhet innen banktjenester, kapitalforvaltning og forsikring og tilbyr tjenester til kunder i over 40 land.
Sted	Nederland
Klage mottatt	8. mai 2017
Kontaktpunkt som behandlet klagen	Det nederlandske kontaktpunktet
Relevante kapitler i retningslinjene	Kapittel III (Offentliggjøring av opplysninger); Kapittel VI (Miljøvern); Kapittel VIII (Forbrukerinteresser)
Klagebehandling	Det nederlandske kontaktpunktet tok saken til behandling 14. november 2017. Alle partene aksepterte kontaktpunktets tilbud om dialog, som knyttet seg til tre hovedspørsmål: 1) Er ING villig til å måle og offentliggjøre sitt karbonavtrykk? 2) Er ING villig til å offentliggjøre spesifikke og målbare klimamål? 3) Er ING villig til å redusere indirekte klimagassutslipp og sette mål som er i tråd med Parisavtalen?
Felleserklæring	Ja. Partene oppnådde enighet om en felleserklæring. Det var enighet om at ING's tilnærming til utvikling av metoder for å måle, fastsette målsettinger og styre bankens klimaavtrykk var innovativ og en positiv utvikling. Partene understreket viktigheten av å styre etter sluttmålene i Parisavtalen og å fastsette og offentliggjøre delmål. ING forpliktet seg i desember 2017 å fase ut nesten alle investeringer i kullindustrien innen 2025 og ikke investere i nye kulldrevne kraftverk.
Kontaktpunktets slutterklæring og anbefalinger til selskapet	Kontaktpunktet offentliggjorde sin slutterklæring 19. april 2019. Kontaktpunktet anerkjenner at banker som ING møter store utfordringer i utvikling av egnede metoder for å måle klimagassutslipp, og dermed også i fastsetting av mål. Kontaktpunktet viser til at ING var i gang med å utvikle målemetoder før klagen ble sendt inn og anerkjenner at ING gjennom klageprosessen har forpliktet seg til å styre sin portefølje i retning av målene i Parisavtalen og sette konkrete delmål. Kontaktpunktet oppfordrer ING til å følge opp dette og offentliggjøre delmålene. Kontaktpunktet slår fast at meklingen mellom partene har vært en god prosess, og at partene vil fortsette dialogen framover. Kontaktpunktet mener derfor at det ikke er hensiktsmessig å konkludere hvorvidt ING har etterlevd retningslinjene. Det anbefales å gjennomføre en evaluering av dialogen i andre halvdel av 2020, og partene bekreftet sin deltakelse.
Annet (oppfølging, god praksis)	ING og klagerne ble enige om å gå sammen og oppfordre den nederlandske regjeringen til å be Det internasjonale energibyrået (IEA) om å utvikle et veikart for hvordan man kan begrense global oppvarming til under 1,5 grader (med og uten bruk av karbonfangst). I sin pressemelding 19. april 2019 uttalte ING: "Vi setter pris på at Kontaktpunktet har tilrettelagt for denne dialogen. Vi er også takknemlig for organisasjonenes vilje til å bidra til en forståelse mellom oss og for å arbeide sammen med oss. En sak vi alle er enige om er behovet for at banker treffer tiltak mot klimaendringene."
Lenker	• Omtale av klagesaken i OECDs database

Om OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper

OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper³ gir et samlet og omfattende rammeverk for hva som forventes av et ansvarlig næringsliv. Prinsippene gjelder for alle sektorer av næringslivet, og de gjelder for selskapenes virksomhet i alle land. De inneholder egne kapitler om menneskerettigheter, faglige rettigheter, herunder retten til å organisere seg og drive kollektive forhandlinger, miljø, antikorrupsjon, åpenhet, konkurranseforhold og skatt.

Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) vedtok retningslinjene i 1976. Retningslinjene ble siden oppdatert flere ganger, og sist i 2011 for blant annet å innarbeide FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter.

Et hovedmål med retningslinjene er at næringslivet skal bidra til en bærekraftig utvikling. Forventningen om at selskaper gjør aktsomhetsvurderinger for å unngå skade på mennesker, samfunn og miljø står sentralt. Retningslinjene er ikke rettslig bindende, men gir prinsipper og standarder for ansvarlig næringsvirksomhet i samsvar med gjeldende lover og internasjonalt anerkjente standarder.

De nasjonale kontaktpunktene – en unik mekanisme

OECDs retningslinjer fremhever at kontaktpunktene skal være synlige, tilgjengelige, ansvarlige og legge vekt på åpenhet. På denne måten skal kontaktpunktene styrke retningslinjenes gjennomslagskraft og bidra til like konkurransevilkår.

Tilgang til effektive rettslige og ikke-rettslige klageordninger er den tredje stolpen i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (2011). Det er ofte hindringer når det gjelder tilgang til slike klageordninger. OECD hadde fokus på klageordninger i sitt årlige møte i forbindelse med 20-årsjubileet for kontaktpunktordningen.⁴ OECD Watch utga i den anledning en oversikt over hvordan kontaktpunktene ligger an i sin klagebehandling.⁵

Styrken i kontaktpunktens klageordning er at det er et lavterskeltilbud for å foreslå skreddersydde løsninger mellom parter i en konflikt, i en fleksibel ikke-rettslig mekanisme. Dette krever imidlertid at kontaktpunktens ressurser styrkes, slik at klagebehandlingen blir likeverdig og skaper like konkurransevilkår og prinsipper for klagebehandling i alle de 49 landene som har sluttet seg til retningslinjene. Svakheten ved ordningen er at den er basert på aksept fra partenes side, og de beste resultatene kommer der partene er innstilt på en løsning. Det er begrenset hva slags «remedy» i form av gjenoppretting og oppreisning som ordningen kan gi, særlig det at kontaktpunktene ikke kan pålegge krav om kompensasjon.

³ [Norsk oversettelse av OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper \(2011\).](#)

⁴ [Oppsummering fra OECDs Global Forum on Responsible Business Conduct 2020.](#)

⁵ OECD Watch, "The state of remedy under the OECD Guidelines in 2019". OECD Watch, et globalt nettverk med sivilsamfunnsorganisasjoner, overvåker bruken og utviklingen av OECDs retningslinjer og har egne [nettsider om arbeidet knyttet til nasjonale kontaktpunkt](#). OECD Watch har også en egen [søkbare database](#) med omtale av de fleste klagesaker og en veileder for klagere ("[How to file a complaint](#)").

I lys av dette fremstår kontaktpunktene – selv med sine svakheter og mangler – som en unik ordning for kontroll med næringslivets etterlevelse av forventninger om blant annet å respektere menneskerettighetene, beskytte miljøet og bidra til å nå klimamålene. Ordningen kan på denne måten gi viktige bidrag til å nå FNs bærekraftsmål.

Nasjonale kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv

Nasjonale kontaktpunkt er organer opprettet av myndighetene. De har i oppgave å fremme OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og tilhørende veiledere for aktsomhetsvurderinger, og håndtere klagesaker som en ikke-juridisk klagemekanisme. 49 land har i dag opprettet nasjonale kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv.

UNIK MEKANISME

Kontaktpunktordningen er den eneste internasjonalt anerkjente ikke-juridiske klagemekanismen for ansvarlig næringsliv.

Nasjonale kontaktpunkt kan behandle saker som angår selskaper som driver virksomhet i eller fra deres territorier.

OMRÅDER

Siden 2011 har de fleste klagesakene omhandlet følgende områder:

- Menneskerettigheter (51%)
- Overordnede retningslinjer (49%)
- Sysselsetting og forholdet mellom partene i arbeidslivet (arbeidstakerrettigheter) (37%)

KLAGERE

Siden 2011 har de fleste klagesaker blitt innsendt av:

- Sivilsamfunnsorganisasjoner (38%)
- Fagforeninger (27%)
- Enkeltpersoner (23%)

RESULTATER

Siden 2011 har 36% av klagesakene som kontaktpunktene har behandlet resultert i en avtale.

33% av alle fullførte klagesaker har ført til endring av selskapets retningslinjer.

GLOBAL DEKNING

49 stater er tilsluttet Retningslinjene, som dermed omfatter mer enn 70% av utenlandske direkteinvesteringer. Dette synliggjør den store internasjonale rekkevidden for kontaktpunktene.

Siden år 2000 har kontaktpunktene håndtert mer enn 500 saker, knyttet til selskapers aktivitet i over 100 land.

Kontaktpunktene organisering og klagebehandling

Kontaktpunktene er organisert på ulike måter i ulike land. Det norske kontaktpunktet er opprettet som et upartisk og faglig uavhengig organ med fire medlemmer. Medlemmene utnevnes av Utenriksdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet, basert på forslag fra NHO, LO og sivilsamfunnet. Kontaktpunktets [mandat](#) er gitt av Utenriksdepartementet. Det norske kontaktpunktet skal bistå norske myndigheter i arbeidet med å fremme OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper, behandle henvendelser og bistå med råd og veiledning. Der henvendelsen utgjør en klage håndteres denne i henhold til OECDs retningslinjer og [Kontaktpunktets prosedyrer](#) for håndtering av enkeltsaker.

Når et kontaktpunkt mottar en klage om manglende etterlevelse av retningslinjene, gjør det en første vurdering av om klagen gir grunnlag for videre behandling og offentliggjør denne.⁶ Dersom saken tas til behandling, tilbyr kontaktpunktet partene dialog og mekling. Det skal legges avgjørende vekt på å utvikle en tillitsbyggende relasjon til partene i klagesakene. Kontaktpunktet skal også bidra til OECDs kontaktpunktordning fungerer best mulig, blant annet gjennom nært samarbeid med kontaktpunkt i andre land og OECD-sekretariatet.

Meklingen kan tilrettelegges av kontaktpunktets medlemmer eller av ekstern mekler som kontaktpunktet og partene godkjenner. Retningslinjene anbefaler at behandlingen fullføres senest tolv måneder etter at klagesaken er forelagt kontaktpunktet, men åpner for at fristen kan forlenges dersom omstendighetene tilsier det. En rekke kontaktpunkt har ikke nok ressurser til å fullføre behandlingen innen anbefalt frist, som er med å svekke ordningen.

Klagebehandlingen avsluttes ved at kontaktpunktet offentliggjør en slutterklæring om resultatet både dersom dialogen eller meklingen fører frem og der den ikke fører frem. Det samme gjelder dersom en part ikke ønsker å delta i dialog eller mekling. Der en part ikke ønsker å delta i mekling eller meklingen ikke fører frem, kan kontaktpunktet – alt etter hvordan saken er opplyst for kontaktpunktet – i slutterklæringen gi en vurdering av påstandene om manglende etterlevelse av retningslinjene og gi anbefalinger til det innklagede selskapet. Kontaktpunktene har ikke kompetanse til å avgjøre krav om erstatning eller andre sanksjoner, men partene kan gjennom mekling oppnå avtale om kompensasjon eller andre avbøtende tiltak.

Kontaktpunktet vil gjerne be om å bli orientert om utviklingen i saken, herunder oppfølgingen av avtalen som er inngått, etter en viss tid. Kontaktpunktet kan også – i forståelse med partene – følge opp utfallet av klagebehandlingen på andre måter.

⁶ [OECDs veiledning for nasjonale kontaktpunkt for første vurdering av enkeltsaker \(klagesaker\).](#)

Vedlegg

Klagesak 1: Forum vs. Norges Bank Investment Management

– Slutterklæring

Vedlegg 1

United Steel Workers og Birlesik Metal IS vs. Crown Holdings Inc.
og Norges Bank Investment Management – Første vurdering og
sluttklæring

Vedlegg 1a

Klagesak 2: Jijnjevaerie Sameby vs. Statkraft og SSVAB

– Sluttklæring

Vedlegg 2

Klagesak 3: World Wildlife Fund International vs. Soco

– Sluttklæring

Vedlegg 3

Klagesak 4: Fivas vs. Norconsult – Felleserklæring

Vedlegg 4

Oppfølgingserklæring

Vedlegg 4a

Klagesak 5: Clean Clothes Campaign og Ansvarlige Forbrugere vs.

PWT Group – Sluttklæring

Vedlegg 5

Oppfølgingserklæring

Vedlegg 5a

Klagesak 6: Building and Wood Workers' International vs. FIFA

– Sluttklæring

Vedlegg 6

Oppfølgingserklæring

Vedlegg 6a

Klagesak 7: Ansatte i Bralima vs. Bralima og Heineken

– Sluttklæring

Vedlegg 7

Klagesak 8: Industri Energi vs. DNO ASA – Sluttklæring

Vedlegg 8

Industri Energi vs. DNO ASA II – Sluttklæring

Vedlegg 8a

Klagesak 9: Society for Threatened Peoples Switzerland vs. Credit Suisse – Sluttklæring

Vedlegg 9

Klagesak 10: Oxfam Novib, Greenpeace Netherlands, BankTrack og Friends of the Earth Netherlands vs. ING – Sluttklæring

Vedlegg 10

27 MAY 2013

FINAL STATEMENT

COMPLAINT FROM LOK SHAKTI ABHIYAN, KOREAN TRANSNATIONAL CORPORATIONS WATCH,
FAIR GREEN AND GLOBAL ALLIANCE AND FORUM FOR ENVIRONMENT AND DEVELOPMENT
VS. POSCO (SOUTH KOREA), ABP/APG (NETHERLANDS) AND NBIM (NORWAY).

WWW.RESPONSIBLEBUSINESS.NO

Table of Contents

1. Executive summary	5
1.1. Complaint.....	5
1.2. Basis and scope for the assessment	5
1.3. Conclusions	6
1.3.1 Key Point- NBIM has violated the OECD Guidelines	6
1.3.2 The OECD Guidelines are applicable to the financial sector, investors and minority share holders ...	7
1.3.3. Non-cooperation with the OECD NCP is breach of the OECD Guidelines	7
1.3.4. NBIM'S due diligence and managerial systems to prevent possible harm according to chapter IV (Human rights)	8
1.3.5. NBIM's lack of disclosure according to OECD Guidelines chapter iii	8
1.4. Recommendations	9
2. The NCP Procedure	10
2.1 The Norwegian National Contact Point (NCP)	10
2.2 Coordination between the South Korean, Dutch and Norwegian NCP due to joint submission from the notifiers	11
2.3 Norwegian NCP process in this specific instance	12
2.4 Details of the notifiers	14
2.5. The Multinational Enterprise- NorGES Bank investment management	15
3. Basis for the NCP's assessment.....	15
3.1 OECD Guidelines for multinational enterprises.....	15
3.2 Facts relating to the complaint.....	16
3.2.1. Context.....	16
3.2.2. Structure of the Fund.....	17
3.2.3. Mandate of the Fund	19
4. NCP Assessment of the Complaint.....	20
4.1. Scope of NCP Assessment	20
4.2. How the Guidelines apply to the financial sector and institutional Investors	21

4.2.1 Application to the Financial Sector	21
4.2.2 Application of the Guidelines to investors, including minority shareholders.....	22
4.2.3 NBIM as a state owned enterprise	23
4.3. What is expected of NBIM as a minority shareholder, according to the Guidelines?	23
4.3.1. Expectation to cooperate with the OECD NCP	23
4.3.2. Expectation to respect human rights, including through conducting human rights due diligence ..	25
4.3.3. actions with respect to Posco	41
4.3.4. Disclosure provisions of the OECD Guidelines.....	43
4.4. Best practice	44
4.5. Recommendations	45
4.5.1. Engagement with the NCP	45
4.5.2. Engagement with POSCO.....	45
4.5.3. The responsibility to respect human rights	46
4.5.4. Remediation and operational level grievance mechanisms	48
5. Attachments.....	49
5.1. Attachment 1: Questions to NBIM dated 4 January 2013	49
5.2. E-mail from the NCP to NBIM dated 13 February 2013 (original Norwegian version below)	53

KEY TERMS and ABBREVIATIONS

Council	Council on Ethics of the Norwegian Government Pension Fund Global
ForUM	Forum for Environment and Development
the Fund	Norwegian Government Pension Fund Global
the Guidelines	OECD Guidelines for Multinational Enterprises
MNEs	Multinational Enterprises
NBIM	Norwegian Bank Investment Management
NCP	Norwegian National Contact Point for the OECD Guidelines for MNEs
Norges Bank	Norwegian Central Bank
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
POSCO	South Korean Pohang Iron and Steel Enterprise
POSCO India	POSCO-India Private Limited
UNPRI	United Nations Principles on Responsible Investment
UNGP	United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights

1. EXECUTIVE SUMMARY

1.1. COMPLAINT

The Norwegian, Dutch and South Korean National Contact Point s (NCPs) for the OECD Guidelines for Multinational Enterprises (MNEs)¹ (hereafter: the OECD Guidelines or the Guidelines) received a complaint from the four non-governmental organisations (NGOs): Lok Shakti Abhiyan (India), KTNC Watch (South Korea), Fair Green and Global Alliance (Netherlands) and Forum for environment and development (Norway) (hereafter: the Notifiers) on 9 October 2012. The notification concerned alleged breaches of the Guidelines by South Korean Pohang Iron and Steel Enterprise (POSCO) in its joint venture POSCO India Private Limited. The notification was also directed at two of POSCO's investors; (1) the Dutch pension Fund ABP and its pension administrator APG, and (2) the Norwegian Bank Investment Management (NBIM) of the Government Pension Fund Global² (the Fund).

The notifiers claim that NBIM has failed to take the appropriate steps to prevent or mitigate negative human rights and environmental impacts in connection with its investment in POSCO.

The notifiers request:

- (1) That NBIM (and ABP/APG) increase their efforts to use their leverage in order to influence POSCO.
- (2) That NBIM (and ABP/APG) publicly disclose minimum criteria for the continuation of the investment in POSCO.
- (3) The South Korean, Norwegian and Dutch NCP to carry out an independent fact finding mission in order to examine the issues raised related to an alleged breach of the Guidelines by POSCO. The allegations are that POSCO has failed to seek to prevent or mitigate human rights impacts, failed to conduct comprehensive human rights due diligence and failed to carry out environmental due diligence in its project to set up a steel plant in the Jagatsinghpur District in Odisha³, India, which is carried out by the wholly-owned subsidiary POSCO India Private Limited (Posco India).

1.2. BASIS AND SCOPE FOR THE ASSESSMENT

In accordance with the OECD Guidelines' Procedural Guidance, the Dutch, Norwegian and South Korean NCPs have agreed to coordinate, but also to handle the notification against the enterprise registered in their respective country. The NCPs have also consulted with the OECD Investment Committee.

¹ OECD Guidelines for Multinational Enterprises, Recommendations for Responsible Business Conduct in a Global Context, adopted at the 50th Ministerial Meeting 25 May 2011.

² On 17 October 2012 the notifying parties changed the Norwegian addressee of their notification from the Norwegian Pension Fund Global and the Norwegian Ministry of Finance into Norwegian Bank Investment Management (NBIM).

³ In English, the name of the State is "ORISSA". Odisha is the Indian name, and introduced as the official name in 2011.

The South Korean NCP handles the specific instance involving POSCO. In the initial assessments the Norwegian NCP accepted the case against NBIM and the Dutch NCP accepted the case against ABP/APG.⁴ Both NCPs found that the Guidelines apply to fund managers and minority shareholders and that the cases can contribute to clarifying the application of Chapter IV (Human Rights) to investors, and in particular how the provisions on human rights due diligence apply to minority shareholders.

The Norwegian NCP has not assessed the claims or carried out any fact finding concerning POSCO's operations in India or the activities of POSCO vis-à-vis POSCO India as this has not been deemed necessary in the assessment of NBIMs compliance with the OECD Guidelines. Examining the complaint against POSCO and APG respectively is considered beyond the scope of the review of the Norwegian NCP.

The assessment of the Norwegian NCP is specifically limited to whether NBIM has acted in accordance with the Guidelines. As the complainants have raised issues with respect to the human rights chapter of the Guidelines, the NCP has examined two dimensions of the application of this chapter of the Guidelines to NBIM: (1) the extent to which NBIM has integrated the OECD Guidelines provisions on human rights – including due diligence -- into its policies and processes;⁵ and (2) the steps NBIM has taken -- or omitted-- in response to the allegations in this Specific Instance, including issues related to Chapter III of the OECD Guidelines on Disclosure. Environmental issues are also relevant to this Specific Instance and the Environmental Chapter of the OECD Guidelines with the update in 2011 includes due diligence requirements. However, this Specific Instance focuses on the human rights aspects as this was the focus of the ForUM submission to the Norwegian NCP concerning NBIM.

The NCP has assessed submissions from NBIM and the notifiers, the OECD Investment Committee, publicly available information on NBIM's web page and other relevant information available.

As the complaint was filed after the updated OECD Guidelines entered into force, and the investment existed after this date, it is assessed according to the 2011 version of the Guidelines.⁶

1.3. CONCLUSIONS

1.3.1 KEY POINT- NBIM HAS VIOLATED THE OECD GUIDELINES

The Norwegian NCP concludes that NBIM violates the OECD Guidelines chiefly on two accounts. First; by refusing to cooperate with the OECD NCP NBIM violates the OECD Guidelines Procedural Guidance. Second; by not having any strategy on how to react if it becomes aware of human rights risks related to companies in which NBIM is invested, apart from child labour violations.

⁴ <http://www.oecdguidelines.nl/ncp/pending-procedures/>

⁵ The OECD Guidelines create an expectation that covered enterprises will conduct due diligence to meet the Guidelines as a whole. The language regarding the components and scope of due diligence is mirrored in Chapter IV (Human Rights).

⁶ Adopted at the ministerial level of OECD 25 May 2011.

1.3.2 THE OECD GUIDELINES ARE APPLICABLE TO THE FINANCIAL SECTOR, INVESTORS AND MINORITY SHARE HOLDERS

NBIM has submitted that the OECD Guidelines do not apply to minority shareholding nor in this Specific Instance. The NCP does not share this view. The OECD Guidelines apply to the financial, sector, as they do to all sectors. They do not make any exception for sub-groups of investors, nor do they exempt minority shareholders. The OECD Chapter on Human Rights converge with the UN Guiding Principles on Business and Human Rights, which are applicable to minority shareholders of institutional investors. The Norwegian NCP has consulted with the Dutch and UK NCPs, which in recent cases applied the Guidelines to the actions of multinational enterprises in the financial sector, including investors as majority and minority shareholders. All three NCPs have come to the conclusion that the OECD Guidelines apply to minority shareholders.

The question is thus not whether the OECD Guidelines apply to the financial sector and minority shareholding but how they apply.

In situations where the enterprise has a large number of business relationships,⁷ the NCP recognises that it may not be feasible to conduct significant research on all companies in the portfolio prior to each investment. However, in such situations the enterprise is expected to develop a risk based approach to human rights beyond the mere financial risks. NBIM already takes such an approach to certain human rights risks, such as child labour. NBIM should build on its experience from focusing on children's rights to find ways to integrate also other human rights into their risk management system, provide more information on the processes it uses, and seek opportunities to enhance its data collection regarding human rights.

In section 4.3.2 the Norwegian NCP focus on some aspects of what due diligence may entail for minority shareholders, including its scope and depth.

1.3.3. NON-COOPERATION WITH THE OECD NCP IS BREACH OF THE OECD GUIDELINES

Norway has a state obligation as an adhering country to the OECD Guidelines to promote the Guidelines and the OECD scheme of national contact points (NCPs). The Norwegian NCP expects that Norwegian actors respect the OECD Guidelines and cooperate with the OECD NCP. According to the Guidelines, cooperation with NCP is a key part of "responsible business practices". The Guidelines underscore that the effectiveness of the Specific Instances procedure depends on good faith behaviour of all parties involved in the procedures. In this context, as NBIM is the responding party, good faith means responding to the NCP queries in a timely fashion and "genuinely engaging in the procedures with a view to finding a solution."

⁷ For example when the investment is based on a market-weighted global benchmark index.

NBIM rejected the Norwegian NCP offer of dialogue and refused to provide any information on whether they were engaging with POSCO in any other forum.⁸

NBIM was given the opportunity, in line with the NCP's procedures, to address the complaint via dialogue/mediation or written procedure. NBIM chose the written procedure. The NCP pointed out to NBIM in writing 13 February that the general presentation by NBIM could not be considered response to the NCP specific 32 questions to NBIM dated 4 January.⁹ NBIM still did not, provide a satisfactory response, in writing or orally. This is particularly regrettable in light of the Norwegian people's expectation that applies to state owned enterprises.¹⁰ As a result, the NCP has drawn the conclusion that NBIM's actions were in breach of the OECD Guidelines on this point.

In light of this, the NCP finds it particularly unfortunate that NBIM has refused to engage in a meaningful dialogue with the NCP on its adherence to the OECD Guidelines.

1.3.4. NBIM'S DUE DILIGENCE AND MANAGERIAL SYSTEMS TO PREVENT POSSIBLE HARM ACCORDING TO CHAPTER IV (HUMAN RIGHTS)

This Specific Instance relates to the OECD Guidelines' human rights chapter. The NCP has thus examined the various steps of due diligence applicable to this case in section 4.3.¹¹

The NCP underscores that companies should not simply choose to only address a small spectrum of human rights if they may have significant impacts on a range of other rights. Rather, responsibilities are tied to impacts: enterprises should be prepared to address the impacts they have, not just those they find of interest. Prior to the investment, NBIM could decide not to invest because the human rights risk is too high, or they could seek to impose conditions or changes in the management systems of a portfolio company to better manage significant human rights concerns. If NBIM, after investing, learns of a portfolio company's human rights impacts, it still has a number of tools available, including shareholder proposals, engagement with management, and the threat of divestment.

1.3.5. NBIM'S LACK OF DISCLOSURE ACCORDING TO OECD GUIDELINES CHAPTER III

It is difficult for the NCP to conclude that NBIM acts in accordance with the OECD Guidelines in the absence of information from NBIM to the contrary. NBIM has demonstrated lack of disclosure in

⁸ The attitude by NBIM gives reason to question whether NBIM has the necessary corporate culture to fulfil its duties as a responsible investor as they are laid out in the Norwegian Ministry of Finance ethical guidelines for the fund.

⁹ See Attachment 2: E-mail from the NCP to NBIM dated 13 February 2013

¹⁰ I.a. the Government Report to the Norwegian Parliament No. 10 (2008-9).

¹¹ The due diligence requirements are described in the OECD GL Chapter II (General Policies) and Chapter IV (Human Rights).

three areas in this Specific Instance: (1) non-cooperation with the NCP, (2) lack of communication on its human rights due diligence and (3) non-observance of the OECD Guidelines Chapter III.¹² After NBIM was informed of allegations that POSCO was responsible for grave and large scale human rights impacts, it should have investigated them. The NCP has received no information from NBIM to indicate whether NBIM did or has intentions to do so, alone or with other responsible investors. It is understood that there can be legitimate confidentiality concerns related to business sensitive information, meaning that NBIM cannot always provide detailed information about the nature and extent of dialogue with a specific company. However, there is an opportunity for greater openness without jeopardizing confidentiality requirements under the current system, and NBIM should have used this opportunity to disclose more, in particular to the NCP, but also to the general public

1.4. RECOMMENDATIONS

The duty and mandate of the NCP is to make recommendations on the implementation of the OECD Guidelines in accordance with the “Procedural Guidance” as per Chapter C, para. 3 of the Guidelines, when a party is unwilling, or unable to participate in the proceedings. The NCP recommends that NBIM, as a minimum, acts upon the following recommendations:

- 1. Cooperate with the OECD NCP Norway by responding to the NCPs questions related to whether NBIMs conduct is in line with the OECD Guidelines and accept the NCP offer to facilitate dialogue/mediation in this Specific Instance. Be more transparent in showing to the NCP how NBIM is a responsible investor in this Specific Instance. NBIM is commended for openness on many general aspects, but is also encouraged to disclose more information related to the risk of its portfolio companies impacting other human rights than child labour.*
- 2. Expand human rights due diligence in connection with its investments to address the whole range of human rights that may be relevant to its investments, beyond just child labour.*

¹² The Dutch NCP has received information from the Dutch Pension Fund that it, after it received the OECD NCP complaint, made efforts to reach out to the notifying civil society organisations as well as to Posco. SOMO, Both Ends, ABPAPB and APG Joint Statement http://www.oecdguidelines.nl/wp-content/uploads/somo_bothends_abp_apg_public_joint_statement_06_03_2013incl.pdf. NBIM did not to respond to any of the NCPs questions, as they claimed that the OECD Guidelines are not applicable to them as minority shareholders, even after the Norwegian and Dutch NCP had determined in their respective initial assessments that the OECD Guidelines were applicable to the notifications directed at the Norwegian and Dutch pension funds. The Dutch pension fund accepted the Dutch NCP offer of dialogue. NBIM rejected not only the Norwegian NCP offer of dialogue but also any. The attitude by NBIM gives reason to question whether NBIM has the necessary corporate culture to fulfil its duties as a responsible investor as they are laid out in the Norwegian Ministry of Finance ethical guidelines for the fund. After NBIM was informed of allegations that POSCO was responsible for grave and large scale human rights impacts, it should have investigated them. The NCP has received no information from NBIM to indicate whether NBIM did or has intentions to do so, alone or with other responsible investors.

3. *Identify which human rights risks are prevalent in the various sectors or types of investments and develop a strategy to address these. NBIM is encouraged to work with other investors to increase leverage.*
4. *Include in the strategy to work with other investors to encourage selected investees with particular risks to establish a grievance mechanism.*
5. *Publicise the strategy on human rights due diligence. Disclosure will make NBIM less vulnerable to criticism that NBIM addresses human rights risks randomly.*
6. *In addition to these core recommendations, the NCP recommends that NBIM acts upon the more detailed recommendations outlined at the end of this Final Statement..*

OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

NORGES
KONTAKTPUNKT

2. JULI 2015

**FØRSTE VURDERING OG SLUTTERKLÆRING – UNITED STEEL
WORKERS OG BIRLESIK METAL IS VS NORGES BANK INVESTMENT
MANAGEMENT**

INNHALDSFORTEGNELSE

Første vurdering og Sluttklæring – United Steel Workers og Birlesik Metal IS vs Norges Bank Investment Management.....	1
1 Sammen drag	3
2 Klagesaken.....	4
2.1 Klagen.....	4
2.2 NBIMs svar på klagen	5
3 Kontaktpunktets vurdering	6
3.1 Det norske Kontaktpunktets kompetanse til å behandle klagen	6
3.2 Kontaktpunktets sluttklæring i ForUMs klage mot NBIM fra mai 2013	7
3.3 Utvikling i etterkant av Kontaktpunktets behandling av klagen fra 2013	8
3.3.1 NBIMs referanser til OECDs retningslinjer i strategier og planer	8
3.3.2 Krav til aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter i OECDs retningslinjer	9
3.3.3 Videre arbeid i OECD og mandatet for prosjektet “Ansvarlig forretningspraksis i finanssektoren” (Responsible Business Conduct in the Financial Sector)	10
4 Kontaktpunktets beslutning	12
Vedlegg	14
Vedlegg 1: Informasjon om kontaktpunktes behandling av enkeltsaken	15
Vedlegg 2: Informasjon om partene	15
Vedlegg 3: Informasjon om det norske Kontaktpunktet og OECDs retningslinjer	16
Vedlegg 4: Klagen og selskapets tilsva r til klagen	17

1 SAMMENDRAG

Norges OECD-kontaktpunkt mottok 10. november 2014 en klage fra United Steel Workers (USW) og Birlesik Metal IS, mot det nordamerikanske selskapet Crown Holdings Inc. (heretter omtalt som «Crown Holdings») og Norges Bank Investment Management (heretter omtalt som «NBIM»). Klagen bygger på en forutsetning om at Crown Holdings hjemmehørende i USA ikke overholder OECDs retningslinjer. Klagerne ber NBIM om å kontakte selskapet med sikte på å få det til å stoppe de påståtte og uønskede aktivitetene i datterselskaper, som angis å omfatte brudd på arbeidstakerrettigheter i datterselskapene i henholdsvis Canada og Tyrkia. Klagerne viser til Kontaktpunktets slutterklæring fra 27. mai 2013, i saken hvor Forum for utvikling og miljø (heretter omtalt som «ForUM») hadde innlevert en klage vedrørende NBIM. I slutterklæringen i denne saken kom Kontaktpunktet med flere anbefalinger til NBIM. Klagerne etterspør NBIMs oppfølging av disse anbefalingene.

De relevante klagepunktene for det norske Kontaktpunktet er rettet mot NBIMs håndtering, undersøkelser og oppfølging av de angitte kritikkverdige forholdene. Saken reiser spørsmål om hva slags aktsomhetsvurderinger som kan forventes av en minoritetsaksjonær. Den reiser også prinsipielle spørsmål om OECDs retningslinjers anvendelse på finansinstitusjoner.

I etterkant av Kontaktpunktets slutterklæring i 2013 ble det igangsatt et arbeid i OECD for å konkretisere forventninger til finanssektoren generelt, herunder minoritetsaksjonærer. Prinsipielt er det ikke et avgjørende hinder for behandling av en sak at det pågår en prosess i OECD. Men for Kontaktpunktets behandling av denne saken, må den pågående avklaringsprosessen i OECD likevel ses i sammenheng med at det norske Kontaktpunktet nylig behandlet tilsvarende problemstillinger som nå er til avklaring.

I sitt tilsvarende svar til klagen konkluderer NBIM med at enkeltsaken mot NBIM i egenskap av å være én blant et stort antall minoritetsaksjonærer må avvises av det norske kontaktpunktet. NBIM redegjør for at de mener at enhver enkeltsak først må vurderes og avklares av Kontaktpunktet i selskapets hjemland, som ifølge NBIM innebærer at denne enkeltsaken først må vurderes av det amerikanske Kontaktpunktet. Etter NBIMs syn har klagerne heller ikke godtgjort koblingen mellom de påståtte kritikkverdige forhold knyttet til selskapet og NBIM særskilt i egenskap av å være en minoritetsaksjonær i selskapet. NBIM mener også at det er viktig å avvende det utredningsarbeidet som skal gjøres i regi av OECD.

Kontaktpunktet fant ikke at saken skulle avvises, men har etter en helhetsvurdering kommet til at det ikke vil styrke oppfyllelsen av formålet med OECDs retningslinjer dersom det iverksettes ny behandling av NBIM så kort tid etter forrige sak. Kontaktpunktet har allerede uttalt seg om tilsvarende spørsmål i den forrige saken mot NBIM, inkludert anbefalinger til NBIM knyttet til implementering av retningslinjene. Under henvisning til Kontaktpunktets anbefalinger til NBIM i punkt 4.5 i slutterklæringen av 27. mai 2013 og til at OECD har igangsatt et arbeid for ytterligere å avklare forventningene til foretak nettopp i finansiell sektor, finner Kontaktpunktet således at det ikke er grunnlag for å gå videre med klagen mot NBIM. Saken avsluttes uten ytterligere behandling.

Kontaktpunktet viser for øvrig til at saken er fellesbehandlet med en klagesak fra Cotton Campaign, Anti-Slavery International og KTNC Watch vs POSCO, Dawewoo og Norges Bank Investment Management. Etter

Kontaktpunktets vurdering omhandler denne saken de samme prinsipielle spørsmålene og har dermed samme konklusjon.

2 KLAGESAKEN

2.1 KLAGEN

Kontaktpunktet mottok 10. november 2014 en klage fra United Steel Workers (USW) og Birlisik Metal IS, mot det nordamerikanske selskapet Crown Holdings Inc. (heretter omtalt som «Crown Holdings») og Norges Bank Investment Management (heretter omtalt som «NBIM»). NBIM, som er en avdeling av Norges Bank, er forvalter av investeringene til Statens pensjonsfond utland, som er minoritetsaksjonær i Crown Holdings. Klagerne fokuserer på NBIMs rolle i forhold til selskapet Crown Holdings, som er hjemmehørende i USA. Klagerne ber NBIM om å kontakte selskapet med sikte på å få det til å stoppe de påståtte og uønskede aktivitetene i datterselskaper, som angis å omfatte brudd på arbeidstakerrettigheter i datterselskapene i henholdsvis Canada og Tyrkia.

Klagerne viser til Kontaktpunktets slutterklæring fra 27. mai 2013, i saken hvor Forum for utvikling og miljø (heretter omtalt som «ForUM») hadde innlevert en klage vedrørende NBIM.

Klagerne etterspør hvordan NBIM har fulgt Kontaktpunktets anbefalinger fra slutterklæringen om å utarbeide strategier for due diligence på menneskerettighetsfeltet i sine investeringer.

Klagen viser til OECDs retningslinjer **Kapittel II, overordnet politikk**, avsnitt 12, som slår fast at selskap skal:

«Bestrebe seg på å forebygge eller begrense negative konsekvenser selv om de ikke har medvirket til dem, når de aktuelle konsekvensene likevel er direkte knyttet til deres virksomhet, varer eller tjenester gjennom en forretningsforbindelse. Hensikten her er ikke å velte ansvaret fra enheten som er årsaken til de negative konsekvensene, over på selskapet som den har forretningsforbindelse med.»

Klagen viser også til **kapittel IV, Menneskerettigheter**, avsnitt 1-6, som slår fast at:

«Statene plikter å verne om menneskerettighetene. Selskapene bør, i samsvar med internasjonalt anerkjente menneskerettigheter, de internasjonale menneskerettighetsforpliktelsene til landene der de driver virksomhet, samt relevante nasjonale lover og forskrifter,

1. respektere menneskerettighetene, hvilket betyr at de bør unngå å krenke andres menneskerettigheter og bør håndtere negative konsekvenser de er innblandet i på menneskerettighetsområdet,
2. unngå i forbindelse med sin egen virksomhet å forårsake eller medvirke til negative konsekvenser på menneskerettighetsområdet og håndtere slike konsekvenser når de måtte forekomme,
3. bestrebe seg på å forebygge eller begrense negative konsekvenser på menneskerettighetsområdet som er direkte knyttet til deres virksomhet, varer eller tjenester gjennom en forretningsforbindelse, selv om de ikke har medvirket til dem,
4. innarbeide i sine retningslinjer en forpliktelse til å respektere menneskerettighetene,

5. gjennomføre aktsomhetsvurderinger på menneskerettighetsområdet som står i forhold til selskapets størrelse, virksomhetens art, konteksten virksomheten finner sted innenfor, samt faren for negative konsekvenser på menneskerettighetsområdet,
6. sørge for eller samarbeide gjennom legitime prosesser i den hensikt å avhjelpe negative konsekvenser på menneskerettighetsområdet straks de blir klar over at de har forårsaket eller medvirket til disse konsekvensene».

Kontaktpunktmedlem Frode Elgesem har ikke deltatt i behandlingen av saken på grunn av underliggende interessekonflikt knyttet til advokatfirmaet Thommessen AS, hvor Elgesem er partner.

2.2 NBIMS SVAR PÅ KLAGEN

Kontaktpunktet ba i en e-post av 12.12.2014 NBIM om særlig å kommentere følgende spørsmål:¹

1. Om det norske Kontaktpunktet er rette instans for å vurdere klagen
2. Om det innklagede selskapet er et flernasjonalt selskap
3. Identiteten til den berørte parten og partens interesse i saken
4. Om saken er vesentlig og begrunnet. Klagen må angå noe vesentlig og må gjelde forhold dekket i retningslinjene
5. Om det er en kobling mellom det innklagede selskapets aktiviteter og klagesaken
6. Om gjeldende lover og framgangsmåter kommer til anvendelse, herunder rettsavgjørelser
7. Hvordan lignende saker er blitt eller blir behandlet i andre nasjonale eller internasjonale prosesser
8. Om behandling av den aktuelle saken vil bidra til Retningslinjenes formål og effektivitet

Kontaktpunktet mottok svar fra NBIM datert 13.01.2015. NBIM redegjør for at de mener at enhver enkeltsak under retningslinjene om påstått kritikkverdig adferd foretatt av et flernasjonalt selskap først må vurderes og avklares av kontaktpunktet i selskapets hjemland. Dette innebærer at denne enkeltsaken først må vurderes av det amerikanske Kontaktpunktet. NBIM viser særlig til behovet for at retningslinjene blir praktisert på en likeartet måte i hele OECD-området for minoritetsaksjonærer.

Etter NBIMS syn har klagerne ikke godtgjort koblingen mellom de påståtte kritikkverdige forhold knyttet til selskapet og NBIM særskilt i egenskap av å være en minoritetsaksjonær i selskapet.

Kapitalforvaltningsenheten viser videre til OECDs eierstyringsprinsipper, og behovet for å etterleve prinsipper for rolle- og ansvarsfordeling som følger av disse prinsippene. NBIM legger til at dette ikke utelukker at en kan søke å påvirke enkeltsaker gjennom dialog med selskaper, men at det må tas hensyn til rolle- og ansvarsfordeling når en vurderer hvilke forventninger som kan stilles til en minoritetsaksjonær.

¹ Spørsmålene baserer seg på OECDs retningslinjer for prosedyrer og momenter til første vurdering av enkeltsaker, s 82-83 i retningslinjene.

NBIM viser til Kontaktpunktets sak fra 2013 om NBIMs eierandel i POSCO (klagen fra ForUM mot NBIM). NBIM mener at denne saken verken kan eller bør være veiledende for spørsmålet om denne eller andre tilsvarende saker skal tas opp til behandling i Kontaktpunktet. I forbindelse med denne saken viser NBIM til sitt engasjement i OECD angående tolkning av retningslinjene. NBIM mener at Kontaktpunktets prosedyreregler ikke ble fulgt da det norske Kontaktpunktet valgte å behandle og konkludere før saken mot selve selskapet POSCO (i Sør-Korea) var ferdigbehandlet, og at det sør-koreanske kontaktpunktet avviste klagen mot POSCO.

NBIM mener videre det ikke vil bidra til retningslinjenes formål og effektivitet dersom det norske Kontaktpunktet behandler denne saken. Det er etter NBIMs syn viktig å avvente det utredningsarbeidet som skal gjøres i regi av OECD med sikte på å utarbeide mer konkrete forventninger til hva som i praksis er rimelig å forvente av ulike typer aktører i finanssektoren. NBIM er opptatt av at en i arbeidet med å utarbeide mer konkrete forventninger til ulike aktører i finanssektoren sikrer bred støtte på tvers av OECD-land, samt deltakelse fra et representativt utvalg av markedsaktører fra finanssektoren.

NBIM konkluderer med at enkeltsaken mot NBIM i egenskap av å være én blant et stort antall minoritetsaksjonærer (NBIM har en eierandel på 0,79% i Crown Holdings), må avvises av det norske Kontaktpunktet.

3 KONTAKTPUNKTETS VURDERING

3.1 DET NORSKE KONTAKTPUNKTETS KOMPETANSE TIL Å BEHANDLE KLAGEN

Det første spørsmålet som oppstår er om det norske Kontaktpunktet er det rette til å behandle saken. I OECDs retningslinjer, pkt 23 i kommentarene til prosedyreveiledningen, angis det at en sak som hovedregel skal håndteres av det nasjonale kontaktpunktet i landet der saken oppstår. Tilsvarende er det presisert i mandatet til det norske Kontaktpunktet fra Utenriksdepartementet at: «I enkeltsaker som berører kontaktpunkt i flere land skal de involverte kontaktpunktene søke å bli enige om hvilket kontaktpunkt som skal ta ledelsen i arbeidet med å gi råd og veiledning. Det skal legges til grunn at kontaktpunktet i landet hvor det berørte selskapet er hjemmehørende, er nærmest til å ta ledelsen i saken».

I den foreliggende saken er klagen levert til det norske Kontaktpunktet. Norge er det landet hvor NBIM som innklaget part er hjemmehørende. Slik klagen er utformet er den primært rettet mot NBIMs interne retningslinjer, aktsomhetsundersøkelser og oppfølging av investeringer og eierskap. Dette er klagepunkter som gjelder NBIM som en norsk kapitalforvaltningsenhet for et norsk statlig pensjonsfond. På basis av dette fremstår det som et naturlig utgangspunkt at saken skal behandles av det norske Kontaktpunktet. Klagen er imidlertid samtidig basert på en forutsetning om manglende etterlevelse av OECDs retningslinjer fra det amerikanske selskapet Crown Holdings og dette selskapets datterselskaper i Canada og Tyrkia. Dersom det som ledd i saken skal foretas en realitetsvurdering av den underliggende forutsetning om brudd fra Crown Holdings, ville dette ha kunnet reise andre spørsmål om hvilket kontaktpunkt som er nærmest til å lede behandlingen av saken.

I vurderingen av om det norske Kontaktpunktet er det rette til å behandle saken, har Kontaktpunktet sett hen til behandlingen av den omtalte enkeltsak fra 2013, fra Lok Shakti Abhiyan, KTNC Watch, Fair Green

and Global Alliance og Forum for Utvikling og Miljø – ForUM. Klagen var sendt til de nasjonale OECD-kontaktpunktene i Sør-Korea, Norge og Nederland. Klagen om påstått brudd på OECDs retningslinjer var rettet mot sør-koreanske Pohang Iron and Steel Enterprise (POSCO) og to av selskapets aksjeeiere, det nederlandske pensjonsfondet ABP og dets administrator APG, og det norske Statens pensjonsfond utland ved NBIM.

Det norske Kontaktpunktet tok klagen til behandling. Kontaktpunktet fant at det norske Kontaktpunktet var rette instans for å behandle klagen. Det la i sin vurdering vekt på at saken for det norske Kontaktpunktet ikke var klagen mot selskapet hvor Statens pensjonsfond utland var minoritetseier, men klagerens påstand om at NBIM ikke hadde etterlevd OECDs retningslinjer, og at saken dermed hørte hjemme i det norske Kontaktpunktet. Klagen blir heretter omtalt som «ForUMs klage vedrørende NBIM».

Kontaktpunktet har etter dette kommet til at det norske Kontaktpunktet er det rette til å behandle saken. I vurderingen er det lagt avgjørende vekt på at klagen er utformet rettet mot en norsk aktørs interne retningslinjer, aktsomhetsvurderinger og eierskapsoppfølging.

3.2 KONTAKTPUNKTETS SLUTTERKLÆRING I FORUMS KLAGE MOT NBIM FRA MAI 2013

I slutterklæringen fra saken vedrørende ForUMs klage mot NBIM datert 27. mai 2013, konkluderte Kontaktpunktet med at NBIM hadde brutt OECDs retningslinjer både gjennom manglende samarbeid med Kontaktpunktet og ved at NBIM manglet en strategi for å identifisere og håndtere mulige brudd på menneskerettighetene i selskapene som Statens Pensjonsfond Utland investerer i. Kontaktpunktet viste til at NBIM argumenterte med at OECDs retningslinjer ikke gjaldt for minoritetsaksjonærer, og at forvaltningsenheten dermed hadde nektet å svare på skriftlige spørsmål.

Kontaktpunktet uttalte at for at NBIM skal opptre i tråd med OECDs retningslinjer, anbefales NBIM å:

- Samarbeide med Kontaktpunktet ved å svare på Kontaktpunktets spørsmål og akseptere Kontaktpunktets tilbud om å legge til rette for dialog / mekling. Være åpen om hvordan NBIM er en ansvarlig investor i POSCO-saken.
- Utvide risikovurderingene sine til å omfatte hele spekteret av menneskerettigheter, og ikke bare til risiko for barnearbeid.
- Identifisere hvilke risiki for menneskerettighetsbrudd som er mest utbredt i ulike sektorer eller typer investeringer. Utvikle en strategi for å håndtere slike risiki. NBIM oppfordres til å samarbeide med andre investorer for å øke sin påvirkningskraft.
- Inkludere samarbeid med andre investorer i strategien for å oppfordre utvalgte selskaper med særlig risiko til å etablere en selskapsintern klagemekanisme.
- Offentliggjøre strategien om risikovurdering for menneskerettighetene. Åpenhet vil gjøre NBIM mindre sårbar for kritikk om at NBIM behandler risiko for menneskerettighetsbrudd tilfeldig.

Kontaktpunktet viser for øvrig til Kontaktpunktets mandat fra Utenriksdepartementet av juni 2014, som presiserer at OECDs retningslinjer er frivillige, og at det ikke omtales som «brudd» dersom anbefalingene

ikke følges. Samtidig presiserer mandatet at det er en klar forventning fra myndighetene om at virksomheter tar retningslinjene i bruk.

3.3 UTVIKLING I ETTERKANT AV KONTAKTPUNKTETS BEHANDLING AV KLAGEN FRA 2013

I etterkant av enkeltsaken mot NBIM fra 2013 har OECDs retningslinjer og betydningen for finanssektoren vært gjenstand for behandling i OECDs investeringskomite og den tilhørende arbeidsgruppen for ansvarlig næringsliv – Working Party on Responsible Business Conduct – (heretter kalt WPRBC).

I juni 2013 skrev NBIM til OECD og ba om en avklaring av forventningene til finanssektoren. I brevet skrev NBIM at de mente at minoritetsaksjonærer ikke var underlagt OECDs retningslinjer. 25 juni 2014 ble det sendt et brev fra Utenriksdepartementet til OECD som ba om at OECD arbeider med å klargjøre forventningene til finanssektoren.

OECDs arbeidsgruppe WPRBC gjennomførte i denne perioden utbredte konsultasjoner, både internt med medlemmer og med eksperter utenfor OECD. Den publiserte flere dokumenter og rapporter som tok for seg temaer som finansinstitusjoner, statlige pensjonsfond og minoritetsaksjonærer.

WPRBC konkluderte i disse dokumentene med at det er felles forståelse av at det vesentlige spørsmålet ikke er hvem retningslinjene gjelder for. Retningslinjene er frivillige anbefalinger og myndighetene er forpliktet til å fremme størst mulig overholdelse av retningslinjene. Det er avklart at minoritetsaksjeposter i prinsippet utgjør en type forretningsforbindelse - «business relationship» - i den forstand begrepet brukes i OECDs retningslinjer. OECDs arbeidsgruppe WPRBC bekreftet dermed at OECDs retningslinjer gjelder for alle forretningsforbindelser, uten unntak, og at spørsmålet i større grad dreier seg om hvordan retningslinjene skal anvendes.

3.3.1 NBIMS REFERANSER TIL OECDs RETNINGSLINJER I STRATEGIER OG PLANER

NBIM lanserte i februar 2015 en rapport om sitt arbeid med ansvarlig forvaltning.² Rapporten viser til at OECDs retningslinjer er en del av forvaltningsmandatet fra Finansdepartementet, og hvordan man blant annet har lagt OECDs retningslinjer for flernasjonale selskap til grunn for arbeidet med ansvarlig forretningspraksis.

Rapporten har en tekstboks om OECD som omtaler retningslinjene slik:

«Prinsippene og standardene forankret i OECD og FN er frivillige og ikke-rettslige anbefalinger som uttrykker forventninger til god selskapsstyring, og som stiller forventninger til god selskapspraksis i håndteringen av miljømessige og samfunnmessige forhold.

² <http://www.nbim.no/ansvarlighet/ansvarlig-forvaltning/>

OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper er anbefalinger fra regjeringer til selskaper med internasjonal virksomhet. Målet er å fremme bærekraftig utvikling gjennom ansvarlig drift, handel og investeringer. Retningslinjenes frivillige karakter innebærer at det ikke stilles krav om etterlevelse i rettslig forstand. Det er en forventning om at selskapene tar retningslinjene i bruk så langt de passer for den enkelte virksomhet. Selskapene må selv vurdere hvordan dette kan gjennomføres på den mest hensiktsmessige måten» (s.16 i rapporten).

NBIM viser i rapporten også til at NBIM deltar i videreutvikling av internasjonale standarder, og at fondet i 2014 arbeidet særskilt med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og relevansen for finansiell sektor.

3.3.2 KRAV TIL AKTSOMHETSVURDERINGER MED HENSYN TIL MENNESKERETTIGHETER I OECDs RETNINGSLINJER

Klageren viser til OECDs retningslinjer, som den tolker slik at det anbefales at alle aktører benytter seg av sin påvirkningskraft for å redusere og avbøte skade som følge av brudd på retningslinjene³ fra selskaper hvor aktøren har eierandeler. Retningslinjene anbefaler bedrifter, også i finanssektoren, å gjennomføre due diligence/aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter i sine investeringer.⁴

Under det globale forumet om ansvarlig næringsliv 26.-27. juni 2014 ble det lagt frem to sentrale dokumenter som drøfter finanssektorens rolle og ansvar. Dokumentet «Scope and application of “business relationships” in the financial sector under the OECD Guidelines for Multinational Enterprises», er godkjent av WPRBC, mens dokumentet “Due diligence in the financial sector – adverse impacts directly linked to financial sector operations, products or services by a business relationship» er offentliggjort, men ikke godkjent av WPRBC.

I det førstnevnte og godkjente notatet «Scope and application of business relationships in the financial sector» slås det fast at «retningslinjene ikke er begrenset til én sektor, eller én type forretningsforbindelse. Å være minoritetsaksjonær kan derfor i prinsippet anses som en forretningsforbindelse under retningslinjene, selv om dette ikke er direkte uttalt i teksten til retningslinjene. Til tross for at retningslinjene er frivillige og ikke juridisk bindende, reduserer det ikke forventningen til at retningslinjene skal etterleves. Finanssektoren bør vurdere passende måter å etterleve retningslinjene i sin virksomhet.⁵

³ OECDs retningslinjer, kommentarer til kapittel VI, menneskerettigheter, avsnitt 43

⁴ OECDs retningslinjer, kapittel IV, Menneskerettigheter, avsnitt 4

⁵ OECD: Scope and application of ‘business relationships’ in the financial sector under the OECD guidelines for multinational enterprises” 26. juni 2014: The Guidelines contain an expansive description of the term ‘business relationships’. Since the Guidelines operate with non-exhaustive descriptions of key terms, their possible use or “scope” is not limited by sector, to certain kinds of enterprises or to certain kinds of business relationships. A

I sistnevnte dokument som er til vurdering, «Due diligence in the financial sector» (som ikke er godkjent av WPRBC), sies det at til tross for at en virksomhet har manglende muligheter til påvirkning, betyr det ikke at det ikke er relevant å gjennomføre aktsomhetsvurderinger. I dokumentet anbefales det at virksomheter gjennomfører aktsomhetsvurderinger nettopp for å undersøke hvilket handlingsrom og påvirkningsmulighet de har.⁶ Dokumentet viser til at OECDs retningslinjer anerkjenner at det kan være praktiske begrensninger i virksomheters mulighet til å påvirke lenger utover i verdikjeden. Samtidig er selskap forventet å utøve påvirkning gjennom blant annet kontrakter og samarbeid med andre involverte parter som har samme leverandør.⁷ Det sies her at retningslinjene omtaler verdikjeder og leverandører, og at teksten i retningslinjene ikke omtaler investorer, minoritetsaksjonærer osv. Kontaktpunktet forventer at den pågående prosessen i OECD vil avklare hvorledes denne bestemmelsen skal anvendes på finanssektoren.

3.3.3 VIDERE ARBEID I OECD OG MANDATET FOR PROSJEKTET “ANSVARLIG FORRETNINGSPRAKSIS I FINANSSEKTOREN” (RESPONSIBLE BUSINESS CONDUCT IN THE FINANCIAL SECTOR)

I OECD pågår for tiden en prosess for å utvikle klarere veiledning til finanssektoren og særlig minoritetsaksjonærer, om hvordan de kan anvende aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsvirksomhet. I OECDs arbeidsgruppe for ansvarlig forretningsvirksomhet – WPRBC - ble det 20. mars i år lagt frem et mandat for dette prosjektet.⁸ Mandatet legger opp til en tidsplan, med planlagt ferdigstilling høsten 2016.

Prosjektets målsetning er å kunne gi veiledning til flernasjonale selskap i finanssektoren om hvordan OECDs retningslinjer bør anvendes. Det skal utarbeides en praktisk tilnærming til hvordan finansinstitusjoner på en meningsfull måte kan innarbeide retningslinjenes forventninger i aktsomhetsvurderinger, som bygger på etablerte rutiner i virksomheten. Veiledningen skal gjenspeile de

minority shareholding can therefore in principle be seen as a business relationship under the Guidelines, even if this is not spelled out in the text of the Guidelines itself. Although observance of the Guidelines by enterprises is voluntary and not legally enforceable, this does not reduce the expectations that the Guidelines should be observed. Financial institutions should consider the appropriate manner in which observance of the Guidelines could successfully be implemented in their business strategies.

⁶ OECD: Due diligence in the financial sector, 26. juni 2014: However, a lack of leverage does not imply that an enterprise should not apply the recommendations of Guidelines. The degree of leverage it has over its business relationship the entity causing the adverse impact is useful in considering what it can do to persuade that entity to take action, but is not relevant to considering whether it should carry out due diligence and exercise any leverage it may have. It should.

⁷ OECDs retningslinjer, kommentarene til kapittel II: Overordnede retningslinjer, avsnitt 21 og 23

⁸ Terms of Reference for the Proactive Agenda Project on Responsible Business Conduct in the Financial Sector - DAF/INV/RBC(2015)6 -

praktiske utfordringene sektoren står overfor, graden av påvirkningskraft selskapene har og generelt være tilpasset finanssektorens særtrekk.

Mandatet for prosjektet “Ansvarlig forretningspraksis i finanssektoren”, viser til at det mangler detaljert veiledning om hvordan OECDs retningslinjer skal anvendes for særskilte finansielle instrumenter, men at prosjektet vil bygge på eksisterende initiativ som Ekvator-prinsippene, UNEP Finance Initiative m.m.⁹ Målet er å bygge på og videreutvikle disse initiativene og involvere de relevante aktørene og organisasjonene i arbeidet.

Mandatet legger opp til utstrakte konsultasjoner med flerpartsprosesser, hvor interessenter deltar i en rådgivingsgruppe, bestående av myndigheter, selskap, de nevnte initiativene og andre internasjonale organisasjoner. NBIM inngår som en av 11 representanter fra finanssektoren som skal delta i rådgivingsgruppen, sammen med ABN Amro, det nederlandske pensjonsfondet APG, Credit Suisse m. fl. Prosjektet legger stor vekt på at sentrale aktører i finanssektoren må involveres for å sikre eierskap til resultatene, og dermed også legge til rette for samarbeid og erfaringsutveksling i oppfølgingsarbeidet.

Det legges også opp til å utarbeide konkrete eksempler som grunnlag for å se på hovedkategoriene av finansielle tjenester, som:

- aktiva- og prosjekt-basert finansiering
- selskapslån (utover aktiva-basert finansiering)
- kapitalmarkeder (gjelds- og egenkapitaltransaksjoner)
- ulike typer investeringer, inkludert minoritetseierskap, som pensjonsfond, institusjonelle investorer, passive og aktive investeringsstrategier, indekshandel osv.
- andre finansielle tjenestesektorer som forbrukslån, forsikring osv.¹⁰

Målet er å gjennomgå finanssektorens komplekse og sammensatte porteføljer og sette søkelys på hvordan det kan forventes at aktsomhetsvurderinger skal gjennomføres. Hva slags virkemidler og metoder kan benyttes, og hvordan man kan avveie prioriteringer og grad av involvering. Slik skal det her

⁹ www.Equator-principles.com

www.Unepfi.org

¹⁰

1) Asset based and project finance
2) Corporate lending (beyond asset based finance)
3) Capital markets (debt and equity transactions)
4) Investments, including minority shareholdings, e.g. pension funds, institutional investors, passive and active investment strategies, index trading, etc.
5) Other financial services or products, as determined necessary by the Advisory Group (e.g. retail banking, insurance, etc.)

konkret anbefales måter å kartlegge, forebygge og begrense faktiske og potensielle negative konsekvenser og dersom det er aktuelt, sette inn avbøtende tiltak.

I juni 2015 arrangerte OECD årets «Global Forum on Responsible Business Conduct», og tema om finanssektoren var også i år på programmet.

Den pågående prosessen i OECD for å klargjøre retningslinjene for finanssektoren, vil være nyttig for å avklare tydeligere hvordan forventningene i de ovennevnte dokumentene er ment å gjelde for aktører i finanssektoren. Prosessen i OECD har mål om ferdigstilling høsten 2016.

4 KONTAKTPUNKTETS BESLUTNING

I forhold til NBIM bygger klagen fra United Steel Workers og Birlesik Metali IS på en forutsetning om at selskapet Crown Holdings hjemmehørende i USA ikke overholder OECDs retningslinjer. De relevante klagepunktene er imidlertid rettet mot NBIMs håndtering, undersøkelser og oppfølging av de angitte kritikkverdige forholdene. Kontaktpunktet har ovenfor kommet til at det anser det norske Kontaktpunktet for å være det rette til å behandle saken, fordi klagen slik den er utformet er rettet mot den norske aktøren NBIMs retningslinjer, aktsomhet og eieroppfølging.

Saken slik den er anlagt reiser spørsmål om hva slags retningslinjer, aktsomhetsvurderinger, undersøkelser og eierskapsoppfølging som kan forventes av en minoritetsaksjonær. Saken reiser også prinsipielle spørsmål om forventninger til finansinstitusjoner og retningslinjenes anvendelse på finansinstitusjoner.

Tilsvarende prinsipielle problemstillinger som i den foreliggende klagesaken ble vurdert av Kontaktpunktet i sluttklæringen av 27. mai 2013, i saken hvor ForUM hadde klaget inn NBIM. Kontaktpunktets vurderinger i denne saken er redegjort for ovenfor. I sluttklæringen i denne saken kom Kontaktpunktet med flere anbefalinger til NBIM.

Samtidig er det i etterkant av Kontaktpunktets sluttklæring i 2013 igangsatt et arbeid i OECD for å klargjøre og konkretisere forventninger til finanssektoren generelt, herunder minoritetsaksjonærer. Det er ansett å være behov for nærmere avklaringer og veiledning om hvordan OECDs retningslinjer skal anvendes i finanssektoren.

På denne bakgrunn har Kontaktpunktet vurdert om den foreliggende klagen mot NBIM gir grunnlag for videre behandling i den foreliggende situasjon. I kommentarene til prosedyreveiledningen i OECDs retningslinjer er det angitt forhold som Kontaktpunktet skal ta særlig hensyn til ved denne vurderingen. Det skal blant annet legges vekt på hvordan tilsvarende saker er blitt eller blir behandlet i andre nasjonale eller internasjonale prosesser, og det skal legges vekt på om behandlingen av den konkrete saken vil kunne bidra til å oppfylle formålet med retningslinjene og til å styrke deres gjennomslagskraft.

De prinsipielle problemstillingene som oppstår i den foreliggende klagen mot NBIM er for tiden til avklarende behandling i OECD. Det pågår således en internasjonal avklarende prosess om de samme spørsmålene. Prinsipielt mener Kontaktpunktet at dette ikke er et avgjørende hinder for behandling av en sak. Et motsatt standpunkt kan åpne for lange utsettelse og kan hindre oppfyllelse av formålet med OECDs retningslinjer.

For den foreliggende saken må den pågående avklaringsprosessen i OECD likevel ses i sammenheng med at det norske Kontaktpunktet nylig behandlet tilsvarende problemstillinger som nå er til avklaring. Saken

var anlagt mot samme innklagede part, og det er også slik at denne konkrete saken har medvirket til at det foregår en prosess for ytterligere avklaring i OECD.

Etter en helhetsvurdering har Kontaktpunktet kommet til at det ikke vil styrke oppfyllelse av formålet med OECDs retningslinjer eller styrke retningslinjenes gjennomslagskraft dersom det iverksettes ny behandling av NBIM så kort tid etter forrige sak. Det foreligger allerede uttalelser om tilsvarende spørsmål som saken reiser fra Kontaktpunktet, og det foreligger anbefalinger til NBIM knyttet til implementering av retningslinjene.

Under henvisning til Kontaktpunktets anbefalinger til NBIM i punkt 4.5 i slutterklæringen av 27. mai 2013 og til at OECD har igangsatt et arbeid for ytterligere å avklare forventningene til foretak nettopp i finansiell sektor, finner Kontaktpunktet således at det ikke er grunnlag for å gå videre med klagen mot NBIM. Saken avsluttes uten ytterligere behandling.

VEDLEGG

- 1) Informasjon om Kontaktpunktets behandling av saken
- 2) Informasjon om partene
- 3) Informasjon om det norske kontaktpunktet og prosedyrer for klagebehandling
- 4) Klagen og selskapets tilsva

VEDLEGG 1: INFORMASJON OM KONTAKTPUNKTES BEHANDLING AV ENKELTSAKEN

Kontaktpunktet mottok klagen 10. november 2014.

Klagen ble videresendt til NBIM 14. november 2014 og NBIM ble invitert til å kommentere klagen. Gitt at NBIM var kjent med Kontaktpunktets prosedyrer for behandling av enkeltsaker, ble det oppnådd enighet på telefon og e-post mellom Kontaktpunktets sekretariat og NBIM om å oversende klagen uten å avholde et første informasjonsmøte. Det ble avtalt å avholde et informasjonsmøte 12. desember 2014. Møtet ble senere utsatt av NBIM.

I en e-post fra Kontaktpunktet til NBIM 12. desember, ble det bedt om innspill og kommentarer på enkeltsaken med svarfrist 15. januar 2015.

NBIM sendte sitt tilsvarende til klagen 14. januar 2015, med kommentarer og innspill på enkeltsaken og behandlingen av denne.

16. februar 2015 sendte Kontaktpunktet et nytt brev til NBIM og gjentok invitasjon til dialog med forslag til datoer.

NBIM svarte 25. februar. De viste til at Utenriksdepartementet 19. februar utnevnte nye medlemmer til Kontaktpunktet, og ba om at et eventuelt møte ble utsatt til det nye Kontaktpunktet var konstituert.

Utover dette har Kontaktpunktet hatt kontakt med klageren per e-post (USW), og holdt dem oppdatert om utvikling i saken. Kontaktpunktet har også hatt kontakt med det amerikanske Kontaktpunktet som behandler klagen mot Crown Holdings, for å utveksle informasjon om saken.

Kontaktpunktmedlem Frode Elgesem har ikke deltatt i behandlingen av saken på grunn av underliggende interessekonflikt knyttet til advokatfirmaet Thommessen AS, hvor Elgesem er partner.

VEDLEGG 2: INFORMASJON OM PARTENE

SELSKAPET:

Norges Bank (sentralbanken) har ansvar for den operative forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. Hovedstyret i Norges Bank har delegert ansvaret for den daglige forvaltningen av Statens pensjonsfond utland til Norges Bank Investment Management (NBIM), som er en avdeling i sentralbanken. NBIM forvalter også deler av Norges Banks valutareserver.

Statens pensjonsfond utland ble etablert ved lov i 1990 som et finanspolitisk instrument for å sikre langsiktige hensyn ved bruk av statens petroleumsinntekter. Fondet er investert utenfor Norge, basert på en overordnet investeringsstrategi fastsatt av Finansdepartementet. Forvaltningen av Statens pensjonsfond utland skjer innenfor et mandat fastsatt av Finansdepartementet. Mandatet definerer bl.a. fondets investeringsunivers, referanseindekser og risikorammer. Strategien innebærer at fondet er bredt investert i de internasjonale aksje- og obligasjonsmarkedene for å sikre målet for forvaltningen som er høyest mulig avkastning målt i internasjonal kjøpekraft. Gjennom forvaltningen, herunder fondets eierskapsutøvelse, søker Norges Bank å sikre finansielle verdier for fremtidige generasjoner av nordmenn. Norges Bank står som formell eier av verdipapirene fondet er investert i.

Finansdepartementet har fastsatt egne retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland. Retningslinjene innebærer at selskaper skal utelukkes dersom de produserer visse produkter eller selger våpen til bestemte stater. Selskaper kan også utelukkes dersom det foreligger en uakseptabel risiko for at de medvirker til eller selv er ansvarlige for grovt uetisk aktivitet. Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland gir råd om utelukkelse og observasjon av selskaper til Norges Bank, som treffer beslutning i slike saker.

KLAGERNE

Klagen er sendt inn av United Steelworkers og Birlesik Metal IS. De informerer om at de representerer sine medlemmer, som er fagforeningsmedlemmer i "United Steel Workers Local 9176" i Canada, og fagforeningsmedlemmer i Birlesik Metal IS i Tyrkia.

VEDLEGG 3: INFORMASJON OM DET NORSKE KONTAKTPUNKTET OG OECDs RETNINGSLINJER

OECDs RETNINGSLINJER FOR FLERNASJONALE SELSKAP

OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper (heretter Retningslinjene) er frivillige anbefalinger om ansvarlig næringsliv fra myndigheter til flernasjonale selskaper. Retningslinjene angir god praksis for alle typer selskaper i alle sektorer og bygger på internasjonalt anerkjente standarder. Retningslinjene har anbefalinger om åpenhet, menneskerettigheter, sysselsetting og arbeidstakeres rettigheter, miljø, bestikkelser og utpressing, forbrukeres interesser, vitenskap og teknologi, konkurranse og beskatning. OECD-medlemsland og andre tilsluttede land er forpliktet til å opprette nasjonale kontaktpunkt (NCP) for å fremme retningslinjene og behandle forespørsler og saker som oppstår i tilknytning til selskapers gjennomføring av Retningslinjene.

Det norske Kontaktpunktet (heretter Kontaktpunktet) består av fire uavhengige ekspertmedlemmer og et sekretariat. Sammen behandler de enkeltsaker og bidrar til å informere om Retningslinjene. Utenriksdepartementet har det administrative ansvaret for Kontaktpunktet.

OECDs retningslinjer er frivillige, ikke-juridiske anbefalinger, samtidig som det er en klar forventning fra myndighetene om at virksomheter tar retningslinjene i bruk.

GENERELT OM DET NORSKE KONTAKTPUNKTETS PROSEDYRER FOR BEHANDLING AV ENKELTSAKER

Kontaktpunktets prosedyreregler finnes her:

<http://www.responsiblebusiness.no/klagebehandling/>

Behandlingen av enkeltsaker er delt inn i fire stadier:

1. Første vurdering: En vurdering av om saken skal tas til behandling, basert på klagen, selskapets tilsvaer og evt annen informasjon fra partene eller andre kilder
2. Mekling eller utredning: Dersom en sak tas opp til behandling, tilbyr Kontaktpunktet dialog/mekling til partene med mål om å komme frem til en omforent avtale. Dersom dialog/mekling avvises eller ikke fører frem, vil Kontaktpunktet utrede saken og vurdere om den er berettiget
3. Sluttklæring: Dersom partene kommer til enighet, offentliggjør Kontaktpunktet en sluttklæring med informasjon om avtalen. Hvis mekling blir avvist eller ikke fører frem, offentliggjøres en sluttklæring om hvorvidt Retningslinjene anses etterlevd, ev. sammen med anbefalinger til selskapet om fremtidig adferd
4. Tilbakemelding og oppfølging: Kontaktpunktet tilbyr partene å gi tilbakemelding om erfaringer med prosessen. Kontaktpunktet kan også invitere til oppfølgingsmøter om meklede avtaler og om oppfølging av anbefalinger gitt i Kontaktpunktets sluttklæring.

VEDLEGG 4: KLAGEN OG SELSKAPETS TILSVAR TIL KLAGEN

Selve klagen og selskapets tilsvaer til klagen er publisert på Kontaktpunktets hjemmeside:

<http://www.responsiblebusiness.no/klagebehandling/klagesaker/>

OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

NORGES
KONTAKTPUNKT

Sveriges

OECD kontaktpunkt

Slutтерklæring Jijnjevaerie Sameby - Statkraft SCA Vind
AB (SSVAB)

INNHALDSFORTEGNELSE

1	Sammendrag	3
2	Bakgrunn	3
2.1	OECDs retningslinjer for flernasjonale selskap	3
3	Partene	4
3.1	Klageren	4
3.2	Selskapene klagen er rettet mot	4
3.3	Klagens forhold til det svenske og norske kontaktpunktet	4
4	Oversikt over klagen	5
4.1	Hovedpunkter i klagen fra Jijnjevaerie Sameby av 29 oktober 2012	5
4.2	Klagerens anførsler om bestemmelser i OECDs retningslinjer som ikke er etterlevd	5
4.3	Statkrafts tilsvarende til klagen 23. november 2012	6
5	KontaktpunkteneNEs behandling av saken	6
6	Bakgrunn og historikk fra utviklingen av vindkraftutbyggingen i 2008 til meklingen i regi av Kontaktpunktene	7
6.1	Miljøkonsekvensutredningen og studie av vindmølleparkens mulige påvirkning på reindriftsnæringen	7
6.2	Statkrafts søknader, tillatelser og behandlingen i miljødomstolen	8
6.3	Domstolens tillatelse med vilkår og begrensninger	8
6.4	Länsstyrelsens rolle og ansvar i konsesjonsprosessen for å ivareta hensynet til reindrift	9
7	KontaktpunkteneNEs vurdering av Statkrafts etterlevelse av retningslinjene	9
7.1	Statkrafts etterlevelse av forventningene i OECDs retningslinjer fra 2000	10
7.1.1	Har Statkraft i perioden frem til 2011 «tatt hensyn til andre interessenters synspunkter»?	10
7.1.2	Har Statkraft før 2011 «respektert menneskerettighetene til dem som berøres av deres virksomhet i tråd med vertslandets forpliktelser»?	11
7.1.3	Har Statkraft før 2011 fulgt forventningene i retningslinjene om å etablere gjensidig tillit?	11
7.2	Statkrafts etterlevelse av forventningene i OECDs reviderte retningslinjer fra 2011 på menneskerettighetsområdet	12
7.2.1	Har Statkraft oppfylt forventningene i OECDs retningslinjer etter 2011 ved å gjennomføre risikobaserte aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter?	12
7.2.2	Har Statkraft etterlevd forventningene i OECDs retningslinjer om å avhjelpe negative konsekvenser når virksomheten blir klar over disse?	13
7.2.3	Har Statkraft etter 2011 hatt dialog med Samebyen basert på prinsippet om å gjennomføre konsultasjoner med formål å oppnå berørte parter frie og informerte forhåndssamtykke?	14
7.3	Partenes deltakelse i prosessen	14
8	KontaktpunkteneNEs anbefalinger til partene	15

1 SAMMENDRAG

Jijnjevaerie Sameby (Samebyen) i Sverige leverte 29. oktober 2012 en klage både til det svenske og det norske kontaktpunktet for OECDs retningslinjer. Klagen var knyttet til Statkraft SCA Vind ABs (SSVAB) planlagte vindkraftprosjekt i områder der Samebyen driver med reindrift. Samebyen ønsket at kontaktpunktene skulle legge til rette for en meningsfull dialog mellom Samebyen og Statkraft for å få en gjensidig akseptabel løsning i saken. Samebyen anførte at konsultasjonene som SSVAB hadde gjennomført med dem hadde vært mangelfulle og at prosjektet var i strid med ønskene til Samebyen. Videre hevdet de at prosjektet kom til å begrense Samebyens mulighet til en fortsatt bærekraftig reindrift som er grunnlaget for Samebyens økonomiske og kulturelle overlevelse. Flere sider av saken hadde vært behandlet i det svenske rettssystemet.

I sitt tilsvaret til klagen sa SSVAB at saken burde avvises fordi påstandene i klagen hadde vært vurdert i det svenske rettssystemet, og fordi Statkraft hadde fulgt alle relevante lover og prosedyrer. Selskapet viste til at negative konsekvenser av prosjektet var blitt utredet og avhjulpet, og at der det ikke var mulig å unngå påvirkning, hadde man iverksatt tiltak for å minske og avhjelpe effekten av disse. Selskapet viste videre til at de hadde vært i omfattende dialog med Samebyen om kompensasjonsordninger og at det var inngått en midlertidig kompensasjonsavtale som gikk lenger enn de rettslige påleggene.

Kontaktpunktene besluttet å ta klagen til behandling i mars 2013. Det ble vist til at kontaktpunktordningen er en ikke-juridisk instans og at kontaktpunktene kan legge til rette for dialog og mekling dersom man tror det kan bidra konstruktivt til å løse saken. En bilateral dialog mellom partene ble gjenopptatt etter at klagen ble levert, og kontaktpunktene lot derfor saken stå i bero frem til september 2013 da Samebyen igjen ba kontaktpunktene om å legge til rette for mekling. Våren 2014 engasjerte kontaktpunktene, i forståelse med partene, en ekstern mekler. Mekling ble avsluttet i juni 2014 uten resultat. Kontaktpunktene har derfor gått gjennom deler av saksforholdet og gir nå en vurdering av Statkrafts etterlevelse av OECDs retningslinjer og av partenes opptreden i saken, samt anbefalinger for fremtidig samarbeid. Begge parter har vist vilje til å delta konstruktivt i alle deler av kontaktpunktene prosesser og berømmes for dette.

Klagen dekker forhold både før og etter revisjonen av retningslinjene i 2011. Hovedtemaet er hvorvidt SSVAB har tatt hensyn til Samebyens interesser og respektert deres menneskerettighetene i forbindelse med vindkraftprosjektet. Dette kan igjen dels inn i flere underpunkter, herunder om de har gjennomført risikobaserte aktsomhetsvurderinger på menneskerettighetsfeltet og om de har avhjulpet eventuelle negative konsekvenser når de ble klar over disse. Videre har kontaktpunktene sett på hvordan SSVAB har gjennomført konsultasjoner med Samebyen.

Kontaktpunktene har ikke funnet grunnlag for å konkludere med manglende etterlevelse fra SSVAB av OECDs retningslinjer, men har på enkelte punkt pekt på områder der det er rom for forbedringer. I avslutningen gir kontaktpunktene anbefalinger slik at SSVAB kan arbeide på en måte som enda tydeligere fremmer urbefolknings rettigheter og gjennomføring av Retningslinjene. Kontaktpunktene anbefaler partene å vise ny vilje til å fremforhandle en avtale om videre utvikling av vindkraftprosjektene, omfang, utbredelse og kompensasjonsordninger.

2 BAKGRUNN

2.1 OECDs RETNINGSLINJER FOR FLERNASJONALE SELSKAP

OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper (heretter Retningslinjene) er anbefalinger om ansvarlig næringsliv fra myndigheter til flernasjonale selskaper. Retningslinjene angir god praksis for alle typer selskaper i alle sektorer og bygger på internasjonalt anerkjente standarder. Retningslinjene har anbefalinger om åpenhet, menneskerettigheter, sysselsetting og arbeidstakers rettigheter, miljø, bestikkelser og utpressing, forbrukeres

interesser, vitenskap og teknologi, konkurranse og beskatning. OECD-medlemsland og andre tilsluttede land er forpliktet til å opprette nasjonale kontaktpunkt (NCP) for å fremme retningslinjene og behandle forespørsler og saker som oppstår i tilknytning til selskapers gjennomføring av Retningslinjene.

OECDs retningslinjer er frivillige, ikke-juridiske anbefalinger, samtidig som det er en klar forventning fra myndighetene om at virksomheter tar retningslinjene i bruk.

Det norske kontaktpunktet¹ består av fire uavhengige ekspertmedlemmer og et sekretariat. Sammen behandler de enkeltsaker og bidrar til å informere om Retningslinjene. Utenriksdepartementet har det administrative ansvaret for Kontaktpunktet. I løpet av behandlingen av den konkrete saken har det skjedd store personutskiftninger både i Kontaktpunktet og i dets sekretariat. Kontaktpunktets prosedyreregler finnes her: http://www.responsiblebusiness.no/files/2014/01/FINAL_KPprosedyreregler_norsk_godkj.pdf

Det svenske kontaktpunktet² er et trepartssamarbeid mellom staten, næringslivet og arbeidstakerorganisasjoner. Staten er representert ved flere departement og Utenriksdepartementet er sammankallende enhet. Næringslivet er representert ved Svenskt Näringsliv och Svensk Handel, mens arbeidstakerorganisasjonene er LO, Saco, TCO, Unionen og IF Metall.

3 PARTENE

3.1 KLAGEREN

Innsenderen av klagen representerer Jijnjevaerie Sameby som er et urfolks-kollektiv som lever av reindrift (indigenous reindeer herding collective). Jijnjevaerie ligger i Jämtland i nordvest-Sverige. Landsbyen har 50 medlemmer som alle er knyttet til tradisjonell reindrift. Reindriftssamfunnet er bekymret for at Statkrafts vindkraftutbygging vil gi en alvorlig negativ innvirkning på deres levekår, og at medlemmene vil bli fortrent fra området som er med på å skape deres kulturelle identitet.

3.2 SELSKAPENE KLAGEN ER RETTET MOT

Klagen er rettet mot det norske selskapet Statkraft AS som er eid av den norske stat, og det svenske datterselskapet Statkraft SCA Vind AB (SSVAB). Statkraft SCA Vind AB driver vindkraftutbygging i Sverige. Selskapet er eid 60 prosent av Statkraft AS og 40 prosent av Svenska Cellulosa Aktiebolaget (SCA).

Statkraft er et ledende internasjonalt selskap innen vannkraft og Europas største leverandør av fornybar energi. Konsernet produserer vannkraft, vindkraft, gasskraft og fjernvarme, og er en global markedsaktør innen energihandel. Statkraft har 4200 ansatte i mer enn 20 land.

I dette dokumentet omtales Statkraft AS og Statkraft SCA Vind AB samlet som «Statkraft». Der ett av selskapene menes, brukes dette selskapets navn spesifikt.

3.3 KLAGENS FORHOLD TIL DET SVENSKE OG NORSKE KONTAKTPUNKTET

Jijnjevaerie Sameby i Sverige leverte 29. oktober 2012 en klage både til det svenske og det norske kontaktpunktet for OECDs retningslinjer hvor de hevdet at de planlagte vindkraftprosjektene fra Statkraft SCA Vind AB (SSVAB) ville kunne påvirke Samebyens muligheter til å leve av reindrift. I forkant av klagen hadde det vært kontakt mellom partene siden 2007. Samebyen anmodet kontaktpunktene om meklings og dialog i saken for å legge til rette for en gjensidig godkjent løsning i saken.

Det svenske og norske kontaktpunktet fant at det norske kontaktpunktet hadde bedre ressurser på tidspunktet

¹ www.ansvarlignæringsliv.no

² <http://www.regeringen.se/artiklar/2015/05/nationella-kontaktpunkten-nkp>

klagen ble innlevert, og dermed skulle lede håndteringen av klagen, i nær kontakt med det svenske kontaktpunktet.

4 OVERSIKT OVER KLAGEN

4.1 HOVEDPUNKTER I KLAGEN FRA JIJNJEVAERIE SAMEBY AV 29 OKTOBER 2012

Samebyens viktigste anmodning til Kontaktpunktene var å legge til rette for en meningsfull dialog mellom Samebyen og Statkraft, og å tilby dialog og meklings for å tilrettelegge for en gjensidig akseptabel løsning i saken.

Samebyen hevder følgende i klagen:

1. Konsultasjonene med Jijnjevaerie Sameby er mangelfulle og prosjektet er i strid med medlemmene i Samebyen sitt ønske. Statkraft har ikke involvert Samebyen i sine avgjørelser på en meningsfull måte, og de har ikke mottatt Samebyens frie og informerte samtykke til prosjektet. Prosjektet kommer til å begrense Samebyens mulighet til en fortsatt bærekraftig reindrift som er grunnlaget for Samebyens økonomiske og kulturelle overlevelse. Resultatet kommer med all sannsynlighet til å være at medlemmer blir tvunget til å gi opp reindrift, som er en stor del av deres kulturelle identitet.
2. Det er risiko for miljøødeleggelser hvis prosjektet realiseres, og de berørte partene har ikke blitt tilstrekkelig informert om dette.
3. Ifølge internasjonal rett er ingen industriutvikling tillatt i urfolks territorier om de bidrar til en markert forverring av deres av tradisjonelle benyttelse av området.
4. Norge og Sverige har aktivt støttet og ratifisert relevante internasjonal konvensjoner og andre instrumenter om urfolks rettigheter, inkludert CERD, ICCPR, Europakonvensjonen og FNs menneskerettighetserklæring.³ Dessuten har Norge ratifisert ILOs konvensjon 169,⁴ som krever at myndighetene respekterer og beskytter urfolks rettigheter til land og rett til å delta i avgjørelser som påvirker deres drift og bruk av naturressurser. Det er en inkonsistens mellom denne anerkjennelsen og at det norske statseide selskapet Statkraft ikke lever opp til disse forventningene.

4.2 KLAGERENS ANFØRSLER OM BESTEMMELSER I OECDs RETNINGSLINJER SOM IKKE ER ETTERLEVD

Samebyen hevder i sin klage at følgende bestemmelser i OECDs retningslinjer fra 2011, som nedenfor gjengis fullstendig, ikke er etterlevd:

Kapittel II. OVERORDNEDE RETNINGSLINJER

Selskapene bør ta fullt ut hensyn til den fastlagte politikken i landene der de driver virksomhet, og også ta hensyn til andre interessenters synspunkter. I denne forbindelse bør de:

1. bidra til økonomisk, sosial og miljømessig framgang med sikte på å skape en bærekraftig utvikling,
2. respektere de internasjonalt anerkjente menneskerettighetene til dem som berøres av virksomheten deres,
14. samarbeide med interessenter slik at de får reell anledning til å fremme sine synspunkter og bli tatt hensyn til i planleggings- og beslutningsprosesser i tilknytning til prosjekter eller annen virksomhet som kan få betydelige konsekvenser for lokalsamfunnet

³ CERD: The International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination/konvensjonen om rasediskriminering.

ICCPR - International Covenant on Civil and Political Rights/Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP)

EMK: Europakonvensjonen/Den Europeiske Menneskerettighetskonvensjonen.

UDHR The Universal Declaration of Human Rights/FNs verdenserklæring om menneskerettigheter.

⁴ ILO 169: Indigenous and Tribal Peoples Convention/ILOs konvensjon 169 om urbefolkning og stammefolk i selvstendige stater/urfolkskonvensjonen.

Kapittel IV. MENNESKERETTIGHETER

Statene plikter å verne om menneskerettighetene. Selskapene bør, i samsvar med internasjonalt anerkjente menneskerettigheter, de internasjonale menneskerettighetsforpliktelsene til landene der de driver virksomhet, samt relevante nasjonale lover og forskrifter:

1. respektere menneskerettighetene, hvilket betyr at de bør unngå å krenke andres menneskerettigheter og bør håndtere negative konsekvenser de er innblandet i på menneskerettighetsområdet,
2. unngå i forbindelse med sin egen virksomhet å forårsake eller medvirke til negative konsekvenser på menneskerettighetsområdet og håndtere slike konsekvenser når de måtte forekomme,
5. gjennomføre aktsomhetsvurderinger på menneskerettighetsområdet som står i forhold til selskapets størrelse, virksomhetens art, konteksten virksomheten finner sted innenfor, samt faren for negative konsekvenser på menneskerettighetsområdet,

Kapittel VI. MILJØVERN

(Selskapen bør:)

2. idet de tar hensyn til kostnader, kravet til konfidensialitet i forretningsvirksomhet og vernet av åndsverksrettigheter bør selskap:
 - a) gi offentligheten og arbeidstakerne tilstrekkelige, målbare, etterprøvbare (der det er aktuelt) og aktuelle opplysninger om potensielle helse-, miljø- og sikkerhetsmessige konsekvenser av selskapets virksomhet; dette kan for eksempel omfatte en redegjørelse om framdriften i miljøarbeidet, og
 - b) i tilstrekkelig grad og til rett tid kommunisere med og rådspørre samfunnene som blir direkte berørt av selskapets helse-, miljø- og sikkerhetspolitikk og gjennomføringen av den

4.3 STATKRAFTS TILSVAR TIL KLAGEN 23. NOVEMBER 2012

Statkraft uttrykte i brev av 23. november 2012 at klagen burde avvises fordi påstandene i klagen til kontaktpunktene har vært vurdert i det svenske rettssystemet. Selskapet viste til at de hadde fulgt alle relevante lover og prosedyrer, gjennomført konsekvensutredninger og hatt utstrakte konsultasjoner med Samebyen. Selskapet la til at dersom kontaktpunktene påtok seg saken ville det innta en rolle som en juridisk instans. Selskapet viste til at temaene som var gjenstand for klagen fra Samebyen til kontaktpunktene var de samme som var blitt behandlet i svensk rettsapparat.

Selskapet viste videre til at negative konsekvenser av prosjektet var blitt utredet og avhjulpet, og at der det ikke var mulig å unngå påvirkning, hadde man iverksatt en rekke tiltak for å minske og avhjelpe effekten av de negative forholdene. Selskapet hadde vært i omfattende dialog med Samebyen om kompensasjonsordninger, og det hadde inngått en midlertidig kompensasjonsavtale som gikk lenger enn de påleggene det har fått fra retten.

I tillegg uttalte Statkraft at selskapet ønsket å videreføre sin forpliktelse til meningsfylt dialog med berørte parter på menneskerettighetsområde og miljøvernfeltet, uavhengig av konklusjonene fra kontaktpunktenes behandling av saken. Statkraft mente at dialog om kompensasjonsordninger hørte hjemme i oppfølgingen av rettsavgjørelsen for tiltaket. I forbindelse med kontaktpunktenes første vurdering av saken, stilte Statkraft seg villig til å delta i kontaktpunktenes meklings og dialog for å søke en løsning i saken.

5 KONTAKTPUNKTENES BEHANDLING AV SAKEN

Kontaktpunktene publiserte sin første vurdering av saken 9. mars 2013. Kontaktpunktene besluttet å ta klagen til behandling. Vurderingen er publisert på kontaktpunktenes hjemmeside og gjennomgår de ulike aspektene som i henhold til OECDs retningslinjer skal tas hensyn til i vurderingen av om en sak skal tas til behandling.⁵

⁵ http://www.responsiblebusiness.no/files/2013/12/Iijnjevaerie_statkraft_initial_assessment.pdf

I kontaktpunktenees første vurdering vises det til at flere av forholdene i klagen har vært gjenstand for behandling i det svenske rettssystemet. OECDs retningslinjer slår fast at saker som har blitt behandlet i rettssystemet vanligvis faller utenfor kontaktpunktenees mandat. Retningslinjene (kommentar 37) slår fast at respekt for menneskerettighetene er den globale standarden for forventet atferd for selskaper, uavhengig av statenes evne og/eller vilje til å oppfylle sine menneskerettighetsforpliktelser, og uten at disse forpliktelsene derved reduseres. Det vises til at kontaktpunktordningen er en ikke-juridisk instans, og retningslinjene åpner for at kontaktpunktene kan vurdere om dialog og mekling kan bidra konstruktivt til å løse saken.⁶ Kontaktpunktene besluttet dermed å ta klagen til videre behandling. En bilateral dialog mellom partene ble imidlertid gjenopptatt etter at klagen ble levert, og kontaktpunktene lot derfor saken stå i bero frem til september 2013 da Samebyen igjen ba kontaktpunktene om å legge til rette for mekling. Partene fortsatte sin bilaterale dialog og kom i oktober 2013 på egenhånd frem til en avtale om betingelser for en prøveperiode (november 2013 til april 2016), som inneholdt avtale om transport av reinsdyr, inngjerding av områder, levering av fôr med mere, for to av de berørte områdene. Samebyen ønsket likevel fortsatt mekling gjennom kontaktpunktene pga. avtalens begrensning i tid og virkeområde.

I et forberedende møte til meklingen mellom partene den 18. november 2013 i Oslo besluttet partene at kontaktpunktene skulle utarbeide en kartlegging av interessenter og interesser i saken («stakeholder assessment») før meklingen. På oppdrag fra kontaktpunktene utarbeidet Anders Blom ved Stiftelsen Protect Sápmi denne rapporten. Den gir en oversikt over saken, med en gjennomgang av historikken rundt utbyggingen, oversikt over reindriftsnæringen i området, samt beskrivelse av partenes oppfatning av saken.

Våren 2014 engasjerte kontaktpunktene i forståelse med partene en ekstern mekler. Det ble gjennomført dialog og mekling som ble avsluttet i juni 2014 uten resultat. Kontaktpunktene vil derfor i det følgende gjennomgå deler av saksforholdet og gi en vurdering av Statkrafts etterlevelse av OECDs retningslinjer og partenes opptreden i saken. Siden det hadde skjedd så store personalutskiftninger i det norske kontaktpunktet, ble det våren 2015 gjennomført ett møte med hver av partene mellom representanter for partene og det norske kontaktpunktet. Formålet med møtene var særlig å etablere grunnlag for vurderingen av hele prosessen i saken.

Til orientering har kontaktpunktmedlem Frode Elgesem i det norske kontaktpunktet ikke deltatt i behandlingen av saken ut fra en vurdering av hans habilitet.

6 BAKGRUNN OG HISTORIKK FRA UTVIKLINGEN AV VINDKRAFTUTBYGGINGEN I 2008 TIL MEKLINGEN I REGI AV KONTAKTPUNKTENE

6.1 MILJØKONSEKVENsutREDNINGEN OG STUDIE AV VINDMØLLEPARKENS MULIGE PÅVIRKNING PÅ REINDRIFTSNÆRINGEN

Statkraft leverte søknad og miljøkonsekvensanalyse desember 2008. Før dette hadde Statkraft tatt kontakt med Samebyen en rekke ganger med hensikt å drøfte mulige tiltak som kunne beskytte reindriften i området.

I prosessen med SSVABs miljøkonsekvensutredning fikk SSVAB i mars 2009 pålegg av Länsstyrelsen om å gjennomføre en dybdestudie av reindriftsnæringen. Studien ble gjennomført av konsulentfirmaet Hifab. Samebyen fikk kompensasjon for å delta og har rapportert at de følte seg godt involvert i studien og at rapporten gir en god beskrivelse av utfordringene som vindmølleparken skaper for reindriftsnæringen. Studien konkluderte med at den planlagte vindmølleparken ville kunne ha en negativ innvirkning på reindriften, og at det kunne

⁶ OECDs Retningslinjene para 26:

Når det nasjonale kontaktpunktet vurderer betydningen for saksbehandlingen i klagesaken av andre nasjonale eller internasjonale prosesser der det føres tilsvarende saker parallelt, bør det ikke beslutte at saken ikke berettiger videre behandling utelukkende fordi det er ført eller igangsatt parallelle prosesser, eller fordi de berørte partene har tilgang til slike prosesser. Kontaktpunktet bør vurdere om et tilbud om dialog og mekling kan bidra konstruktivt til å løse saken, og om tilbudet vil være til alvorlig skade for noen av partene i de andre prosessene eller innebære forakt for retten.

innebære både tap av tradisjonelle beiteområder, forstyrrelser av flyttemønstre for reinen samt konflikter med andre samebyer i nærheten. På sikt ville de kumulative konsekvensene av vindkraftparken og annen konkurrerende bruk av området kunne lede til at Samebyen må redusere antall rein, som igjen vil påvirke den samiske identiteten og risiko for at den samiske kulturen svekkes.

Som svar på en henvendelse fra myndighetene om SSVABs syn på denne rapporten, svarte SSVAB 11 september 2009 at SSVAB ikke delte konsulentenes konklusjon, og at de hadde tro på at med avbøtende tiltak vil vindparken få en begrenset påvirkning på reindriften som gjør sameksistens mulig. Samebyen uttrykte skuffelse over at SSVAB ikke støttet konklusjonen i rapporten.

6.2 STATKRAFTS SØKNADER, TILLATELSER OG BEHANDLINGEN I MILJÖDOMSTOLEN

Statkraft/SSVAB mottok i 2010 planleggingstillatelse fra miljødomstolen i Västernorrland (Mark- og miljødomstolen (MMD)) for å bygge vindturbiner i seks områder beliggende innenfor Samebyens tradisjonelle reindriftsområde. MMD innførte en begrensning av vindparken på Björkhöjden-Björkvattnet med henvisning til artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter.⁸ Denne artikkelen fastsetter at «*I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk*». Se side 40 i dommen.

Samebyen anket avgjørelsen og argumenterte først og fremst med at prosjektet burde begrenses da det kunne sette i fare Samebyens mulighet for å leve av tradisjonell reindrift. Samebyen hevdet videre at dersom prosjektet fikk tillatelse, burde den begrenses og retten burde etablere tilleggsvilkår for å beskytte Samebyens reindrift.

6.3 DOMSTOLENS TILLATELSE MED VILKÅR OG BEGRENSNINGER

I ankesaken opprettholdt⁹ Mark- og miljøöverdomstolen (MMÖD) tillatelsen til å drive prosjektet til samtlige av SSVABs vindparker, med de samme begrensningene. Ifølge domstolen muliggjør de innførte begrensningene en fortsatt bruk av vinterbeiteområdene.

Domstolens vurdering er at med de vilkår og begrensninger som domstolen har foretatt, så gis det tilstrekkelig beskyttelse mot inngripende tiltak som skulle vanskeliggjøre reindriftsnæringens benyttelse av vinterbeiteområder. Retten bekreftet også at det skulle gjennomføres en rekke studier som kan foreslå tiltak for å begrense negative konsekvenser av inngrep og forslag til kompensasjon. Miljødomstolen innførte krav om midlertidige vilkår og kompensasjon for påvirkning av reindriften.

Etter og i tråd med domstolens avgjørelse, inngikk Statkraft og Samebyen i oktober 2013 en avtale om betingelser for en prøveperiode fra november 2013 til april 2016, for to av de berørte områdene. Avtalen omfattet transport av reinsdyr, inngjerding av områder, levering av fôr og redusert snøbrøyting for å unngå skape nye traseer for rein.

MPD, MMD og MMÖD stadfestet pålegget overfor SSVAB om å gjennomføre flere studier. Studien for Stamåsen og Mörttjärnberget ble presentert i oktober 2013 og rapport over Björkhöjden og Ögonfågeln i oktober 2014. Det er planlagt en andre rapport for Stamåsen og Mörttjärnberget med forslag til endelige betingelser i oktober

⁷ Ref Ostersunds Tingsrätt, Miljødomstolen Mål 145-10, dom 21.12.2010 s 40: «Miljødomstolen gör därför den sammantagna bedömningen att anläggande av vindkraftpark i Björkvattnet kan – till den del det berör flyttleden och området söderut – påverka samebyens verksamhet i sådan omfattning att renverksamheten kan förbli ekonomiskt ohållbar. Under sådana förhållanden får ett tillstånd till vindkraftspark således anses stå i strid med artikel 27 i ICCPR. Bolagets ansökan kan därför inte bifallas beträffande nu angivet område av Björkvattnet. »

⁸ International Covenant on Civil and Political Rights

⁹ Se fotnote 12

2015. Den andre rapporten og sluttbetingelser for Björkhöjden og Ögonfågeln er planlagt ferdigstilt i oktober 2016.

Samebyen har uttrykt innvendinger mot utredningene, og vist til at medlemmene i Samebyen har stilt opp til omfattende intervjuer som ikke er godt nok reflektert i rapportene.

6.4 LÄNSSTYRELSENS ROLLE OG ANSVAR I KONSESJONSPROSESSEN FOR Å IVARETA HENSYNET TIL REINEIERE

Statkraft/SSVAB har uttrykt at de har forståelse for at Samebyen har blitt og kommer til å bli berørt av økt grad av påvirkning i sine beiteområder gjennom at andre aktører også har interesse av å etablere seg i disse områdene. Man kan ikke se bort fra denne kumulative effekten, men ifølge Statkraft/SSVAB er dette et spørsmål som konsesjonsmyndighetene må håndtere. Statkraft/SSVAB ønsket derfor at Länsstyrelsens perspektiv skulle inkluderes i Stakeholders assessment.

Länsstyrelsen har uttalt at man i dag har innsett at situasjonen med konsesjon for vindparker i reindriftsområder er mer kompleks enn man var klar over ved oppstarten av konsesjonsprosessen. De viste blant annet til at vindkraftutbyggingen kan innebære at reiene får problemer med helsen til reinsdyrene sine. Reiene kan dermed bli pålagt et ansvar for dyrehelsen basert på et problem som de ikke selv har skapt, gjennom konsesjonen fra Miljødomstolen.

Länsstyrelsen reiste også problemstillingen om at vindkraftprosjektene skaper betydelig merarbeid og kostnader for reiene og samebyene for å delta i konsekvensanalyser, og for å sette ut fôr og overvåke flyttingen av rein. Kostnader for å erstatte arbeidskraft, kostnader for tapt rein og anlegg av foringsområder er ikke alltid skrevet inn i konsesjonsvilkårene. Spørsmålet er da hvem som har ansvaret for å dekke disse utgiftene. Det er derfor viktig at det ikke fortsatt er en uklar rettslig situasjon, og at utformingen av konsesjonsvilkårene bør konkretiseres bedre i fremtiden.

Det kan synes positivt for å ivareta lokale hensyn at Länsstyrelsen har fått en tydeligere rolle som myndighet til å uttale seg før beslutninger tatt i MPD.

Det kan legges til at en annen ting man ikke så konsekvensene av under konsesjonen for vindmøllene, var omfanget av faren for iskast fra vindmøllene. Det har ifølge medieoppslag kommet nye anbefalinger om at veier må ligge minst 342 meter fra vindmøllene, på grunn av risiko for iskast fra vindmøllene på passerende biler. Dette har ført til at tre vindmøller i området Björkhöjden er satt midlertidig ut av drift, og at veien forbi Björkhöjden vindmøllepark vil bli flyttet. Utbyggingen vil omfatte to veistrekk på hhv 1500 og 400 meter vei, med byggestart i 2016. Statkraft står for omkostningene.¹⁰ Det må antas at slike uventede konsekvenser også vil ha innvirkning på reindriften.

7 KONTAKTPUNKTENES VURDERING AV STATKRAFTS ETTERLEVELSE AV RETNINGSLINJENE

Før kontaktpunktene går inn på vurderingene av Statkrafts etterlevelse av retningslinjene, vil vi understreke følgende om betydningen av behandlingen i det svenske rettssystemet. Da det norske og svenske kontaktpunktet tok saken til behandling, uttalte de:

“The NCPs underline that they cannot review decisions by national authorities or courts and that notifications should concern business practices rather than the policies of national authorities. In practice, this means that the

¹⁰ avisoppslag fra Östersundposten 12.05.2015.

NCPs cannot review decisions such as to permit the project, or undertake new environmental and social impact assessments.

On the other hand, that parallel proceedings have taken place is not a sufficient argument to reject this case. The NCPs find that an offer of good offices could make a positive contribution to the resolution of these issues.”

Som det fremgår, var en hovedgrunn til å ta saken til behandling til tross for behandling i det svenske rettssystemet, at kontaktpunktene ønsket å legge til rette for mekling og bidra til en løsning i saken. Når meklingen nå er avsluttet uten resultat, skal kontaktpunktene avsi en sluttuttalelse i saken. Det legger i denne sammenhengen begrensninger på hvilke deler av saken kontaktpunktene skal uttale seg om siden store deler av saken har vært behandlet av svenske domstoler. Kontaktpunktene vil begrense vurderingene til å gjelde omstendigheter som ikke er behandlet av det svenske rettssystemet.

Videre presiserer vi at klagen ble innsendt i oktober 2012, men dekker forhold forut for dette og før revisjonen av Retningslinjene i 2011. Den delen av klagen som gjelder forhold frem til revisjonen i 2011 er vurdert etter de da gjeldende Retningslinjene fra 2000 (se nedenfor punkt 7.1), mens etterfølgende forhold (punkt 7.2) og fremtidige anbefalinger til partene (punkt 8) er basert på de reviderte retningslinjene fra 2011. Retningslinjene fra 2011 innebærer et økt ansvar for bedrifter til å respektere grunnleggende menneskerettigheter, herunder urfolks rett til å bli konsultert i tiltak som berører deres tradisjonelle virke og liv.

7.1 STATKRAFTS ETTERLEVELSE AV FORVENTNINGENE I OECDs RETNINGSLINJER FRA 2000

OECDs retningslinjer fra 2000 slår fastsatte følgende under kapittelet «overordnede retningslinjer»:

Selskapene bør ta fullt ut hensyn til den etablerte politikken i landene der de driver virksomhet, og også ta hensyn til andre interessenters synspunkter. I denne forbindelse bør de

1. bidra til økonomisk, sosial og miljømessig framgang med sikte på å skape en bærekraftig utvikling,
2. respektere menneskerettighetene til dem som berøres av virksomheten deres i tråd med vertslandets internasjonale forpliktelser.

I revisjonen av retningslinjene i 2011, ble punktet om “I tråd med vertslandets internasjonale forpliktelser” fjernet, og det ble lagt til følgende relevante bestemmelse i nr 14:

«samarbeide med interessenter slik at de får reell anledning til å fremme sine synspunkter og bli tatt hensyn til i planleggings- og beslutningsprosesser i tilknytning til prosjekter eller annen virksomhet som kan få betydelige konsekvenser for lokalsamfunnet.»

7.1.1 HAR STATKRAFT I PERIODEN FREM TIL 2011 «TATT HENSYN TIL ANDRE INTERESSENTERS SYNSPUNKTER»?

Statkraft tok initiativ til og gjennomførte en rekke konsultasjoner med Samebyen under planleggingsstadiet for prosjektet. Da konsesjonen ble gitt av myndigheter og rettsapparat, gikk Statkraft/SSVAB i dialog med Samebyen både i forbindelse med miljøkonsekvensutredninger, men også for å løse løpende enkeltstående spørsmål og avklaringer. Statkraft gjennomførte en miljøkonsekvensutredning, men gjennomførte ikke noen sosial konsekvensutredning på eget initiativ. Det ble først gjort etter pålegg fra myndighetene, til tross for at Samebyen anmodet om dette i oktober 2008. Samebyens synspunkter ble inkludert i miljøkonsekvensutredningen som ble presentert til MPD 26 august 2009. Det er ingenting som tilsier at Statkraft ikke ønsket å lytte til og vurdere Samebyens synspunkter, selv om beslutningene som ble tatt, ikke var i tråd med Samebyens ønsker.

Kontaktpunktene har ikke funnet holdepunkter for at Statkraft i planleggingsfasen frem til 2011 ikke har tatt hensyn til andre interessenters synspunkter i tråd med forventningene fra OECDs retningslinjer fra 2000.

7.1.2 HAR STATKRAFT FØR 2011 «RESPEKTERT MENNESKERETTIGHETENE TIL DEM SOM BERØRES AV DERES VIRKSOMHET I TRÅD MED VERTSLANDETS FORPLIKTELSE»?

Sverige har ratifisert Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) og Konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) og konvensjonen om rasediskriminering (CERD). Sverige har også støttet FNs urfolkserklæring, og har ratifisert Konvensjonen om biologisk mangfold. Disse standardene slår fast behovet for å beskytte urfolks kultur og verdier, inkludert deres tradisjonelle virke. De beskriver også prosedyrer for å sikre at disse rettighetene blir fulgt. Disse standardene viser til statenes forpliktelser. OECDs retningslinjer fra 2000 slår fast at også selskap skal respektere menneskerettighetene i tråd med vertslandets forpliktelser.

Kontaktpunktene nevner i denne sammenheng at Statkraft er et norsk statseid selskap og at norske myndigheter har uttrykt særskilte forventninger til statseide selskap om å respektere menneskerettigheter. I motsetning til Sverige har Norge også ratifisert ILOs konvensjon 169 om urbefolkning og stammefolk i selvstendige stater. Konvensjonen stiller krav til å gjennomføre konsultasjoner for planlagte tiltak i urfolks områder med formål å oppnå berørte parter frie og informerte forhåndssamtykke. Det faller imidlertid utenfor kontaktpunktens mandat å vurdere om den norske stats forventninger som eier er oppfylt.

Kravet om å respektere urfolks rettigheter må avveies i situasjoner der inngrep kan bidra til å oppnå en relevant samfunnsmessig målsetting. En slik målsetting kan ikke representere rent økonomiske interesser eller gevinst.¹¹ I dette tilfellet har den svenske miljøoverdomstolen¹² anerkjent at vindparkene kan ha en negativ innvirkning på reindrift, men at det kan gis konsesjon på grunnlag av den nasjonale interessen i fornybar energiproduksjon. Miljøoverdomstolen opprettholdt imidlertid avgjørelsen fra miljødomstolen som hadde begrenset konsesjonstillatelsen for området ved Björkvattnet da den mente at den planlagte utbyggingen ville ha alvorlig innvirkning på en bærekraftig reindrift for Samebyen, og at en slik utbygging ville bli ansett som å gå mot artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter¹³. Utover dette fikk Statkraft konsesjon for de andre tiltakene.

Urfolk er en særlig sårbar gruppe som er avhengig av beskyttelse av sine rettigheter til tradisjonelt liv og virke, heriblant reindrift, for å opprettholde sin kultur og identitet. Det fremstår klart for kontaktpunktene at Statkrafts prosjekter har hatt en negativ påvirkning på Samebyen og derved berører Samebyens rettigheter som urfolk til kulturell drift og virke. Statkraft var kjent med denne mulige påvirkning av deres tiltak og at disse rettighetene var truet. Ifølge OECDs retningslinjer fra 2000 har Statkraft forpliktelser til å respektere menneskerettighetene i tråd med vertslandets forpliktelser.

Statkraft har fått prøvd sine konsesjonsvilkår i det svenske rettssystemet og fulgt de pålegg som her har blitt gitt om kompensasjon til Samebyen. Kontaktpunktene har ikke grunnlag for å gjøre egne eller andre vurderinger av de forholdene som er vurdert i det svenske rettssystemet.

Kontaktpunktene har ikke funnet grunnlag for å konkludere med manglende etterlevelse fra Statkraft av OECDs retningslinjer fra 2000 vedrørende menneskerettighetene til dem som berøres av Statkrafts virksomhet.

7.1.3 HAR STATKRAFT FØR 2011 FULGT FORVENTINGENE I RETNINGSLINJENE OM Å ETABLERE GJENSIDIG TILLIT?

¹¹ Daværende FNs spesialrepresentant for urfolk (James Anaya) i sin rapport om urfolk og utvinningsindustrier - 2013 A/HRC/24/41. Se også uttalelse fra gjeldende FNs spesialrepresentant for urfolk (Victoria Tauli-Corpuz) om samenes situasjon; <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16361&LangID=E>

¹² Ref Svea Hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen Mål nr M 824-11, dom 23.11.2011 s 15 (vedlegg B til Samebyens klage): «Mark- och miljööverdomstolen bedömer vid en avägning enligt 3 kap. 10 § miljöbalken mellan, å ena sidan, intresset av att vindkraftsparken kan komma tillstånd och, å andra sidan, intresset av att skydda flyttleden att vindkraftsintresset bör ges företräde.»

¹³ Ref ovenfor under punkt 6.2 og 6.3

Kontaktpunktene har her vurdert om selskapet kan sies å ha overholdt forventningene i OECDs retningslinjer fra 2000, kapittel II, overordnet politikk, paragraf 7: «*selskap bør utvikle og følge effektive frivillige praksisformer og ledelsessystemer som fremmer et forhold bygd på tiltro og gjensidig tillit mellom selskapene og samfunnene der de driver virksomhet*».

Ett av temaene Samebyen har tatt opp i klagen til kontaktpunktene er mangelen på strukturerte, forutsigbare og klare kommunikasjonskanaler med selskapet. Kontaktpunktene fremhever her at selskap bør søke gode kommunikasjonskanaler. Selskap som har dialog med urfolk forventes å ta hensyn til at urfolksgrupper kan ha begrensede administrative ressurser. I dette tilfellet kunne det til tider være vanskelig for selskapet å komme i kontakt med Samebyen på travle tidspunkt i reindriftnæringens syklus. Videre var det uklarer knyttet til selskapets dokumentasjon av Samebyens synspunkter, herunder hvordan de ble vurdert og tatt hensyn til. Kontaktpunktene er av den oppfatning at Statkraft kunne ha bidratt til større klarhet på dette området og dermed bidratt til større tillit mellom partene. Det kunne også fra selskapet ha blitt vist større forståelse for at infrastrukturen for telefoni i deler av området ikke var tilstrekkelig utbygget. Begge parter kunne hatt mer tålmodighet og forståelse for at avklaringer kunne ta tid, da representanter for både selskap og Samebyen ikke hadde fullt mandat til å forhandle, men måtte avklare sine posisjoner enten med morselskapet eller med landsbystyret.

Det kunne ha vært nyttig for prosessen om Statkraft hadde stilt på alle møter med personer på høyt nok nivå til å kunne ta avgjørelser i møter, eller med tilstrekkelige fullmakter. Kontaktpunktene vil også reise spørsmålet om det ville ha vært fruktbart for prosessen om Statkraft i samråd med Samebyen hadde engasjert en uavhengig tredjeperson som kunne bistå i prosessen med møteplanlegging, gjennomføring og referater, se også nedenfor punkt 8 om anbefalinger videre.

Samebyen hadde betydelig påvirkning på hvordan Statkrafts midlertidige kompensasjonsordninger ble utformet. Statkraft har uttalt at innspill fra Samebyen bidro til å utarbeide disse tiltakene. Statkraft har også uttrykt at de opprinnelige planene for utbygging også ble endret etter konsultasjoner med Samebyen. Samebyen har imidlertid gitt uttrykk for at deres synspunkter ikke ble tatt tilstrekkelig hensyn til i den prosessen.

Kontaktpunktene har ikke funnet grunnlag for å konkludere med manglende etterlevelse av retningslinjene fra Statkraft på dette området, men har påpekt områder der det er rom for forbedringer.

7.2 STATKRAFTS ETTERLEVELSE AV FORVENTNINGENE I OECDs REVIDERTE RETNINGSLINJER FRA 2011 PÅ MENNESKERETTIGHETSOMRÅDET

7.2.1 HAR STATKRAFT OPPFYLT FORVENTNINGENE I OECDs RETNINGSLINJER ETTER 2011 VED Å GJENNOMFØRE RISIKOBASERTE AKTSOMHETSVURDERINGER MED HENSYN TIL MENNESKERETTIGHETER?

Etter oppdateringen av OECDs retningslinjer ble det innført sterkere forventninger til at selskap respekterer internasjonalt anerkjente menneskerettigheter, uavhengig av status for vertslandets forpliktelser. I tillegg ble det innført nye krav om konsultasjoner med berørte grupper som urfolk. Det er også forventninger til at selskap gjennomfører aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter.

Retningslinjene slår fast at selskap bør respektere menneskerettighetene, hvilket betyr at de bør unngå å krenke andres menneskerettigheter og bør håndtere negative konsekvenser de er innblandet i på menneskerettighetsområdet.¹⁴

¹⁴ Kapittel IV Menneskerettigheter

Statene plikter å verne om menneskerettighetene. Selskapene bør, i samsvar med internasjonalt anerkjente menneskerettigheter, de internasjonale menneskerettighetsforpliktelsene til landene der de driver virksomhet, samt relevante nasjonale lover og forskrifter,

Kontaktpunktene har i tråd med OECDs retningslinjer kapittel IV om menneskerettigheter, vurdert om Statkraft etter 2011 har:

- innarbeidet en menneskerettighetspolitikk i selskapet
- gjennomført aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter for å identifisere faren for negative konsekvenser på menneskerettighetsområdet, inkludert urfolks rettigheter
- unngått å forårsake slike negative konsekvenser og
- avhjulpet negative konsekvenser når de blir klar over at de har forårsaket eller medvirket til disse konsekvensene.

I retningslinjenes kommentarer til kapittelet om menneskerettigheter vises det til at selskaper kan øve påvirkning på hele spekteret av internasjonalt anerkjente menneskerettigheter. Avhengig av omstendighetene kan selskaper også måtte vurdere ytterligere standarder. Her nevnes spesielt FN-instrumenter for rettighetene til urfolk.

Statkraft har en etablert adferdskodeks som inkluderer ansvar for å respektere menneskerettighetene og å utarbeide aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter. SSVAB følger denne adferdskodeksen. Etter behandlingen i Miljøoverdomstolen i desember 2011, har SSVAB vært engasjert i dialog med Samebyen og Länsstyrelsen (County Administration) om praktiske tiltak og kompensasjonsordninger, og har også gjennomført konsekvensutredninger. SSVAB har også tilpasset utbyggingen og andre aktiviteter i forbindelse med denne, under viktige tidspunkt for flyttingen av reinsdyr. Det har vært utstrakte konsultasjoner med Samebyen.

Kontaktpunktene mener at Statkraft/SSVAB har oppfylt forventningene i OECDs retningslinjer etter 2011 vedrørende aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter.

7.2.2 HAR STATKRAFT ETTERLEVD FORVENTINGENE I OECDs RETNINGSLINJER OM Å AVHJELPE NEGATIVE KONSEKVENSER NÅR VIRKSOMHETEN BLIR KLAR OVER DISSE?

Vindkraftprosjektets innvirkning på reindriften er kjernen i den foreliggende klagesaken. Reindriften er viktig fordi den kan sies å utgjøre grunnlaget for den samiske kulturen. Under oppstarten av prosjektet var det et begrenset omfang av kartlegging av prosjektets innvirkning på reindriften, men etterfølgende miljøkonsekvensanalyser har slått fast at prosjektet kan gi en stor grad av påvirkning på reindriften. Risikoen for negative konsekvenser gir imidlertid ikke tilstrekkelig rett til å nekte gjennomføring av et prosjekt dersom allmenn interesse på et annet felt har forrang, som i dette tilfellet bærekraftig energiproduksjon.

Spørsmålet er om Statkraft ifølge OECDs retningslinjer har plikt til å gå lenger enn hva svensk lovgiving krever. Statkraft har fått prøvd konsesjonsvilkårene til vindparkene i rettsapparatet, og fått tillatelse. Kontaktpunktene mener at Statkraft dermed ikke kan holdes ansvarlig for å ha forårsaket negative konsekvenser på menneskerettighetsområdet for urfolk kun for å ha igangsatt vindkraftutbygging. Statkraft har gjennom prosessen akseptert at de må avhjelpe eventuell negativ effekt av sitt tiltak på Samebyens reindrift. Det er

-
1. respektere menneskerettighetene, hvilket betyr at de bør unngå å krenke andres menneskerettigheter og bør håndtere negative konsekvenser de er innblandet i på menneskerettighetsområdet,
 2. unngå i forbindelse med sin egen virksomhet å forårsake eller medvirke til negative konsekvenser på menneskerettighetsområdet og håndtere slike konsekvenser når de måtte forekomme,
 3. bestrebe seg på å forebygge eller begrense negative konsekvenser på menneskerettighetsområdet som er direkte knyttet til deres virksomhet, varer eller tjenester gjennom en forretningsforbindelse, selv om de ikke har medvirket til dem,
 4. innarbeide i sine retningslinjer en forpliktelse til å respektere menneskerettighetene,
 5. gjennomføre aktsomhetsvurderinger på menneskerettighetsområdet som står i forhold til selskapets størrelse, virksomhetens art, konteksten virksomheten finner sted innenfor, samt faren for negative konsekvenser på menneskerettighetsområdet,
 6. sørge for eller samarbeide gjennom legitime prosesser i den hensikt å avhjelpe negative konsekvenser på menneskerettighetsområdet straks de blir klar over at de har forårsaket eller medvirket til disse konsekvensene.

imidlertid uenighet mellom partene om omfanget av de negative konsekvensene, særlig forskjellene under konstruksjonsfasen og driftsfasen.

Statkraft har dermed etterlevd forventningene i OECDs retningslinjer om å avhjelpe negative konsekvenser når de blir klar over at de har forårsaket eller medvirket til disse.

7.2.3 HAR STATKRAFT ETTER 2011 HATT DIALOG MED SAMEBYEN BASERT PÅ PRINSIPPET OM Å GJENNOMFØRE KONSULTASJONER MED FORMÅL Å OPPNÅ BERØRTE PARTERS FRIE OG INFORMERTE FORHÅNDSSAMTYKKE?

Etter oppdatering av retningslinjene fra 2011 stilles det større forventninger til selskapet for å gjennomføre konsultasjoner. Gjennomgående¹⁵ regnes verdens urfolk som sårbare og marginaliserte folk som har behov for spesiell beskyttelse for å ivareta sin kultur, og det er en rekke anbefalinger om å konsultere urfolksgrupper i saker som har direkte betydning for dem. Det kan hevdes at det er en forventning til selskap om å gjennomføre konsultasjoner med formål å oppnå berørte parters frie og informerte forhåndssamtykke, såkalt FPIC-konsultasjoner.¹⁶

Til tross for at SSVAB påpeker at de ifølge svensk lov ikke har en forpliktelse til å gjennomføre FPIC, viser de til at de i stor grad har gjennomført prinsippet om å gjennomføre konsultasjoner basert på prinsippet om å søke å oppnå fritt og informert forhåndssamtykke. Statkrafts beskrivelse er at Samebyen har deltatt på en frivillig og ikke tvungen måte i konsultasjoner siden oppstart i 2007, og har mottatt en viss grad av kompensasjon for å delta i konsekvensutredninger, samt fått kontinuerlig informasjon om prosjektene før det ble gjennomført. Samebyen har ikke gitt samtykke til alle deler av prosjektet, men Statkraft/SSVAB anser at Samebyen er villige til videre forhandlinger om løsninger og kompensasjonsordninger og at man dermed ikke har gått bort fra prinsippet om konsultasjon med sikte på samtykke.

Kontaktpunktene viser til at det ikke er noen internasjonal enighet om alle sider ved kravet om FPIC. Det anses imidlertid uomtvistet at et selskap som har et prosjekt som vil berøre urfolks rettigheter, forventes å inngå i rettferdige og seriøse forhandlinger med sikte på å oppnå fritt og informert forhåndssamtykke. På samme måte forventes det at urfolksgruppen også deltar på seriøs vis. Siden urfolksgruppen ofte anses som en ressursmessig svakere part, er det internasjonal praksis¹⁷ på at selskap bidrar slik at urfolksgrupper faktisk kan delta i forhandlingene og mottar nødvendig informasjon på en tilgjengelig måte.

Kontaktpunktene mener at Statkraft har gjennomført konsultasjoner i tråd med forventningene i OECDs retningslinjer, men at selve gjennomføringen av prosessen kunne vært bedre tilrettelagt, bl.a. for å skape gjensidig tillit med sikte på å oppnå Samebyens samtykke. Kontaktpunktene ser positivt på at Statkraft har bidratt til deler av Samebyens utgifter og reisekostnader ved deltakelse av konsultasjoner. Retningslinjene har ingen direkte bestemmelser om slik kompensasjon, men kontaktpunktene understreker at et slikt tiltak kan være nødvendig for å få til reelle konsultasjoner der urfolk får mulighet til å fremme og ivareta sine rettigheter.

Videre viser kontaktpunktene til at konsultasjoner er en kontinuerlig prosess som må videreføres og tilpasses slik at også nye forhold blir diskutert, eksempelvis at konsultasjonene må tilpasses når det i etterkant viser seg at konsekvensene av vindkraftutbyggingen er større enn opprinnelig forventet.

7.3 PARTENES DELTAKELSE I PROSESSEN

¹⁵ Se fotnote 1 og 2 ovenfor med henvisning til flere relevante menneskerettighetskonvensjoner

¹⁶ Se FNs urfolkserklæring (UNDRIP) fra 2007, bl.a. art 10 http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/DRIPS_en.pdf

¹⁷ Det er vanlig at et selskap dekker kostnader forbundet med tilrettelegging for reelle FPIC-konsultasjoner ved bl.a. å dekke reiseutgifter, se eks retningslinjer gitt av den internasjonale råd for gruve- og metallindustrien (ICMM) <http://www.icmm.com/document/1221> s 58

Partene har fulgt kontaktpunktene anbefaling om tilnærming til OECDs prosedyrer, og begge parter har vist vilje til å delta i alle deler av kontaktpunktene prosesser. Partene har besvart henvendelser og deltatt i dialog og mekling. Under meklingen har begge parter opptrådt profesjonelt og respektfullt mot hverandre. Prosessen synes å ha bidratt til at partene fikk en noe bedre forståelse av de omtvistede spørsmålene, men det viste seg likevel at de sto for langt fra hverandre til at det var mulig å oppnå en avtale.

8 KONTAKTPUNKTENES ANBEFALINGER TIL PARTENE

Kontaktpunktene har ikke funnet holdepunkter for å konkludere med Statkraft ikke har etterlevd retningslinjene. Det kan likevel være slik at selskapet kan arbeide på en måte som enda tydeligere fremmer urbefolkningers rettigheter og gjennomføring av retningslinjene.

Statkraft var kjent med at urfolk og reindriftseiere i området der selskapet ønsket å etablere seg i var i en særlig sårbar situasjon og ville bli negativt berørt av prosjektet. Det kan fremstå som om selskapet kunne ha tatt enda mer hensyn til i planleggingen av tiltaket. Negative konsekvenser av vindkraftprosjektet har i etterkant vist seg å være mer inngripende enn det som ble lagt til grunn i konsesjonssøknadene. Det synes også som om Statkraft kunne vist enda større vilje til å sette inn avbøtende tiltak og tilpasse omfanget av prosjektet til et nivå hvor det kunne oppnås enighet, i forkant av rettsprosessen og uten å avvente avgjørelser i rettssystemet.

Kontaktpunktene anbefaler at det i forkant av etablering i områder med betydning for urfolks tradisjonelle virke, gjennomføres konsultasjoner med formål om å oppnå samtykke fra berørte urfolk, og for å innarbeide urfolks anbefalinger og tiltak som kan redusere prosjektets negative innvirkning i den videre prosjektutviklingen.

Statkraft har utarbeidet strategi, adferdskodeks og aktsomhetsvurderinger på menneskerettighetsområdet. Dette er positivt, og kontaktpunktene anbefaler at selskapet anvender og videreutvikler disse verktøyene aktivt i den videre utviklingen av prosjektet.

Det tok tid før Samebyen hadde oppnådd enighet om en samlet holdning til Statskrafts prosjekt. Det hadde vært nyttig for prosessen om Samebyen hadde kunnet utarbeide en gjennomtenkt plan for sin bruk av området. Det hadde også vært nyttig om det var utviklet en koordinert prosess mellom urfolksgrupper i regionene for hvordan utviklingstiltak skal håndteres.

Kontaktpunktene viser til at internasjonale konvensjoner, standarder og retningslinjer anbefaler at urfolksgrupper blir konsultert i saker som har direkte betydning for dem. Kontaktpunktene anbefaler at Samebyen fortsetter å engasjere seg i nær kontakt med Statkraft for å anbefale hvordan prosjektet kan utføres med et akseptabelt nivå av innvirkning for å ivareta Samebyens tradisjonelle interesser og reindrift.

Kontaktpunktene anbefaler partene å vise ny vilje til å forhandle frem en avtale om videre utvikling av vindkraftprosjektene, omfang, utbredelse og kompensasjonsordninger. Vi anbefaler videre at Statkraft i samråd med Samebyen vurderer å engasjere en uavhengig tredjeperson som kan bistå i prosessen, herunder med møteplanlegging, gjennomføring av og referatskriving fra møter. Det kan også være hensiktsmessig å vurdere fellestiltak, eksempelvis felles kartlegging av prosjektenes påvirkning og/eller monitorering av inngåtte avtaler. Det er et av flere nye praksiser som andre selskap har etablert i samarbeid med urfolk. Det er bl.a. nevnt i «A Good Practice Note» som har fått støtte av FNs Global Compact Human Rights and Labour Working Group.¹⁸ Ytterligere veiledning finnes i en ny veileder¹⁹ utarbeidet av OECD om meningsfull interessentdialog i utvinningssektoren. Den har et eget vedlegg om konsultasjoner med urfolk som kan være relevant for dette vindkraftprosjektet.

¹⁸ <http://www.foleyhoag.com/publications/alerts-and-updates/2014/april/united-nation-global-compact-indigenous-peoples>

¹⁹ <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/OECD-Guidance-Extractives-Sector-Stakeholder-Engagement.pdf>

**UK NATIONAL CONTACT POINT
FOR THE OECD GUIDELINES FOR
MULTINATIONAL ENTERPRISES**

Final Statement following
agreement reached in complaint
from WWF International against
SOCO International plc

JULY 2014

Contents

Background	3
OECD Guidelines for Multinational Enterprises	3
UK NCP complaint procedure	3
Complaint from WWF International and response by SOCO International plc.....	4
UK NCP process in this complaint	4
Initial Assessment	4
Mediation	5
Outcome of the mediation.....	6
UK NCP Conclusions	6

Background

OECD Guidelines for Multinational Enterprises

1. The Guidelines are voluntary principles for responsible business conduct in areas including employment, human rights and the environment. As an OECD member government, the UK is required to maintain a National Contact Point (NCP) to promote the Guidelines and to consider complaints that multinational enterprises based in the UK, or operating there, have breached the Guidelines.
2. The UK NCP is based in the Department for Business, Innovation and Skills (BIS) and funded by BIS and the Department for International Development (DfID). A Steering Board including members from business, trade unions and civil society has general oversight of the NCP.

UK NCP complaint procedure

3. The UK NCP complaint process is broadly divided into the following key stages:
 - a) Initial Assessment - Desk-based analysis of the complaint, and the company's response to decide whether issues raised in the complaint merit further examination. Accepting issues for further examination does **not** mean the NCP considers that the company has acted inconsistently with the Guidelines;
 - b) Conciliation/mediation OR examination - If issues are accepted, the UK NCP offers conciliation/mediation to parties with the aim of reaching a settlement. If conciliation/mediation is declined or fails to achieve a resolution, the UK NCP examines the complaint further;
 - c) Final Statement – If a mediated agreement is reached, the NCP's Final Statement reports this. If the UK NCP examines the issues further, the Final Statement includes a clear finding as to whether the company breached the Guidelines with regard to the issues raised, and, if appropriate, recommendations to assist the company in making its conduct consistent with the Guidelines;
 - d) Follow up – where a Final Statement includes recommendations, or where an agreement between parties provides for it, the UK NCP approaches parties at a specified date to request an update. The NCP then publishes a further statement reflecting the parties' responses and any further conclusions of the UK NCP.

More details of the NCP's process and statements are at <https://www.gov.uk/uk-national-contact-point-for-the-organisation-for->

Complaint from WWF International and response by SOCO International plc

4. The UK NCP received WWF's complaint on 7th October 2013. It alleged that SOCO was conducting oil exploration activities in an area within the Virunga National Park in the Democratic Republic of the Congo (DRC), and that these activities were prohibited under international agreements and DRC law and risked adverse impacts on the local environment and local communities. WWF asked the UK NCP to "*facilitate a non-adversarial dialogue with SOCO to discuss how to bring the company's operations into line with the OECD Guidelines*" or, should dialogue not result in a mutually acceptable resolution, to "*assess the allegations, determine whether a breach has occurred and issue a final statement with recommendations as to how to improve the implementation of and compliance with the OECD Guidelines.*"
5. SOCO responded on 12th November 2013 and denied the allegations. The company said that its activities in the National Park were limited to environmental, scientific and social studies, including a seismic survey on behalf of the DRC government, and that these activities carried no significant risks of adverse impacts to the local area or communities. SOCO noted WWF's wider campaign against its activities, but said that it welcomed constructive engagement with WWF.

UK NCP process in this complaint

Initial Assessment

6. The UK NCP's Initial Assessment accepted for further examination issues under the following provisions of the Guidelines:

Chapter II General Policies

Enterprises should take fully into account established policies in the countries in which they operate, and consider the views of other stakeholders. In this regard: Enterprises should...

14. *Engage with relevant stakeholders in order to provide meaningful opportunities for their views to be taken into account in relation to planning and decision making for projects or other activities that may significantly impact local communities.*

Chapter IV Human Rights

States have the duty to protect human rights. Enterprises should, within the framework of internationally recognised human rights, the international human rights obligations of the countries in which they operate as well as relevant domestic laws and regulations:

5 Carry out human rights due diligence as appropriate to their size, the nature and context of operations and the severity of the risks of adverse human rights impacts.

Chapter VI Environment

Enterprises should, within the framework of laws, regulations and administrative practices in the countries in which they operate, and in consideration of relevant international agreements, principles, objectives and standards, take due account of the need to protect the environment, public health and safety, and generally to conduct their activities in a manner contributing to the wider goal of sustainable development. In particular, enterprises should:

2. Taking into account concerns about cost, business confidentiality, and the protection of intellectual property rights:

a) provide the public and workers with adequate, measurable and verifiable (where applicable) and timely information on the potential environment, health and safety impacts of the activities of the enterprise, which could include reporting on progress in improving environmental performance; and

b) engage in adequate and timely communication and consultation with the communities directly affected by the environmental, health and safety policies of the enterprise and by their implementation.

7. The Initial Assessment was published on 14th February 2014 at https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/279543/bis-14-593-initial-assessment-by-the-uk-national-contact-point-for-the-oecd-guidelines-for-multinational-enterprises-complaint-from-wwf-international-against-soco-international-plc.pdf
8. On 7th March 2014, the NCP wrote to the parties noting public statements about the complaint and reminding parties about details of the NCP process. The NCP asked parties to ensure that their public statements accurately reflected these details, noting that inaccurate public statements can undermine the integrity of the NCP process by reducing the prospects of successful mediation. At the NCP's invitation, both parties published the NCP's letter on their websites.

Mediation

9. The UK NCP offered and both parties accepted mediation. The UK NCP appointed Dr Karl Mackie to serve as mediator. The parties met

together with the mediator in London on 28th May and again a few days later.

Outcome of the mediation

10. On 9th June, the parties informed the NCP that they had reached an agreement. The agreement was in the form of public statements that would be released on 11th June.
11. Parties shared the text of their statements with the NCP on 9th June, and the NCP advised them of the steps it would take to conclude the process (key points of this advice are reported at Paragraph 13.)

UK NCP Conclusions

12. The parties reached an agreement and this is recorded in their statements published on 11th June and attached at Annex A. to this Final Statement.
13. The NCP's report of the agreement in this Final Statement concludes the process and closes the complaint. The NCP will not make any further examination of the issues raised in the complaint and will not make any follow-up statement because the parties' agreement does not provide for this.
14. The NCP congratulates both parties for their engagement with the NCP process and their efforts in reaching an agreement.

JULY 2014

UK National Contact Point for the OECD Guidelines for Multinational Enterprises

**Steven Murdoch
Danish Chopra
Liz Napier**

ANNEX A

Joint Statement by SOCO International PLC ('SOCO') and WWF

11 June 2014

WWF and SOCO have reached an agreement in relation to WWF's complaint to the UK National Contact Point ('NCP') under the Organisation for Economic Co-Operation and Development ('OECD') Guidelines for Multinational Enterprises.

On the basis that SOCO has agreed to issue and honour the statement set out below, WWF has agreed to stop further pursuit of its complaint.

Both parties look forward to working responsibly with the Democratic Republic of Congo (DRC) and its people to ensure that future development benefits both people and the environment.

Both parties would also like to thank the NCP for its work on this matter, and look forward to its statement in relation to this complaint.

Statement by SOCO International PLC

"In relation to Virunga National Park we will complete our existing operational programme of work in Virunga which we anticipate will conclude within approximately 30 days of the date of this statement. The company commits not to undertake or commission any exploratory or other drilling within Virunga National Park unless UNESCO and the DRC government agree that such activities are not incompatible with its World Heritage status.

SOCO commits not to conduct any operations in any other World Heritage site. The company will seek to ensure that any current or future operations in buffer zones adjacent to World Heritage sites, as defined by the national government and UNESCO, do not jeopardise the Outstanding Universal Value for which these sites are listed.

SOCO confirms that when we undertake environmental impact assessments and human rights due diligence, the processes we adopt will be in full compliance with international norms and standards and industry best practice, including appropriate levels of community consultation and engagement on the basis of publicly available documents."

OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

NORGES
KONTAKTPUNKT

Felleserklæring av Norconsult AS og Foreningen for Internasjonale Vannstudier (FIVAS)

Med utgangspunkt i klage av 22. august 2014 og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper har OECDs kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv tilrettelagt for mekling mellom partene.

Norconsult AS og FIVAS er enige om følgende:

Bakgrunn

- a) Store vannkraftprosjekter kan ha store negative konsekvenser for urbefolkninger og miljø i prosjektområder. Det er viktig at de sosiale og miljømessige konsekvenser blir minst mulig og at vannkraftprosjekter utreder og overholder urfolksrettigheter og gjennomføres ut fra de høyeste krav til sikkerhet og respekt for omgivelsene.
- b) Bedrifter skal respektere menneskerettigheter uavhengig av vertslandets eventuelle manglende etterlevelse av disse og bør etterstrebe å unngå å forårsake eller medvirke til negative konsekvenser som følge av egen virksomhet.
- c) Urfolksgrupper¹ er berørte av vannkraftprosjekter i delstaten Sarawak i Malaysia. Deler av lokalbefolkningen har måttet flytte som følge av Murum-dammen og mange risikerer å bli tvangsflyttet dersom Baram-dammen besluttes bygget.
- d) Norconsult, ved datterselskapet Norpower Sdn Bhd, har en liten rolle som teknisk rådgiver i Murum- og Baram-prosjektene. Likevel hviler det ifølge OECDs retningslinjer også et ansvar på konsultantselskaper som gjennom sine forretningsforbindelser er knyttet til prosjekter der det er risiko for menneskerettskrenkelser.
- e) Selskaper bør respektere de internasjonalt anerkjente rettighetene til dem som berøres av eller er direkte knyttet til virksomheten deres. Dette innebærer blant annet å gjennomføre risikobaserte aktsomhetsvurderinger, bestrebe seg på å forebygge eller begrense negative konsekvenser, vise åpenhet om forutsigbare risikofaktorer og konsultere interessenter i tråd med OECDs retningslinjer og menneskerettighetskonvensjonene.
- f) Hydropower Sustainability Assessment Protocol (HSAP), som er utviklet av International Hydropower Association, er et redskap for planlegging og gjennomføring av kraftutbygging på en måte som ivaretar sosiale og miljømessige forhold.
- g) I klagen fra FIVAS ble det fremmet påstander om Norconsult og Norpower sin virksomhet i Malaysia som er tilbakevist.
- h) Norconsult har i prosessen som ledet opp til klagen vært mindre åpen om sin rolle enn FIVAS forventet.
- i) Fremtidig kontakt mellom partene skal baseres på gjensidig tillit og avklaring av faktiske forhold.

¹ Hovedsakelig Penan, Kenyah og Kayan.

Vannkraftutbygging i Sarawak

- I. Sarawak er en av to malaysiske delstater på Borneo og den største av Malaysias 14 delstater. Befolkningen i Sarawak tilhører mange ulike etniske grupper. Urfolksgruppene er de mest marginaliserte gruppene i delstaten og utbyggingen av Murum-prosjektet har særlig gått utover Penan-folket.
- II. Vannkraftprosjektene Murum og Baram inngår i programmet Sarawak Corridor of Renewable Energy (SCORE) som staten Malaysia har initiert. SCORE har som mål å skape økonomisk vekst og utvikling i Sarawak.
- III. Selskapet Sarawak Energy Berhad (SEB) er ansvarlig for vannkraftprosjektene Murum og Baram. Norconsult har gjennom det heleide datterselskapet Norpower forretningsforbindelser med SEB i form av en rammeavtale som teknisk rådgiver.
- IV. Norpowers oppdrag i Murum-prosjektet har bestått i å lage prosedyrer og sjekklistor i forbindelse med testing og idriftsettelse av elektromekanisk utstyr som turbiner og generatorer for SEB.
- V. Norpowers rolle i Baram-prosjektet, som ennå ikke er besluttet utbygget, er å være underkonsulent til det australske konsulentfirmaet SMEC. Oppdraget består i å utarbeide spesifikasjoner og kostnadsestimater for elektromekanisk utstyr.
- VI. Norconsult anerkjenner at vannkraftutbyggingen i Malaysia, inkludert utbyggingen av Murum-dammen og evt. bygging av Baram-prosjektet, har iboende risiko for brudd på urfolksrettigheter. Norconsult er kjent med at Malaysias menneskerettighetskommisjon (Suhakam) i en rapport skildrer bekymringsverdige forhold knyttet til denne risikoen i Murum-prosjektet. Norconsult har jevnlig tatt opp og diskutert bekymringer fra sivilsamfunnet og andre interessenter med ledelsen i SEB med mål om å forebygge eller begrense negative sosiale og miljømessige konsekvenser av prosjektene.
- VII. FIVAS erkjenner at Norconsult har gjort forhåndsvurderinger av avtaleparter som er formalisert i konsernets etiske retningslinjer. Konsernets prosedyrer for forhåndsvurderinger av avtaleparter konkretiserer ikke aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter. Norconsult har likevel vurdert prosjektenes påvirkning på urfolk og tatt opp og diskutert Suhakams rapport om Murum-utbyggingen med SEB.
- VIII. FIVAS erkjenner at for konsultantselskaper vil gjennomføring av risikobaserte aktsomhetsvurderinger ofte måtte skje trinnvis med utgangspunkt i den involvering som konsultantselskapet måtte ha i et prosjekt til enhver tid.

Basis for bedrifiers samfunnsansvar med fokus på urfolksrettigheter og aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter

Norconsult vil presisere at selskapet i sine prinsipper for Ledelse, Verdier og Etikk i Norconsult (LiVE) samt i sine etiske retningslinjer (Norconsult Code of Ethics), som er fastsatt av styret, har sluttet seg til internasjonalt anerkjente menneskerettigheter (UDHR). Norconsults etiske retningslinjer fastsetter at selskapet skal respektere menneskerettigheter og foreta integrity due diligence.

Ut fra dette verdigrunnlaget har Norconsult gitt tilslutning til følgende:

- 1) Norconsult skal sikre at konsernets etiske retningslinjer og styringsdokumenter er i samsvar med OECDs retningslinjer.
- 2) Norconsult vil publisere informasjon om hvilke områder de er involvert i og svare på henvendelser om hvilke prosjekter de er involvert i, med forbehold om unntak for prosjekter

der kontrakten er taushetsbelagt. Norconsult vil svare på forespørsler om vurderinger av risiko.

- 3) Norconsult har integrert menneskerettigheter i selskapets etiske retningslinjer og vil ta en aktiv rolle i dialog med sine forretningsforbindelser for å bringe prosjekter de er knyttet til i tråd med internasjonale menneskerettigheter, herunder urfolksrettigheter.
- 4) Norconsult vil i tillegg til sin integrity due diligence foreta human rights due diligence i tråd med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Dette innebærer også åpenhet om hvilke krav som er stilt og hvilke vurderinger som er gjort.
- 5) Norconsult respekterer urfolksrettigheter i tråd med ILO-konvensjon 169 og FNs Urfolkserklæring (UNDRIP). Norconsults virksomhet i Sarawak i Malaysia og ellers skal være i overenstemmelse med bestemmelsene i disse dokumentene.
- 6) Norconsult vil rapportere på bærekraftsindikatorer med grunnlag i Global Reporting Initiative (GRI) og egendefinerte indikatorer spesielt utformet for deres virksomhet. Norconsult skal i videreutviklingen av sine kvalitative og kvantitative indikatorer trekke på tilbakemeldinger fra både interne og eksterne kilder, inkludert grupper som kan berøres av virksomheten.

2. juni 2015, Oslo.

.....
Per Kristian Jacobsen
Konsernsjef
Norconsult AS

.....
Jonas Holmqvist
Daglig Leder
Foreningen for Internasjonale Vannstudier (FIVAS)

.....
Ola Mestad
Mekler

Oppfølging av felleserklæring av Norconsult AS og Foreningen for Internasjonale Vannstudier (FIVAS)

Etter en vellykket mekling forestått av Kontaktpunktets leder Ola Mestad, der partene ble enige om en felleserklæring, avsluttet Kontaktpunktet klagesaken reist av Foreningen for Internasjonale Vannstudier (FIVAS) mot Norconsult AS. Felleserklæringen ble avtalt 2. juni 2015 og offisielt undertegnet i Oslo den 23. juni 2015.

Ettersom partene er blitt enige om en meklingsavtale, foretok ikke Kontaktpunktet videre undersøkelser av påstandene i klagen. Forholdene som ble tatt opp i klagen, var knyttet til Norconsults rolle i vannkraftverksprosjekter i den malaysiske delstaten Sarawak.

I Kontaktpunktets slutterklæring i saken, anbefalte Kontaktpunktet partene å videreføre dialogen fra meklingsprosessen, særlig dersom det skulle oppstå spørsmål knyttet til gjennomføringen av felleserklæringen. I slutterklæringen informerte vi om at Kontaktpunktet ville invitere begge parter til et oppfølgingsmøte så snart det forelå beslutning om et av de sentrale spørsmålene i saken, nemlig byggingen av Baram-dammen, for å få en oppdatering om gjennomføringen av fellesavtalen. Byggingen av Baram-dammen har imidlertid ikke blitt realisert. Dermed fulgte Kontaktpunktet vanlig prosedyre og inviterte begge partene til et oppfølgingsmøte ett år etter avtalen.

Felleserklæringens punkt i) under «bakgrunn» sier at: «Fremtidig kontakt mellom partene skal baseres på gjensidig tillit og avklaring av faktiske forhold». Kontaktpunktet noterer seg at det er utfordringer på dette punktet. Partene har hatt kontakt på e-post, hvor blant annet Fivas har etterspurt informasjon fra Norconsult angående etterlevelse av felleserklæringen. Norconsult har også informert Kontaktpunktet om at selskapet ikke ser det som hensiktsmessig å videreføre dialog med OECDs kontaktpunkt knyttet til konsernets virksomhet i Malaysia eller knyttet til felleserklæringen med FIVAS.

Kontaktpunktet inviterte til et oppfølgingsmøte 10. november 2016 for å få en oppdatering av hvordan partene har fulgt opp felleserklæringen, særlig punkt 1-6. Kontaktpunktet ba særlig Norconsult redegjøre for hvordan de har jobbet med å innarbeide OECDs retningslinjer og metoden Human Rights Due Diligence i sin virksomhet, som beskrevet i punkt 4.

Norconsult meddelte Kontaktpunktet at de ikke ønsket å stille i dialogmøter med FIVAS tilstede, og Kontaktpunktet inviterte dermed til separate møter med hver part.

Norconsult har redegjort for at selskapet har fulgt opp felleserklæringen på følgende måte:

Når det særlig gjelder felleserklæringens punkt 4 hvor det slås fast at Norconsult i tillegg til sin integrity due diligence vil foreta human rights due diligence i tråd med OECDs retningslinjer, informerer Norconsult om at de i konsernets prosedyre for forhåndsvurderinger av avtaleparter har inkludert en rekke sentrale menneskerettighetsspørsmål. Norconsult informerer også om at de har etiske retningslinjer og rutiner som adresserer de viktigste verdier, forhold og interesser som OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper skal ivareta. I forhold til de konkrete spørsmålene som var oppe i meklingen, informerer Norconsult om at de foretar forhåndsvurderinger av prosjekter og avtaleparter også med hensyn til menneskerettigheter, og vil fortsette med dette for alle potensielle prosjekter i Malaysia.

Når det gjelder punkt 6 i fellesavtalen, angående selskapets rapportering på bærekraftsindikatorer med grunnlag i Global Reporting Initiative (GRI) og egendefinerte indikatorer, informerer Norconsult om at de har rapportert på en rekke GRI-indikatorer i konsernets årsrapport både for 2015 og 2016. Rapporteringen på disse og øvrige indikatorer som ikke ble rapportert i årsrapporten, er også revidert av ekstern revisor.

**MÆGLINGS- OG KLAGEINSTITUTIONEN
FOR ANSVARLIG VIRKSOMHEDSADFÆRD**

Det danske OECD kontaktpunkt

Clean Clothes Danmark og Aktive Forbrugeres
klage over PWT Group A/S

ENDELIG UDTALELSE

17. oktober 2016

1. RESUMÉ

2. INTRODUKTION

3. MÆGLINGS- OG KLAGEINSTITUTIONENS SAGSBEHANDLING

4. VURDERING AF KLAGEN

5. EGENTLIG UNDERSØGELSE AF SPØRGSMÅLET OM NØDVENDIG OMHU

6. KONKLUSION

7. ANBEFALINGER

1. RESUMÉ

Clean Clothes Campaign Danmark og Aktive Forbrugere klagede i december 2014 til Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd (MKI) over PWT Group A/S med påstand om, at PWT Group havde overtrådt OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder ved at undlade at udvise nødvendig omhu (due diligence) i forhold til sin leverandør, tekstilproducenten New Wave Style Ltd., Bangladesh.

New Wave Style var beliggende i Rana

Plaza-bygningen i Dhaka, Bangladesh, som styrtede sammen den 24. april 2013. 1138 personer omkom og mere end 2000 personer blev såret.

PWT Group har oplyst, at virksomheden foretager kontrolbesøg af arbejdsforholdene på de fabrikker, hvor virksomheden får produceret varer, og at der i 2012 blev foretaget et kontrolbesøg hos New Wave Style. De af PWT Group fremlagte bilag dokumenterer ikke, hvilke kontroller eller inspektioner, der blev foretaget

ved besøget eller om der blev stillet krav om forbedringer på baggrund af kontrolbesøget. PWT har heller ikke fremlagt dokumentation for, hvilke risiko- og beslutningssystemer, f.eks. checklister, der blev benyttet som grundlag for besigtigelser og besøg hos New Wave Style med henblik på at sikre sundhed og sikkerhed på arbejdspladserne.

MKI finder på denne baggrund, at PWT Group ikke arbejdede med processer for nødvendig omhu, som levede op til OECD's retningslinjer. Særligt har PWT Group undladt at stille krav til New Wave Style om at sikre de ansattes grundlæggende menneske- og arbejdstagerrettigheder, herunder træffe passende foranstaltninger til at sikre sundhed og sikkerhed på arbejdspladserne jf. OECD's retningslinjer, kap. V, punkt 4, c).

MKI kan ikke lægge til grund, at inspektion af bygningskonstruktioner var en indarbejdet og sædvanlig praksis på ulykkestidspunktet. MKI finder, at praksis alene kan være vejledende men ikke afgørende for omfanget af en risikobaseret nødvendig omhu.

Det er MKI's vurdering, at det ikke er dokumenteret, at en inspektion ville have afdækket de pågældende risici ved bygningen.

PWT Group kan ikke gøres ansvarlig for bygningssammenstyrningen.

MKI understreger, at virksomheder skal leve op til principperne i OECD's retningslinjer, herunder at de stiller krav til leverandører om at træffe passende foranstaltninger til sikre sundhed og sikkerhed på arbejdspladserne. Denne forpligtelse omfatter i dag også risikoafdækning af bygningskonstruktioners sikkerhed.

2. INTRODUKTION

I det følgende beskrives Mæglings- og klageinstitutionens (MKI) sagsbehandling af og afgørelse på en klage fra Clean Clothes Campaign (CCCCDK) og Aktive Forbrugere (AF) (klager) over PWT Group (indklagede).

Klagen, som MKI modtog den 12. december 2014, angår dels spørgsmålet om, hvorvidt indklagede, har overtrådt OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder (OECD's retningslinjer) ved at undlade

at udvise nødvendig omhu (due diligence) i forhold til sin leverandør New Wave Style Ltd. (New Wave Style), Dhaka, Bangladesh, dels det forhold, at indklagede, ifølge klager, har afvist at hjælpe ofrene for ulykken ved ikke at yde kompensation til Rana Plaza Donors Trust Fund.

New Wave Style var beliggende i Rana Plaza-bygningen i Dhaka, Bangladesh. Rana Plaza-bygningen, som husede en række tekstilfabrikker, styrtede sammen den 24. april 2013, hvor 1138 personer omkom og mere end 2000 personer blev såret.

3. MÆGLINGS- OG KLAGE-INSTITUTIONENS SAGSBEHANDLING

Kort om processen

Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd (MKI) modtog klagen den 12. december 2014 samt supplerende information den 15. december 2014.

MKI accepterede den 2. februar 2015 klagen til videre behandling. Parterne blev opfordret til at søge at løse sagen indbyrdes, jf. lov nr. 546 af 18. juni 2012 om mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd § 7, stk. 2 (MKI-loven). Da parterne ikke ønskede at løse sagen på egen hånd, foretog MKI en forundersøgelse af sagen, hvor der blev indhentet yderligere oplysninger, herunder også fra indklagede. MKI afsluttede sin forundersøgelse i juni 2015 og besluttede på den baggrund at tilbyde parterne mægling. Begge parter tilsluttede sig og der blev afholdt i alt tre mæglingsmøder (den 27. august, den 10. september og den 30. september 2015). Det var ikke muligt for parterne at nå til enighed om en mæglingssaftale, og i februar 2016 blev mæglingsprocessen afsluttet. MKI besluttede den 17. marts 2016 at foretage en egentlig undersøgelse af sagen, jf. MKI-loven, § 7, stk. 4. MKI indhentede på den baggrund yderligere oplysninger i sagen. MKI har færdigbehandlet klagen den 22. august 2016.

Om klager

Clean Clothes Campaign Danmark (CCCCDK) er en netværksorganisation, der

arbejder for at forbedre vilkårene for tekstilarbejdere i udviklingslande. CCCDK er en del af den internationale Clean Clothes Campaign, som arbejder i 14 europæiske lande og samarbejder med et netværk på over 200 organisationer og fagforeninger i producentlandene. Aktive Forbrugere (AF) arbejder for et bedre og mere bæredygtigt forbrug, herunder et etisk og socialt bæredygtigt forbrug. Aktive Forbrugere (AF) er aktive i Clean Clothes Campaign Danmark (CCCDK).

Om indklagede

Indklagede, PWT Group, ejer herretøjskæderne Tøjeksperten og Wagner, der har mere end 175 butikker i Danmark, Norge og Sverige. Virksomheden har 550 ansatte. 60 % af virksomheden er ejet af Polaris Private Equity. Blandt de øvrige ejere er selskabets ledelse og bestyrelse.

4. VURDERING AF KLAGEN

MKI foretog, som en del af den indledende vurdering, en vurdering af, hvorvidt de rejste klagepunkter falder ind under OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder, samt om hvorvidt der foreligger en saglig begrundelse og en rimelig dokumentation for den påståede overtrædelse af OECD's retningslinjer, jf. MKI-loven § 5.

Spørgsmål rejst af klager

Klager beskrev følgende formål med klagen:

- At indklagede skulle anerkende, at virksomhedens forretningsmetoder medførte en krænkelse af OECD's retningslinjer, og at virksomheden ikke havde udvist nødvendig omhu med henblik på at sikre, at grundlæggende menneskerettigheder overholdes.
- At indklagede for fremtiden foretager de nødvendige foranstaltninger med henblik på at garantere, at lignende episoder ikke gentager sig også uden for Bangladesh, herunder at
 - Offentliggøre sine leverandørlistor

- Sikre transparens omkring forretningsmetoder ved løbende at offentliggøre kontrolrapporter fra fabrikker, hvor deres eksterne produktion foregår.

- At indklagede burde betale erstatning til den i januar 2014 ILO-oprettede fond for ofrene fra Rana Plaza-ulykken.

Er klagen omfattet af OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder?

For at MKI kan behandle en klage, skal klagen være sagligt begrundet og klagepunkterne være omfattet af OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder.

Klager henviser i klagen til OECD's retningslinjer kap. II om generelle politikker, kap. IV om menneskerettigheder og kap. V om ansættelse og forholdet mellem arbejdsgivere og arbejdstagere. Derudover henviser klager til ILO konvention nr. 131 (om mindsteløn) og 155 (om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen og arbejdsmiljø) samt til ILO's trepartserklæring om principper for multinationale selskaber og socialpolitik.

For så vidt angår klagepunktet om erstatning til ofrene for Rana Plaza-ulykken, har MKI indhentet information fra Udenrigsministeriet og har modtaget dokumentation for indklagedes donationer til redningsarbejdet for ofrene for ulykken til CRP (Center for the Rehabilitation of the Paralysed) den 1. juli 2013 og BGMEA (Bangladesh Garment Manufacturers and Exporters Association) den 4. juli 2013, hvorfor MKI finder, at det er bekræftet, at indklagede har ydet en vis og ikke ubetydelig kompensation til de angivne støtteorganisationer. MKI foreholder sig ikke nærmere til størrelsen af de indbetalte donationer.

MKI meddelte den 2. februar 2015 klager, at MKI i sin behandling af sagen alene kan forholde sig til og udtale sig om, hvorvidt der foreligger en eventuel overtrædelse af OECD's retningslinjer, samt hvordan virksomheden kan udbedre eventuelle negative indvirkninger¹. MKI

1. 'Negative indvirkninger' anvendes i OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder. Negativ indvirkning opstår, når virksomhedens aktiviteter eller mangel på samme overtræder de internationalt anerkendte CSR-principper, se også www.csrkompasset.dk.

kan ikke pålægge virksomheder erstatningsansvar eller sanktioner.

På den baggrund afviste MKI den del af klagen, som vedrørte spørgsmålet om erstatning, jf. MKI-lovens § 7, stk. 2.

MKI vurderede, at de øvrige dele af klagen var sagligt begrundet, idet der kunne foreligge mangel på nødvendig omhu hos indklagede og negativ indvirkning af menneske- og arbejdstagerrettigheder omfattet af OECD's retningslinjer.

Er klagen underbygget af rimelig dokumentation?

Der kræves i forbindelse med indsendelse af en klage ikke beviser for den påståede overtrædelse, men derimod en vis konkretisering af, hvordan indklagede kunne have handlet i strid med OECD's retningslinjer jf. MKI-loven § 4.

Klager fremsendte dokumentation i form af:

1. Rapporter med beskrivelse af tekstilsektoren i Bangladesh.
2. Oversigt fra underleverandørens hjemmeside over kunder, heriblandt indklagede.
3. Dokumenter fra Rana Plaza, der relaterede sig til indklagede.
4. Pressemeddelelse om sociale forhold og arbejdsforhold i Bangladesh.
5. Dokumentation af dialog mellem parterne om de nu påklagede forhold.

MKI fandt på denne baggrund, at klagen var underbygget af konkret dokumentation, som med en rimelig grad af klarhed præciserede, på hvilken måde indklagede kunne have overtrådt OECD's retningslinjer.

Da klagen samlet set opfyldte såvel de formelle kriterier som kravene til saglig begrundelse og rimelig dokumentation for at indklagede ikke handlede i overensstemmelse med OECD's retningslinjer, besluttede MKI at behandle klagen.

5. EGENTLIG UNDERSØGELSE AF SPØRGSMÅLET OM NØDVENDIG OMHU

MKI har herefter behandlet spørgsmålet, om indklagede handlede i overensstemmelse med OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder ved at undlade at udvise nødvendig omhu i forhold til sin

leverandør New Wave Style ved at stille krav til leverandøren om at træffe passende foranstaltninger til at sikre sundhed og sikkerhed på arbejdspladserne jf. OECD's retningslinjer, kap. V, punkt 4, c).

Nødvendig omhu (due diligence) betegner de processer som virksomheden forventes at have på plads for dels at kunne identificere de områder, hvor der er risiko for, at den kan have en negativ indvirkning, dels for at kunne forebygge og afhjælpe eventuel negativ indflydelse – og endeligt at kunne redegøre for virksomhedens indsats for at håndtere negativ indvirkning.

Nødvendig omhu omfatter pligten til at identificere, forebygge og afhjælpe aktuelle og potentielle negative indvirkninger, som beskrevet i OECD's retningslinjer, som bygger på FN retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv (UN Guiding Principles for Business and Human Rights).

Der er forskel på, hvordan nødvendig omhu skal implementeres i egen virksomhed og ift. leverandører:

I OECD's retningslinjer fremgår følgende om nødvendig omhu (due diligence) i egen virksomhed:

Kap II, punkt 10. (Virksomheden skal) Håndtere risici med nødvendig omhu (due diligence), for eksempel ved indarbejdning i virksomhedens risikostyrings-system, med henblik på at identificere, forebygge og afhjælpe aktuelle og potentielle negative indvirkninger, som beskrevet i afsnit 11 og 12, samt redegøre for, hvordan sådanne negative indvirkninger håndteres. Formen og indholdet af udvisning af nødvendig omhu afhænger af omstændighederne i den konkrete situation.

Kap II, punkt 11. (Virksomheden skal) Undgå at forårsage eller bidrage til negative indvirkninger gennem egne aktiviteter på de områder, der er dækket af Retningslinjerne og adressere de indvirkninger der alligevel forekommer.

Nødvendig omhu (due diligence) i forhold til virksomhedens leverandører:

Kap II, punkt 12. (Virksomheden skal) Søge at forebygge eller afhjælpe negative indvirkninger de ikke har bidraget til, men hvor de negative indvirkninger er direkte forbundet med virksomhedens aktiviteter, produkter eller serviceydelser via en forretningsrelation. Formålet er ikke

at flytte ansvaret fra den enhed, der forårsager den negative indvirkning, til den virksomhed, den har en forretningsmæssig relation til.

I det følgende vil MKI tage stilling til følgende tre punkter:

- Hvorvidt indklagedes aktiviteter er direkte forbundet med New Wave Style?
- Hvorvidt indklagede har udvist nødvendig omhu i overensstemmelse med OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder?
- Hvorvidt indklagedes udvisning af nødvendig omhu på tidspunktet for ulykken burde have taget højde for bygningssikkerhed?

Indklagedes relation til

New Wave Style

Fabrikken New Wave Style fremstillede produkter i Rana Plaza-bygningen. Indklagedes navn fremgår af New Wave Styles liste over 'Main Buyers'. Indklagede fik produceret tøjmærkerne Shine og Jack's på Rana Plaza. Disse mærker sælges i Tøjeksperten og Wagnerbutikkerne, som også ejes af indklagede. Der er fundet en række produktionsdokumenter fra indklagede i ruinerne. Indklagede har desuden oplyst, at New Wave Style har været leverandør til indklagede siden 2010.

Indklagede har i flere redegørelser til MKI gjort gældende, at det er uklart for indklagede, hvilken sammenhæng der er mellem sammenstyrtningen af Rana Plaza bygningen og klagers påstand om, at indklagede har krænkede OECD's retningslinjer. Indklagede har desuden oplyst, at New Wave Style ikke producerede for indklagede den dag, hvor bygningen styrtede sammen. Sidste gang indklagede fik produceret tøj hos New Wave Style fandt sted den 8. marts 2013. Ulykken skete 24. april 2013.

På baggrund af ovenstående lægger MKI til grund, at New Wave Style har været leverandør til indklagede siden 2010, og dermed er PWT Group direkte forbundet med deres leverandør New Wave Style.

MKI tillægger det ikke betydning, at indklagede ikke fik produceret hos New

Wave Style på ulykkestidspunktet. Det er ikke oplyst, at dette skyldtes særlige tiltag fra indklagede, eller at samarbejdet var afbrudt, og forholdet kan derfor bero på tilfældigheder. MKI vurderer derfor, at indklagede og New Wave Style også på ulykkestidspunktet var direkte forbundet jf. OECD's retningslinjer, kap. II, punkt 12.

Ifølge OECD's retningslinjer skal virksomheder søge at forebygge eller afhjælpe negative indvirkninger, de ikke har bidraget til, men hvor de negative indvirkninger er direkte forbundet med virksomhedens aktiviteter, produkter eller serviceydelser hos en forretningspartner, jf. OECD's retningslinjer, Generelle Politikker, kap. II, punkt 12.

Indklagede var derfor efter OECD's retningslinjer forpligtet til at træffe passende foranstaltninger med henblik på at søge at forebygge eller afhjælpe negative indvirkninger hos leverandøren New Wave Style, Rana Plaza.

Spørgsmål om indklagedes nødvendige omhu

Ifølge OECD's retningslinjer skal virksomheder med nødvendig omhu søge at forebygge eller afhjælpe negative indvirkninger de ikke har bidraget til, men hvor de negative indvirkninger er direkte forbundet med virksomhedens aktiviteter, produkter eller serviceydelser via en forretningsrelation jf. OECD's retningslinjer kap. II, kap. 12.

Yderligere stiller OECD's retningslinjer i kap. IV om menneskerettigheder krav til nødvendig omhu på menneskerettighedsområdet, herunder at virksomheder skal stille krav til deres leverandører om udarbejdelse af menneskerettighedspolitikker, udvisning af nødvendig omhu på menneskerettighedsområdet samt etablering af legitime processer med henblik på at afhjælpe negative indvirkninger jf. kap. IV, punkt 3-6.

MKI har anmodet indklagede om at redegøre for sin nødvendige omhu på ulykkestidspunktet ved at fremsende en beskrivelse af virksomhedens CSR-politikker for ansvarlig leverandørstyring, herunder en beskrivelse af virksomhedens proces for risikovurdering af leverandører, og med særligt henblik på den risikovurdering, der måtte være blevet foretaget af New Wave Style.

Spørgsmål om indklagedes nødvendige omhu på ulykkestidspunktet

Indklagede har oplyst, at virksomheden løbende foretager kontrolbesøg hos leverandører, herunder besigtigelse af arbejdsforholdene på de fabrikker, hvor varerne produceres. Indklagede har i den forbindelse oplyst, at virksomhedens indkøbschef foretog et kontrolbesøg hos New Wave Style den 12. november 2012. Af det materiale, PWT har fremsendt til MKI, fremgår ikke, hvilke kontroller eller inspektioner, der blev foretaget ved besøget, herunder om de af PWT udarbejdede tjeklister blev anvendt, ej heller om der på baggrund af inspektionen blev stillet krav om forbedringer til New Wave Style, og om der i givet fald skulle foretages opfølgning.

Indklagede har oplyst, at New Wave Style-fabrikken i Rana Plaza ved besigtigelsen den 12. november 2012 havde truffet passende foranstaltninger til at sikre sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. Der var etableret flugtveje med tilhørende brandslukningsudstyr, og fabrikken fremstod pæn og velholdt med gode arbejdsforhold for syerskerne. Endvidere var New Wave Style omfattet af et velfærdsprogram, der gav mulighed for fysisk aktivitet i pauserne. Endelig havde der ikke på noget tidspunkt været konstateret børnearbejde på Rana Plaza fabrikken.

Det fremgår af de dokumenter som indklagede har fremlagt, at New Wave Style var WRAP² og TCP³ godkendt. Indklagede har fremført, at New Wave Style var i en BSCI-godkendelsesproces⁴. PWT Group har fremsendt en BSCI 'social audit' rapport fra 3. marts 2012, som konkluderer, at der er behov for forbedringer (improvements needed)⁵. Derudover har indklagede fremlagt dokumentation for, at man på ulykkestidspunktet arbejdede med Social Buying Conditions og en Corporate Social Responsibility politik, som leverandører skulle underskrive og leve op til. Disse vilkår forbyder leverandøren at anvende tvangs- og børnearbejde, at

bruge AZO-farvestoffer, og forpligter leverandøren til at respektere ILO-konventioner nr. 29 (Forced Labour Convention, 1930), 87 (Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948), 105 (Abolition of Forced Labour Convention, 1957), 138 (Minimum Age Convention, 1973), og 182 (Worst Forms of Child Labour Convention, 1999). De fremlagte bilag er ikke underskrevet af New Wave Style men efter det oplyste af PWT Groups agent Union Fashion i Bangladesh. MKI finder på den baggrund, at indklagede ikke har fremlagt tiltrækkelig dokumentation for, at virksomheden på ulykkestidspunktet havde etableret processer for nødvendig omhu med henblik på at forebygge og afhjælpe risici for negative indvirkninger hos sine leverandører, herunder New Wave Style.

MKI finder, i modsætning til indklagede, at virksomhedens beslutnings- og risikostyringssystemer og de i relation til New Wave Style på ulykkestidspunktet gennemførte tiltag ikke levede op til retningslinjernes forpligtelser til at forebygge og afhjælpe aktuelle og potentielle negative indvirkninger.

MKI vurderer, at udvisning af nødvendig omhu i relation til en forretningsforbindelse i Bangladesh var særligt påkrævet, da kritisable arbejdsforhold i store dele af tekstilsektoren i Bangladesh var kendte og rapporterede (f.eks. Foreign Trade Association's pressemeddelelse "European Commerce pushes for improvement of social standards in Bangladesh" fra april 2006 og Clean Clothes Campaign og SOMO's rapport "Fatal Fashion" fra marts 2013).

Spørgsmål om indklagedes nødvendige omhu efter ulykken på Rana Plaza

Indklagede har fremsendt dokumentation for, at virksomheden siden ulykken har udarbejdet en Code of Conduct, der også indeholder en CSR politik. Derudover har indklagede efter ulykken tilsluttet sig en række initiativer, Foreign Trade Association (juli 2013), Business Social Compliance Initiative, BSCI (august 2013),

2. Worldwide Responsible Apparel Production

3. The Children's Place

4. Business Social Compliance Initiative

5 Det fremgår bl.a. af BSCI-rapporten, at 'the basic need wage for the area is BDT 6,200 per month, where as the company is paying a minimum wage of BDT 3000. There is no plan in place to increase the salary to achieve the basic need wage within a specific period of time'.

Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh (accord'en) (juni 2013) samt Dansk Initiativ for Etisk Handel, DIEH (maj 2013).

Systematisk arbejde med nødvendig omhu hos leverandører bør omfatte følgende: krav til leverandører i form af CSR-politik, anmodning til leverandører om selvevaluering baseret på en risikoanalyse, gennemgang af selvevalueringer med henblik på at bestemme hvilke forhold der skal kontrolleres (her tages desuden højde for leverandørens betydning og branche- og landrisici), rapportering om resultater og opfølgning.

Indklagedes har oplyst, at den senest udarbejdede Code of Conduct, indeholder en CSR politik samt en tjekliste som leverandører forventes selv at udfylde. Indklagede har overfor MKI ikke fremlagt oplysninger om gennemførelsen af tiltag som beskrevet ovenfor.

Indklagedes CSR Policy, der er en del af virksomhedens årsrapport, kræver, at 50 % af indklagedes 50 største leverandører (der udgør 94 % af indklagedes omsætning) skal være BSCI-godkendt jf. PWT Groups årsrapport 2014/15, side 17 om CSR Policy. MKI har taget dette til efterretning, men understreger samtidig indklagedes forpligtelse til at foretage systematiske opfølgninger på BSCI-inspektionerne med henblik på at vurdere behovet for at gennemføre forbedringer.

Bygningssikkerhed

Klager gør gældende, at indklagede ikke har udvist nødvendig omhu med henblik på at forebygge bygningens sammenstyrtning. Dermed har virksomheden, efter klagers opfattelse, ikke sikret, at New Wave Style havde opfyldt forpligtelsen til at sikre virksomhedens ansattes ret til retfærdige og gunstige arbejdsvilkår samt sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen.

For så vidt angår bygningens sikkerhed har indklagede oplyst, at virksomheden ved et besøg før ulykken konstaterede, at "fabrikken fremstod som god og markedskonform og at den var indrettet i overensstemmelse med, hvad der var praksis i branchen". MKI finder ikke, at indklagede har dokumenteret, at virksomheden selv har foretaget reelle inspektioner af New Wave Style, men derimod at virksomhe-

den alene har henholdt sig til udstedte godkendelser så som WRAP og TCP samt til at New Wave Style var benyttet af andre internationale brands. Således som indkøbschefens besøg er beskrevet overfor MKI, herunder omfanget, og således som de gjorde iagttagelser er dokumenteret som inspektion, finder MKI ikke, at det udgør en inspektion, som er egnet til at forebygge aktuelle og potentielle negative indvirkninger.

Det er ikke overfor MKI oplyst, i hvilket omfang inspektioner af bygningssikkerhed generelt blev gennemført i tekstilbranchen på tidspunktet for sammenstyrtningen, dvs. om der forelå en branchepraksis.

På ulykkestidspunktet blev inspektioner i Bangladesh typisk udført som 'social audits', som ikke omfattede undersøgelser af bygningskonstruktioner. Klager har anført, at indklagede har handlet i strid med OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder ved at undlade at udvise den nødvendige omhu for at forebygge bygningssammenstyrtningen. Indklagede har på dette punkt henholdt sig til, hvad man ifølge indklagede på dette tidspunkt opfattede som praksis i branchen.

Det er MKI's vurdering, at det ikke er dokumenteret, at en inspektion ville have afdækket de pågældende risici ved bygningen.

MKI kan ikke lægge til grund, at inspektion af bygningskonstruktioner var en indarbejdet og sædvanlig praksis på ulykkestidspunktet. MKI finder, at praksis alene kan være vejledende men ikke afgørende for omfanget af en risikobaseret nødvendig omhu.

MKI har her foretaget en afvejning af følgende synspunkter: På den ene side drøftede man på ulykkestidspunktet i branchen, til dels på grund af kritik fra NGO'er (f.eks. Foreign Trade Association's pressemeddelelse "European Commerce pushes for improvement of social standards in Bangladesh" fra april 2006 og Clean Clothes Campaign og SOMO's rapport "Fatal Fashion" fra marts 2013), at det var en mangel ved de pågældende 'social audits', at de ikke omfattede risici forbundet med bygningskonstruktioner. På den anden side kan det hævdes, at bygningskonstruktioner ikke på daværende tidspunkt udgjorde en almindelig del af de foretagne inspektioner.

Indklagede oplyser, at virksomheden nu indhenter bygningstilladelser, byggegodkendelser og inspektioner.

6. KONKLUSION

Den 24. april 2013 styrtede Rana Plaza bygningen i Dhaka, Bangladesh sammen. Bygningen husede flere tekstilproducenter, blandt disse New Wave Style, som var leverandør til indklagede PWT Group A/S. Ved sammenstyrtningen omkom 1138 personer og mere end 2000 blev såret.

På den baggrund har Clean Clothes Campaign (CCCDK) og Aktive Forbrugere (AF) klaget til MKI med påstand om, at PWT Group ikke har udvist nødvendig omhu (due diligence) i relation til at sikre, at New Wave Style levede op til forpligtelsen til at sikre retfærdige og gunstige arbejdsvilkår samt sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, jf. OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder, kapitel II (Generelle politikker), kapitel IV (Menneskerettigheder) samt kapitel V (Beskæftigelse og arbejdsmarkedsforhold).

Klager har gjort gældende, at PWT Group har handlet i strid med OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder ved at undlade at udvise nødvendig omhu for at forebygge sammenstyrtningen.

Dette afvises af PWT Group med henvisning til, at man som led i virksomhedens beslutnings- og risikosystemer løbende har vurderet forholdene hos New Wave Style og sikret sig, at leverandøren har haft ordende forhold for sine medarbejdere. PWT Group anfører, at man ikke under sine besigtigelser hos New Wave Style konstaterede forhold, der kunne have medført risiko for negative indvirkninger hos leverandøren.

De af PWT Group fremlagte bilag indeholder ikke dokumentation for brugen af risiko- og beslutningssystemer, f. eks. tjeklister, ved besigtigelser og besøg hos New Wave Style.

MKI finder på denne baggrund, at PWT Group ikke arbejdede med processer for nødvendig omhu, som levede op til OECD's retningslinjer. Særligt har PWT Group undladt at stille krav til New Wave Style om at sikre de ansattes grundlæggende menneske- og arbejdstager-

rettigheder, herunder træffe passende foranstaltninger til at sikre sundhed og sikkerhed på arbejdspladserne jf. OECD's retningslinjer, kap. V, punkt 4, c).

MKI kan ikke lægge til grund, at inspektion af bygningskonstruktioner var en indarbejdet og sædvanlig praksis på ulykkestidspunktet. MKI finder, at praksis alene kan være vejledende men ikke afgørende for omfanget af en risikobaseret nødvendig omhu.

Det er MKI's vurdering, at det ikke er dokumenteret, at en inspektion ville have afdækket de pågældende risici ved bygningen.

PWT Group kan ikke gøres ansvarlig for bygningssammenstyrtningen.

MKI understreger, at virksomheder skal leve op til principperne i OECD's retningslinjer, herunder at de stiller krav til leverandører om at træffe passende foranstaltninger til sikre sundhed og sikkerhed på arbejdspladserne jf. kap. V, punkt 4 c). Denne forpligtelse omfatter i dag også risikofordækning af bygningskonstruktioners sikkerhed.

I forlængelse af dette har MKI noteret sig, at PWT Group har oplyst, at virksomheden efter skaden i 2013 nu indhenter bygningstilladelser, byggegodkendelser og inspektioner. MKI vurderer, at de nye tiltag, der er truffet efter april 2013, er positive i retning af at indarbejde en systematisk proces for nødvendig omhu i forhold til virksomhedens leverandører, men bemærker, at man ikke på det foreliggende grundlag kan tage stilling til, i hvilken udstrækning de er egnede til at identificere og håndtere potentielle negative indvirkninger i 2016.

7. ANBEFALINGER

MKI anbefaler indklagede, PWT Group, at virksomheden reviderer sine ledelses- og risikovurderingssystemer med henblik på at gennemføre sådanne processer, at virksomheden kan leve op til forpligtelsen om nødvendig omhu i relation til sine leverandører i overensstemmelse med OECD's retningslinjer kap. II.

PWT Group bør endvidere sikre, at virksomhedens CSR politik lever op til OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder, særligt for så vidt angår

grundlæggende menneske- og arbejdstagerrettigheder.

PWT Group bør gennemgå sine leverandørers selvevalueringer sammenholdt med en analyse af branche- og landerisici og på den baggrund udvælge, hvilke forhold, der skal kontrolleres. MKI anbefaler PWT Group at rapportere og kommunikere om dette arbejde og om hvilke tiltag, der er gennemført hos leverandøren for at forebygge potentielle risici jf. OECD's retningslinjer kap. II, punkt 10 og kap. IV, punkt 5 og tilhørende kommentar nr. 45.

MKI anbefaler, at PWT Group arbejder videre med systematisk at indarbejde virksomhedens Code of Conduct i ledelses- og risikosystemerne.

Ulykker som den på Rana Plaza understreger, at virksomheder ikke kan forvente, at kontrollen af bygningers sikkerhed på ansvarlig vis varetages af lokale myndigheder eller af egne ansatte uden særlige bygningsfaglige kvalifikationer.

Forholdene i Bangladesh understreger behovet for, at virksomheder i deres risikobaserede analyser for nødvendig omhu af leverandører tager stilling til i hvilket omfang disse også bør omfatte produktionsbygningers konstruktion og integritet. Det er MKI's opfattelse, at inspektioner herunder også af bygningssikkerheden med fordel kan udføres af branche- eller andre fælles organisationer.

PWT Group kan hente inspiration til dette arbejde både i FN's Global Compact, FN og OECD. Alle organisationer har udviklet en række vejledninger til konkrete tiltag for nødvendig omhu, som bl.a. er tilgængelige gennem Business & Human Rights Resource Centres hjemmeside⁶. For danske virksomheder kan

det være særligt relevant at se på CSR Kompasset, som er et gratis online leverandørstyringsværktøj udarbejdet i overensstemmelse med de internationale retningslinjer for samfundsansvar⁷.

MKI anbefaler, at indklagede følger med i hvilke nye vejledninger om nødvendig omhu der udarbejdes på området med henblik på løbende at udvikle virksomhedens arbejde hermed. MKI gør i denne forbindelse opmærksom på, at OECD udarbejder en vejledning om nødvendig omhu specifikt for tekstilsektoren⁸, som forventes offentliggjort i 2016.

MKI har noteret sig, at Accord'en indeholder et uafhængigt inspektionsprogram med offentliggørelse på Accorden's hjemmeside af alle fabrikker, der er leverandører til medlemmer af Accord'en, rapporter fra inspektion af disse fabrikker og opfølgningstiltag (Corrective Action Plans). PWT Group er medlem af Accord'en og vil for så vidt angår Bangladesh få sine leverandører inspiceret. MKI anbefaler, at PWT Group som led i virksomhedens arbejde med nødvendig omhu forholder sig til resultaterne af disse inspektioner.

MKI har jf. MKI-loven § 7 en forpligtelse til at følge op på denne udtalelse efter 1 år med henblik på, at vurdere om virksomheden har efterlevet MKI's anbefalinger.

På den baggrund anmoder MKI om, at PWT Group senest et år fra offentliggørelse af denne udtalelse tilstiller MKI en redegørelse for opfølgningen på ovenstående anbefalinger og for virksomhedens arbejde med at udvikle beslutnings- og risikostyringssystemer, som lever op til OECD retningslinjernes krav om nødvendig omhu.

6. <https://business-humanrights.org/en/un-guiding-principles/implementation-tools-examples/implementation-by-companies/type-of-step-taken/human-rights-due-diligence>

7. www.csrkompasset.dk

8. OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains in the Garment and Footwear Sector.

MÆGLINGS- OG KLAGEINSTITUTIONEN FOR ANSVARLIG VIRKSOMHEDSADFÆRD

Det danske OECD kontaktpunkt

Clean Clothes Danmark og Aktive Forbrugeres
klage over PWT Group A/S

OPFØLGENDE UDTALELSE

17. januar 2018

KONKLUSION

Det er MKI's vurdering, at PWT Group A/S ved en omfattende indsats og ved de yderligere planlagte tiltag har efterlevet MKI's anbefalinger i et sådant omfang, at den endelige udtalelse af 16. oktober 2016 fjernes fra MKI's hjemmeside.

MKI bemærker, at virksomheden i overensstemmelse med OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder særligt fsva. den nødvendige omhu (due diligence) og som et eksempel på indarbejdelse af OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder bør kommunikere om virksomhedens politikker på området og om den indsats, man har gjort og gør for at efterleve MKI's anbefalinger.

Ved Mæglings- og Klageinstitutionen for Ansvarlig Virksomhedsadfærd (MKI) endelige udtalelse af 17. oktober 2016 i Clean Clothes Danmark og Aktive Forbrugeres klage over PWT Group A/S (PWT) fandt MKI, at PWT ikke i sin leverandørkæde havde arbejdet med processer for nødvendig omhu, som levede op til OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder (OECD's retningslinjer). Særligt havde PWT undladt at stille krav til virksomhedens leverandør, tekstilproducenten New Wave Style, Dhaka, Bangladesh, om at sikre de ansattes grundlæggende menneske- og arbejdstagerrettigheder, herunder at træffe passende foranstaltninger til at sikre sund-

hed og sikkerhed på arbejdspladserne jf. OECD's retningslinjer, kap. V, princ. 4, c).

På den baggrund anbefalede MKI PWT, at

- revidere sine ledelses- og risikovurderingssystemer med henblik på at gennemføre sådanne processer, at virksomheden kan leve op til forpligtelsen om nødvendig omhu i relation til sine leverandører i overensstemmelse med retningslinjernes kap. II,
- sikre at virksomhedens CSR politik lever op til retningslinjerne for særligt for så vidt angår grundlæggende menneske- og arbejdstagerrettigheder,
- gennemgå sine leverandørers selv-

evalueringer sammenholdt med en analyse af branche- og landerisici og på den baggrund udvælge, hvilke forhold, der skal kontrolleres hos leverandørerne,

- rapportere og kommunikere om dette arbejde og om hvilke tiltag, der er gennemført hos leverandøren for at forebygge potentielle risici,
- arbejde videre med systematisk at indarbejde virksomhedens adfærds-kodeks (Code of Conduct) i sine ledelses- og risikosystemer og
- forholde sig – som led i arbejdet med nødvendig omhu – til resultaterne af Accordens uafhængige program for inspektion af de fabrikker, der er leverandører til medlemmer af Accorden.

MKI skal jf. MKI-loven § 7 følge op på denne udtalelse 1 år efter dens afgivelse med henblik på, at vurdere, om virksomheden har efterlevet MKI's anbefalinger. MKI's udtalelse herom offentliggøres. Vurderer MKI, at virksomheden har efterlevet MKI's anbefalinger, slettes udtalelsen fra MKI's hjemmeside.

PWT har den 16. oktober 2017 redegjort for og dokumenteret de tiltag, virksomheden har gennemført for at efterkomme MKI's anbefalinger.

I PWT's redegørelse anføres, at virksomheden har taget MKI's anbefalinger til efterretning og forstærket sit ansvarlighedsarbejde med henblik på at leve op til forventningerne i OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder.

Ved afgivelsen af denne opfølgende udtalelse lægger MKI vægt på, at:

- PWT har gennemført væsentlige ændringer af virksomhedens ledelses- og risikostyringssystemer med henblik på at implementere anbefalingerne fra OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder omkring nødvendig omhu (due diligence) i egen virksomhed og i forhold til leverandører, herunder sikret at ledelsen hos PWT overser PWT's arbejde med

at efterleve OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder,

- PWT har revideret virksomhedens CSR-politik i overensstemmelse med internationale retningslinjer, herunder særligt OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder,
- PWT er i gang med systematisk at implementere virksomhedens adfærds-kodeks (Code of Conduct) hos leverandører bl.a. i form af udsendelse af og systematisk opfølgning på selvevalueringsskemaer, kontrolbesøg samt forbedringstiltag på baggrund af kontrolbesøg og Accord-inspektioner,
- PWT har for at forankre virksomhedens adfærds-kodeks (Code of Conduct) og CSR-politikker i virksomheden etableret processer herfor, som den indarbejder ved månedlige ledelsesmøder, og ved møder mellem CSR-ansvarlige, indkøbere og forretningsudviklere,
- PWT har informeret om klagemuligheder på virksomhedens hjemmeside og om, at der fsva. Bangladesh er etableret en klageadgang, der varetages af Accorden,
- PWT har inddraget interessenter i arbejdet med ansvarlig virksomheds-adfærd ved at samarbejde med CSR-rådgivere og NGO-repræsentanter og ved at deltage i CSR-netværk,
- PWT arbejder på at forbedre deres CSR-kommunikation.

Det er MKI's vurdering, at PWT ved en omfattende indsats og ved de yderligere planlagte tiltag har efterlevet MKI's anbefalinger i et sådant omfang, at den endelige udtalelse af 16. oktober 2016 fjernes fra MKI's hjemmeside.

MKI bemærker, at virksomheden i overensstemmelse med OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder særligt fsva. den nødvendige omhu (due diligence) og som et eksempel på indarbejdelse af OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder bør kommunikere om virksomhedens politikker på området og om den indsats, man har gjort og gør for at efterleve MKI's anbefalinger.

National Contact Point of Switzerland

Final Statement

Specific Instance regarding the Fédération Internationale de Football Association (FIFA) submitted by the Building and Wood Workers' International (BWI)

Berne, 2 May 2017

1. Context

The OECD Guidelines for Multinational Enterprises (OECD Guidelines) represent a set of principles and standards for responsible business conduct, addressed as recommendations by the governments of the 35 OECD member and 12 other adhering states to multinational enterprises operating in or from their territories. The National Contact Point of Switzerland (henceforth referred to as “Swiss NCP”) for the OECD Guidelines has the mandate to raise awareness and promote observance of the OECD Guidelines. The Swiss NCP also contributes to the resolution of issues that arise relating to the implementation of the OECD Guidelines in specific instances by offering a forum for mediation, assisting parties concerned to deal with these issues and providing recommendations regarding the implementation of the OECD Guidelines.

On 28 May 2015, Building and Wood Workers' International (henceforth referred to as “BWI” or “submitting party”), submitted a written request to the Swiss NCP to consider a specific instance under the OECD Guidelines regarding the Fédération Internationale de Football Association (henceforth referred to as “FIFA” or “responding party”), which has its headquarters in Switzerland. The submission concerns human rights violations of migrant workers related to the construction of facilities for the 2022 FIFA World Cup Qatar™.

2. Proceedings of the Swiss NCP

Since the receipt of the submission on 28 May 2015, the Swiss NCP took the following steps:

- Written confirmation to the submitting party to acknowledge receipt of the submission on 1 June 2015.
- Preliminary discussion by phone with the responding party in order to explain the Swiss NCP proceedings on 9 June 2015. The submission was forwarded to the responding party on 11 June 2015.
- On 15 June 2015, according to the Specific Instances Procedure of the Swiss NCP,¹ an ad hoc working group was constituted, including representatives from the State Secretariat for Economic Affairs (SECO) and the Federal Department of Foreign Affairs. This working group was involved in all steps of the procedure of the specific instance.

¹www.seco.admin.ch/seco/en/home/Aussenwirtschaftspolitik_Wirtschaftliche_Zusammenarbeit/Wirtschaftsbeziehungen/NKP/organisation-und-kontaktaufnahme.html

- Separate informal exchange with the submitting and the responding party on 17 June 2015, at the occasion of the OECD Global Forum on Responsible Business Conduct in Paris.
- Information of the Swiss Embassy in Doha/Qatar about the submission on 1 July 2015.
- On 27 July 2015, the Swiss NCP received a written statement by the responding party in response to the submission. The statement was forwarded to the submitting party on 5 August 2015.
- On 27 and 28 August 2015, the ad hoc working group of the Swiss NCP held meetings with the responding respectively the submitting party to inform them about the procedure of the specific instance.
- On 13 October 2015, the Swiss NCP concluded its Initial Assessment and informed the Parties concerned that it found the issues raised to be relevant under Chapters II, IV of the OECD Guidelines, and to merit further examination. At the same time, the Swiss NCP recalled that accepting this specific instance should not be construed as a judgment of whether or not the corporate behaviour or actions in question were consistent with observance of the OECD Guidelines and should not be equated with a determination on the merits of the issues raised in the submission.
- Pursuant to the process outlined in the “Information on Specific Instances Procedure” of the Swiss NCP, the Swiss NCP offered its good offices to facilitate a dialogue between both Parties with the aim of reaching a mutually acceptable outcome. The Initial Assessment was published on the Swiss NCP website.²
- Both Parties accepted the offer of the Swiss NCP for mediation. FIFA expressed its commitment to a dialogue irrespective of its position under the OECD Guidelines as a “multinational enterprise” which is to be established on a case-by-case basis.
- The Swiss NCP suggested to both Parties to have a mediation facilitated by a professional external mediator contracted by the Swiss NCP. The Parties agreed to the appointment of Professor Christine Kaufmann as the mediator of their dialogue.
- Both Parties agreed on 29 January 2016 on the Terms of References for the dialogue (TOR).
- Between January and December 2016, six mediation meetings took place at the premises of the Swiss NCP in Berne with the following persons:
 - BWI: Jin Sook Lee, Ambet Yuson, Nico Lutz (as of the second meeting; unable to attend fifth meeting)
 - FIFA: Fani Misailidi, Jörg Vollmüller, Federico Addiechi (unable to attend the fifth meeting)
 - Representative of the Swiss NCP: Alex Kunze
 - Representative of the International Labour Affairs Division of SECO: Jean-Jacques Elmiger
 - Mediator: Professor Christine Kaufmann, University of Zurich
- The confidential outcome was concluded on 21 March 2017. Parties agreed to include the entire confidential outcome in the Final Statement published by the NCP.

² www.seco.admin.ch/ncp

3. Joint Outcome of the mediation process

Introduction

This agreed outcome is founded on the Parties' shared interest in and the utmost importance placed on decent and safe work conditions for migrant construction workers building the stadiums and related facilities and infrastructure for the 2022 FIFA World Cup Qatar™.

Both Parties acknowledge that positive and promising steps have been undertaken by the various actors involved, including the government of Qatar. In order to support and further advance these developments with a view to improve the situation on the ground, the Parties' discussions focused on issues which can and should be improved rather than on listing the measures that are already in place.

According to the Terms of Reference the Parties identified five areas which they considered of particular relevance to support changes on the ground:

1. Identification and use of FIFA's leverage on relevant actors in Qatar;
2. The Human Rights Policy emanating from the new Art. 3 of the FIFA Statutes;
3. A robust process for monitoring labour conditions;
4. Mechanisms for workers' complaints and grievances;
5. Establishment of an oversight/advisory body.

Actors and their role regarding the organisation of the 2022 FIFA World Cup Qatar™

- (1) The Parties acknowledge that FIFA will seek ways to honour the principles and standards of, among other, the OECD Guidelines to the fullest extent which does not place it in violation of domestic law and to the extent that the Guidelines are relevant for FIFA.
- (2) FIFA accepts its responsibility to mitigate risks by aiming to build and exercise its leverage whenever possible with all relevant actors in Qatar to contribute to ensuring decent and safe working conditions for the 2022 FIFA World Cup Qatar™ stadiums construction workers and to facilitate any ongoing process and discussions taking place directly between BWI and the Supreme Committee of Delivery and Legacy (henceforth referred to as "Supreme Committee").³

In addition, the Parties acknowledge that in the context of the bidding requirements for future editions of the FIFA World Cup™ the approach should be one based on strengthening the due diligence processes.

- (3) The Parties recognize that while enforcement procedures for the revised Qatari labour regulations are in place on the construction sites in Qatar, there is room for improvement to address the situation of migrant workers.
- (4) BWI and FIFA agree to strengthen their collaboration and reach out to other relevant stakeholders and in collaboration with the competent local authorities in order to maximise synergies in developing concrete measures for contributing to ensuring that working and accommodation conditions are decent and safe for the for the 2022 FIFA World Cup Qatar™ stadiums construction workers.

³ The Supreme Committee is the entity responsible for delivering the infrastructure required for the 2022 FIFA World Cup Qatar™.

Role of FIFA regarding the organization of the FIFA World Cups™ with a focus on the 2022 FIFA World Cup Qatar™

Human rights policy statement

- (5) FIFA confirmed that stakeholders, including BWI, will be appropriately included in the development of FIFA's human rights policy for implementing the human rights commitment contained in Art. 3 of the FIFA Statutes.

Human rights due diligence process

- (6) FIFA follows guidance from the OECD Guidelines and the UN Guiding Principles on Business and Human Rights and accepts responsibility in terms of contributing to ensure, including through the use of its leverage, a due diligence process in the FIFA World Cup™-related construction sites and in collaboration with the relevant and competent actors, such as the Supreme Committee in Qatar.
- (7) FIFA confirmed its commitment to integrate human rights in existing mechanisms and relationships with other actors, such as the working group of FIFA and the Supreme Committee, the second edition of the Supreme Committee's Workers' Welfare Standards⁴ or the Health and Safety Manual⁵ for strengthening the human rights perspective with regard to the 2022 FIFA World Cup Qatar™.
- (8) The Parties agreed that securing human rights compliance of subcontractors throughout the supply chain is essential. The complexity increases for tiers 3 and 4 of the supply chain.
- (9) The Parties share concerns about the payment of migrant workers. FIFA informed about measures taken to improve the situation (electronic payments) as such information has been transmitted to FIFA.
- (10) FIFA informed that a section on workers' welfare is already included in the Local Organising Committee's⁶ regular updates.

Joint labour inspections

- (11) The Parties agree on the importance of a robust process for monitoring labour conditions including workers' participation and representation on the ground and act in accordance with applicable law in the host country. FIFA will use its leverage to the fullest extent which does not place it in violation of domestic law to facilitate the ongoing discussions between BWI and the Supreme Committee seeking for ways in terms of monitoring working conditions at FIFA World Cup™-related project sites. On this point and independently from the present specific instance, both Parties recognize the conclusion of a memorandum of understanding (MoU) between the Supreme Committee and BWI on labour inspections at FIFA World Cup™-related project sites, resulting from direct engagement between the Supreme Committee and BWI and see this as a positive initiative.

Grievance mechanism and oversight/advisory bodies

- (12) Both Parties acknowledge the key role of the new Human Rights Advisory Board established by FIFA to advise the FIFA administration on all issues it may consider

⁴ www.sc.qa/en/opportunities/workers-welfare/workers-welfare-standards

⁵ shared with BWI on 2 March 2016

⁶ The Local Organising Committee is the entity responsible for the hosting and staging of the 2022 FIFA World Cup Qatar™.

relevant for the implementation of FIFA's human rights commitment, including with regards to the 2022 FIFA World Cup Qatar™. BWI acknowledged FIFA's information, that BWI will be invited by FIFA to appoint one BWI representative as member of this oversight body. The Human Rights Advisory Board takes up its work in 2017 and will issue recommendations to FIFA twice a year.

- (13) Both Parties discussed the effectiveness of grievance mechanisms for workers on the ground in relation to the preparation and hosting of the 2022 FIFA World Cup Qatar™. They agreed that some existing procedures on different levels within the country do not suffice and can and should be reviewed and improved. A meeting between FIFA, the Supreme Committee and BWI is envisaged to take place in Doha regarding this topic. FIFA intends to address this matter at the next available opportunity.
- (14) In relation to the preparation and hosting of the 2022 FIFA World Cup Qatar™, the Parties agree to enhance their cooperation for contributing to resolve workers' complaints on serious violations of the standards of the OECD Guidelines in case they are not adequately addressed by existing mechanisms.

Capacity building

- (15) The Parties will discuss options for increasing capacity building on decent and safe work for all actors involved (e.g. contractors, subcontractors, workers) in cooperation with the competent local authorities.

Follow-up

The Parties concluded that there is a need for a continuing regular dialogue between them. They agreed on a series of follow-up activities:

- (16) The Parties agree to meet regularly, at least twice a year to update each other about the human rights situation on the ground and to identify areas of cooperation to contribute to ensuring decent work and safety in the workplace for migrant construction workers until the completion of the 2022 FIFA World Cup Qatar™.
- (17) The Parties agree to continue their discussion on capacity building measures for contractors, sub-contractors and workers in Qatar and to cooperate in their implementation whenever possible.
- (18) The Parties agree to meet within nine months after the publication of the Final Statement under the auspices of the Swiss NCP. They will send a report about the progress made regarding the Joint Outcome to the Swiss NCP six months after the publication of the Final Statement. After reception of the reports, the Swiss NCP will organise a meeting with both Parties. Based on the reports and the discussion with the Parties, the Swiss NCP will decide about additional follow-up periods and/or meetings if needed.

4. Conclusions and follow-up

Both Parties engaged throughout the entire mediation process in a very constructive manner. They demonstrated a firm willingness throughout the process to find a mutually satisfying resolution of the issues raised in the submission.

The Swiss NCP welcomes:

- the resolution of the issues raised by the submitting party;
- the institutionalization of the dialogue regarding human rights between FIFA and stakeholders including BWI through the Human Rights Advisory Board established by FIFA;
- the commitment by both Parties to meet regularly, at least twice a year, to update each other about the human rights situation on the ground and to identify areas of cooperation to contribute to decent work and safety in the workplace for migrant construction workers until the completion of the 2022 FIFA World Cup Qatar™;
- the Parties' agreement to continue their discussion on capacity building measures for contractors, sub-contractors and workers in Qatar and to cooperate in their implementation whenever possible.

The Swiss NCP will follow-up on this specific instance as agreed by the Parties (see para. 3 (18)):

- The Parties agree to meet within nine months after the publication of the Final Statement under the auspices of the Swiss NCP. They will send a report about the progress made regarding the Joint Outcome to the Swiss NCP six months after the publication of the Final Statement. After reception of the reports, the Swiss NCP will organise a meeting with both Parties.
- Based on the reports and the discussion with the Parties, the Swiss NCP will decide about additional follow-up periods and/or meetings if needed.

With this Final Statement, the Swiss NCP closes the specific instance.

National Contact Point of Switzerland

Specific Instance regarding the Fédération Internationale de Football Association (FIFA) submitted by the Building and Wood Workers' International (BWI)

Follow-Up Statement

Berne, 5 June 2018

1. Context

On 28 May 2015, Building and Wood Workers' International (BWI) submitted a written request to the Swiss NCP to consider a specific instance under the OECD Guidelines regarding the Fédération Internationale de Football Association (FIFA) which has its headquarters in Switzerland. The submission concerned alleged human rights violations of migrant workers related to the construction of facilities for the 2022 FIFA World Cup Qatar™.

On 2 May 2017, the Swiss NCP published its Final Statement in which it welcomed:

- the resolution of the issues raised by the submitting party;
- the institutionalization of the dialogue regarding human rights between FIFA and stakeholders including BWI through the Human Rights Advisory Board established by FIFA;
- the commitment by both Parties to meet regularly, at least twice a year, to update each other about the human rights situation on the ground and to identify areas of cooperation to contribute to decent work and safety in the workplace for migrant construction workers until the completion of the 2022 FIFA World Cup Qatar™;
- the Parties' agreement to continue discussion on capacity building measures of contractors, sub-contractors and workers in Qatar and to cooperate in their implementation whenever possible.

The NCP announced to follow up on this specific instance in order to evaluate the progress made regarding the Joint Outcome of the mediation process. The follow-up reports submitted by both Parties were discussed at a meeting on 26 April 2018 at the premises of the NCP.

2. Conclusion

In its evaluation, the Swiss NCP focused on the five priority areas identified by the Parties in the Joint Outcome.

1. Identification and use of FIFA's leverage on relevant actors in Qatar

FIFA undertook several measures to strengthen the use of its leverage. They include the institutionalization of discussions with relevant actors in Qatar, including clear communication of expectations regarding human rights, and the establishment of a new Sustainability Strategy for the 2022 FIFA World Cup in Qatar™. The new bidding requirements for future tournaments, which include binding human rights-related commitments by governments and all candidate host cities that will be made public before selection of the host country/ies, further underline FIFA's engagement in using its leverage. BWI confirmed that the NCP proceedings supported BWI's dialogue with relevant actors in Qatar and beyond.

The NCP welcomes the measures taken by FIFA to operationalize its leverage. It encourages the Parties to continue their dialogue with a view to apply any lessons learnt to future events.
--

2. The Human Rights Policy emanating from the new Art. 3 of the FIFA Statutes

FIFA's new human rights policy is in place and the implementation and monitoring process established.

While there are still challenging issues regarding the operationalization of the policy, the NCP acknowledges the substantial progress made with FIFA taking more ownership regarding sub-contractors and the Supreme Committee of Delivery and Legacy (Supreme Committee) for playing a stronger role in monitoring tiers 3 and 4 of the supply chain.

3. A robust process for monitoring labour conditions

While the meeting between FIFA, BWI and the Supreme Committee did not take place as mentioned in the Final Statement, a Memorandum of Understanding (MoU) was signed between BWI and the Supreme Committee allowing for joint labour inspections. These joint inspections take place in addition of the monitoring process by the Supreme Committee that includes monitoring by the companies on site, by the Supreme Committee, by an independent monitor and by the Qatari authorities. Both Parties agree that the Supreme Committee plays a key role on the ground. FIFA expressed its trust in the process and its willingness to support it.

The NCP considers the regular surveillance of construction sites by professional labour inspectors and trade unions from several countries of origin of the construction firms as a landmark in Qatar. Furthermore, the NCP welcomes the MoU between BWI and the Supreme Committee as a milestone. Its holistic approach is beneficial to all actors involved and substantially contributes to improving the situation on the ground. It recommends that the meeting envisioned in the Final Statement should take place in order for FIFA to play a more active role in this process.

4. Mechanisms for workers' complaints and grievances

Substantial progress has been made with the establishment and implementation of the Workers' Welfare Forum. However, both Parties agree that there are still challenges to align the Forum with other mechanisms and actors on the ground. FIFA reported that these challenges will be discussed in the development of the Action Plan related to the Sustainability Strategy for the 2022 FIFA World Cup in Qatar™.

The NCP expresses its support for the Parties' engaging in further discussions to strengthen mechanisms for workers' complaints and grievances in the context of the establishment of the action plan developed by FIFA, the Local Organising Committee and the Supreme Committee to implement the Sustainability Strategy for the 2022 FIFA World Cup in Qatar™.

5. Establishment of an oversight/advisory body

The FIFA Human Rights Advisory Board has been established and is active. Both Parties express their satisfaction with the process.

The NCP concludes that according to the information it received the FIFA Human Rights Advisory Board is fully in line with the Joint Outcome of the mediation process. It welcomes the institutionalization of the dialogue regarding human rights between FIFA and stakeholders, including BWI, through this Advisory Board.

The NCP commends both Parties on the progress achieved. In their first meeting, the Parties had defined as the goal of this dialogue to improve the situation on the ground. The NCP is pleased to see that this goal has been achieved in many respects and that the Parties agree that the dialogue facilitated by the NCP has been a productive process. It encourages the Parties to continue their dialogue and to meet regularly as stated in the Final Statement and affirmed in the follow-up meeting. Finally, the NCP welcomes the information by the Parties, that the results achieved through this dialogue may also be applied to other events.

With this Statement, the Swiss NCP concludes the follow-up of the specific instance.

National Contact Point

OECD Guidelines for Multinational Enterprises

Final Statement

Former employees of Bralima vs. Bralima and Heineken

18 August 2017

ArgentinaAustraliaAustriaBelgiumBrazilCanadaChileColombiaCzechRepublicDenmarkEgyptEstoniaFinlandFranceGermanyGreeceHungaryIcelandIrelandIsraelItalyJapan

Final statement by the Dutch National Contact Point ('NCP') for the OECD Guidelines for Multinational Enterprises ('the Guidelines'). This final statement concerns the notification of a specific instance by Mr Namegabe Bugabo, Mr Matabaro Rubanza and Mr Bayongwa Mirimba ('the Representatives'). It relates to an alleged non-observance of the Guidelines by Bralima SA in Bukavu, Democratic Republic of the Congo (DRC), and Heineken N.V.

Table of Contents

1. Introduction	1
2. The NCP procedure	1
3. Summary of the notification	2
4. Summary of Bralima's and Heineken's positions	3
5. The NCP's assessment of the specific instance	3
6. The NCP's good offices	4

1. Introduction

This final statement describes the process and outcomes of the dialogue facilitated by the NCP after receiving the notification. It is based on the information received from the parties and the outcomes of the dialogue meetings. Confidential information disclosed to the NCP in the course of the dialogue has not been used in the preparation of this final statement.

This final statement marks the completion of the procedure by the NCP.

2. The NCP procedure

Details of the party submitting the notification

The Representatives, themselves former employees of Bralima, stated to represent a group of approximately 168 persons formerly employed by Bralima in Bukavu. They arranged for a mandate declaration (*déclaration de mandat*), signed by 148 former employees.

The documents received by the NCP provided sufficient evidence of the existence of this group of former Bralima employees. They were also sufficient for the NCP to formally accept Mr Namegabe Bugabo, Mr Matabaro Rubanza and Mr Bayongwa Mirimba as representatives of the group of approximately 168 former employees during the NCP procedure.

Details of the enterprises

Heineken

Heineken N.V. is a multinational enterprise based in Amsterdam, the Netherlands. It is one of the largest breweries in the world and the companies within the Heineken Group operate in more than 70 countries worldwide.

Bralima

Bralima is a subsidiary of Heineken N.V. Since 1987 Heineken has indirectly held around 95% of Bralima's shares. Bralima has been operating in the Democratic Republic of the Congo for more than 90 years.

The Dutch NCP procedure in this specific instance until the initial assessment

On 14 December 2015, the NCP received the notification.

On 18 December 2015, the NCP acknowledged receipt of this notification and informed Heineken.

The NCP spoke with the Representatives by phone on 21 January 2016. Further questions were asked and answered by email.

On 10 February 2016, the NCP had a separate meeting with Heineken. Heineken asked for and was granted two weeks to determine its position.

Before the end of February, Heineken proposed that, as a first step, the Representatives should hold a meeting with Bralima's management. The NCP supported this proposal. It decided to await the outcome of this meeting before issuing its initial assessment.

On 13 April 2016, a meeting was held between a delegation of the complainants and Bralima's management in Bukavu, DRC, without the NCP's involvement. Both parties informed the NCP that the meeting had not revealed anything new.

On 31 May 2016, the NCP sent the parties a draft version of its initial assessment with a request to submit any comments within two weeks.

On 28 June 2016, the NCP published its initial assessment on its website: www.oecdguidelines.nl. It concluded that the specific instance merited further consideration and offered its good offices to resolve the issue by facilitating a dialogue between the parties.

Both parties accepted the NCP's offer and made agreements concerning confidentiality and transparency, in line with the NCP procedure.

3. Summary of the notification

In the notification of the specific instance under the Guidelines, the former employees stated that a group of 168 employees were dismissed between eighteen and fourteen years ago, namely in the period 1999-2003. The reasons for the dismissals and the conditions varied, according to the notification documents.

The notification from the former employees concerns allegations regarding:

- Violation by Bralima in Bukavu, DRC, of its own workers' human rights in the period 1999-2003
- Cooperation with the rebel movement RDC-Goma in the DRC from 2000 to 2003 and the consequences this had for Bralima's workers at Bukavu and their families
- Unjustified dismissal of 168 Bralima employees in Bukavu between 1999 and 2003
- Irregularities and deliberate omissions in the individual redundancy schemes for the dismissed workers
- Serious errors in the mass dismissals by Bralima in the period 1999-2003, contrary to Congolese law

The allegations are further detailed below.

The notification specifically concerned the alleged non-observance of the 2000 version of the OECD Guidelines for Multinational Enterprises, specifically Chapter I Concepts and Principles, Chapter II General Policies, Chapter IV Employment and Industrial Relations, and Chapter VI Combating Bribery.

The notification stated that Bralima and Heineken should pay €200 million in compensation to the former employees and their families.

According to the notification, some employees were forced into early retirement in 2000. They were not paid adequate compensation and were deprived of social welfare. They were not given due notice; they were not informed of the reasons for their dismissal; they were not allowed to challenge their dismissal; and as a direct consequence of their early retirement, their state pension was drastically reduced.

The notification also states that some employees were dismissed after signing an amicable separation agreement (*convention de séparation à l'amiable*). These employees were not given due notice of their dismissal, nor were they given any advance information about the intention to release them. They were summoned to attend a meeting at short notice, without being told the purpose of that meeting. During the meeting they were confronted with an agreement already signed by the employer, which they were pressurised into countersigning. They were offered a sum of cash and were told that they would not be entitled to any form of compensation unless they signed the agreement then and there. The amount of compensation, however, was below what is required by law.

In the case of other employees dismissed on the basis of an amicable separation agreement, the notification states that no safeguards or adequate compensation were offered.

The agreements referred to alleged authorisation by rebel movement RCD-Goma. Some employees were dismissed en masse in 2000. The compensation paid to these employees was not calculated in accordance with Congolese law. Moreover, these mass dismissals were not authorised by a competent authority, as required by law, but by RCD-Goma. However, RCD-Goma's approval of the mass dismissals does not give them legitimacy.

The complainants stated that Bralima took advantage of a period of economic and political turmoil in the DRC to dismiss a large number of employees in a brief period of time, without providing basic guarantees required by Congolese and international law, and that the employees thus dismissed were replaced by temporary workers.

4. Summary of Bralima's and Heineken's positions

Bralima and Heineken put in significant efforts to retrieve all relevant information that was still available, given the fact that the case relates to facts and circumstances of more than fourteen years ago.

They emphasised that this case relates to a difficult time of (civil) war within the DRC. During that time, Bralima's revenues plummeted and the continuity of its business was seriously threatened. Bralima was forced to deal with the economic and political situation at hand and, unfortunately, had to cut costs to remain operative. This also entailed the termination of employment agreements. Bralima and Heineken stated that, for all employees who left, the minimum legal requirements for compensation upon departure were upheld and that no deliberate errors were made in calculating them.

Bralima and Heineken elaborated on the complexity involved with operating in volatile and conflict-affected areas. The decision to remain operative in such an area entails its own challenges or dilemmas. However, they stated that a decision to leave such an area has detrimental consequences for the employees of the business and the community as a whole that cannot be ignored. Bralima and Heineken expressed that, during their investigation of this case, they had not found indications of cooperation with RCD-Goma, of human rights violations or of non-observance of the Guidelines by either Bralima or Heineken.

5. The NCP's assessment of the specific instance

Scope of the assessment

The NCP concluded that the specific instance merited further consideration based on the criteria set out in the Commentary on

the Implementation Procedures of the OECD Guidelines for Multinational Enterprises (2000).

In its initial assessment, the NCP stated that the consideration of this specific instance did not entail substantive research or fact-finding on the individual cases of the former employees, who were dismissed more than thirteen years ago (i.e. between 1999 and 2003).

During the preliminary discussions on the initial assessment, it became apparent that the complainants were seeking financial compensation. The NCP made clear to the parties that the NCP procedure is not a judicial procedure but a mediation procedure aimed at reaching an agreement on the issues at stake. The NCP can make recommendations in the light of the Guidelines. It cannot decide on financial compensation.

The NCP took the view that facilitating a dialogue between the parties might help clarify Bralima's responsibility towards its employees under the Guidelines. It might also help clarify Heineken N.V.'s independent responsibility under the Guidelines towards its subsidiary Bralima, in relation to the latter's operations in the DRC in the period 1999-2003.

Both parties accepted the NCP's offer to initiate a dialogue and requested the appointment of a third party mediator. The NCP appointed an expert mediator with a lot of experience and knowledge of the situation in the region.

Applicability of the Guidelines

The NCP observes that all Dutch companies that conduct business abroad are expected to adhere to the Guidelines. The Dutch government regards the Guidelines as the normative framework for responsible business conduct in an international context.

Since the specific instance concerns events that happened in the period 1999-2003, the 2000 version of the Guidelines applies and not the 2011 version of the Guidelines.

The Guidelines are applicable to Heineken as it is a Dutch multinational enterprise. The Guidelines (2000) do not mention enterprise groups. However, they do refer to 'business partners, including suppliers and sub-contractors', and state that the enterprise should encourage them, where practicable, to apply principles of corporate conduct compatible with the Guidelines (Chapter II, paragraph 10). The NCP therefore concluded that the Guidelines apply equally to Bralima, as it is a 95% subsidiary of Heineken, which implies a very strong business partner relationship.

While the assessment on the specific instance is based on the 2000 version of the Guidelines, the forward-looking section of this final statement and the NCP's recommendations are based on the current (2011) version of the Guidelines.

6. The NCP's good offices

Course of the procedure

The table below provides an overview of the timeline of the steps relating to the specific instance and the dialogue.

Date	Report/milestone
28 June 2016	NCP publishes its initial assessment
August 2016	Parties ask the NCP for an external mediator
September 2016	Parties approve the mediator proposed by the NCP
Autumn 2016	Preliminary work performed by the mediator Organisation of the dialogue meetings
December 2016	Discussions and confidence-building meetings of the mediator with the individual parties, including confidence-building meetings of the mediator with the Representatives, over 60 former employees and Bralima officials, including a visit to the brewery, in Bukavu
January 2017	Parties agree on the framework surrounding the dialogue
23-27 January 2017	Roundtable dialogue meetings between the parties and the mediator in Kampala, Uganda, in the Dutch Embassy. The NCP was present as well. Parties reached an agreement on next steps. End of mediation phase.
29 January 2017	General meeting of the former employees in Bukavu, organised by the Representatives. Over 120 former employees were present
13-15 February 2017	NCP has a call with the external expert in Congolese labour law, proposed by Bralima and Heineken, and the NCP and the Representatives approve the external expert in Congolese labour law
9-11 March 2017	Visit of expert and Heineken to Bukavu Meetings of the expert, Bralima and Heineken with the Representatives and with approximately 150 former employees
April-June 2017	Review of all the information available by the external expert
30 June 2017	Meeting between Heineken/Bralima and the Representatives in Paris, France in the Dutch embassy. The NCP was present as well in a monitoring capacity
3 July 2017	General assembly of the Representatives and former employees, organised by the Representatives.
6 July 2017	Draft final statement
18 July 2017	Visit of Heineken to Bukavu, meetings of Bralima and Heineken with the Representatives and with approximately 140 former employees
August 2017	NCP publishes its final statement

Goal and scope of the dialogue

The mediation should first benefit the parties towards resolving the issues raised in this specific instance by providing a neutral platform for dialogue, facilitated by a neutral mediator. Second, the mediation should also formulate forward looking recommendations to improve the implementation of the current Guidelines while taking into consideration the relevant policies currently applicable within the Heineken Group and paying special attention to the situation of Heineken Group companies operating in conflict affected and fragile environments.

The NCP was the owner of the process and was responsible for the procedure as a whole from the filing of the notification until the issuing of this final statement. It appointed an expert mediator upon the parties' request. It assisted and contributed to the meetings in Kampala and Paris. The NCP monitored the full procedure, provided neutral support and advice, and was available for further discussion with the parties.

The parties also agreed that the dialogue roundtables should be hosted in neutral territory outside the DRC. These meetings were held in Kampala, Uganda, from 23 to 26 January 2017 and were hosted by the Dutch embassy.

Facilitated by the NCP and the mediator, the parties jointly set the agenda and the terms for the dialogue. They also agreed on confidentiality and transparency matters, in line with the NCP procedure.

The NCP's observations

Nowadays, the Heineken global business conduct framework aims to ensure that all companies within the Heineken Group, operating in over 70 countries worldwide, conduct business in a responsible way in accordance with the letter and the spirit of the law and the Heineken Code of Business Conduct. This Code sets out the basic principles and core values that all employees worldwide need to observe. Further guidance and explanations on specific topics are given in the Code's underlying policies. Through its 'speak up' policy, Heineken encourages and enables employees to confidentially raise concerns about any misconduct in the company so that appropriate action can be taken.

The Heineken business conduct framework has been implemented worldwide at all companies within the Heineken Group, including Bralima. Bralima has disseminated the Heineken Code of Business Conduct and its underlying policies through various forms of communication and training courses at all levels within the company. Heineken's representatives have also paid several visits to Bralima's breweries to further increase awareness and understanding of the Code.

Since 1999-2003, the Heineken business conduct framework has evolved and improved. Heineken continues to review and further improve the framework and its implementation.

Periodic monitoring, assessment and auditing of its implementation are carried out and have led to further improvements over the years.

Prior to the launch and implementation of the new global Heineken Code in 2013, Bralima had its own Code of Conduct reflecting its own key values and principles and those of Heineken's 2005 Code of Conduct.

Bralima is one of the largest producers of beer and soft drinks in the DRC and, as such, has significant economic and social impact. It has operated clinics in the DRC almost from the very beginning, including in Bukavu. Medical care is available to current employees and retired employees, as well as their dependants (children and spouses). Bralima also provides for the education of the children of its employees and retirees.

The specific instance concerns a period of four years (1999-2003) during which the DRC was hit by wars. The country's entire economy went into freefall. Bralima decided to stay in the country despite its deteriorating economy. However, the NCP notes that operating in volatile and conflict-affected countries like the DRC – which has consistently lacked political stability since its independence – is complex, and may lead to difficult situations and choices. Enterprises have to decide whether to continue operating in such challenging environments. This entails very difficult choices, and operating in conflict-affected countries can create dilemmas. A company needs to be attentive in dealing with countries like the DRC.

As also pointed out by the UN, the OECD and the World Bank, leaving conflict-affected countries reduces economic opportunities and contributes to a 'poverty-conflict trap'. Any decisions about a company's long-term presence in a country need to take into account the safety of its employees, the protection of its assets, its economic viability, the direct and indirect jobs it creates and its social impact, for example through local sourcing.

Outcomes of the dialogue/points of agreement

The meetings described in the timetable above were held in a free and cordial setting. The dialogue meetings between the parties and the mediator in January 2017 were hosted by and at the Dutch embassy in Kampala, and the meeting between the parties of 30 June 2017 was hosted by and at the Dutch embassy in Paris. The parties expressed their appreciation to the embassies for hosting the meetings and providing the necessary facilities. They also expressed their appreciation to the NCP for launching and facilitating the mediation process as a whole and the roundtables in particular.

The dialogue meetings in January 2017 ended with an agreement between the parties on next steps. The NCP was asked by the parties to monitor these next steps to ensure an objective, neutral and due process. The NCP decided not to publish its final

statement yet, in the interests of supporting the commitment of all parties to the process. Bralima and Heineken, with a view to handling the notification as responsible enterprises and in a spirit of open dialogue, performed a review of all information that was still available from that time. Heineken engaged an expert in the field of Congolese labour law, who was approved by the NCP and the Representatives to assist Bralima and Heineken in the examination of the relevant facts. Bralima and Heineken also met the former employees concerned by the notification twice in Bukavu, DRC, to listen to what they had to say and take into consideration all information they wanted to share.

This enabled the parties, under the facilitating and monitoring role of the NCP, to discuss the allegations laid down in the notification in a setting of openness and trust to reach a resolution to the notification.

The parties indicated having had constructive discussions about the circumstances surrounding the departure of employees from the brewery in Bukavu during the period 1999-2003.

The discussions, monitored and facilitated by the NCP were not easy; nevertheless, the parties found a satisfactory outcome.

The Procedural Guidance for NCPs of the OECD Guidelines for Multinational Enterprises, section I, C.3, under b) says: "Information on the content of the agreement will only be included [in the final statement] insofar as the parties involved agree thereto". In this specific instance, the parties wished to maintain confidentiality on the agreement/outcome. The NCP remarks that maintaining confidentiality can demonstrate to other enterprises that open discussions, under protection of confidentiality, can be held during the NCP process. It also implicates that not all lessons learned from this case can be shared with other NCPs and relevant stakeholders. The NCP regrets this.

Forward looking position of Bralima and Heineken

Heineken has indicated that it will draw up a policy, including guidelines, on how to conduct business and operate in volatile and conflict-affected countries. The NCP encourages Heineken to do so and believes that this will facilitate decision-making and have a positive impact.

The NCP also encourages Heineken's commitment to continue working on an internal analysis of Heineken's existing policies and processes in the light of the Guidelines and the UN Guiding Principles on Business and Human Rights. This specific instance highlights the need to ensure that this analysis considers policies and processes intended to address specific issues on the ground at Heineken's operating companies. This includes the employment process, from recruitment to termination, and operating in a conflict-affected environment, as well as procedural issues in the relations between operating companies and headquarters,

including the existence of feedback loops to ensure that issues receive the attention they deserve.

The NCP appreciates Heineken's intention to implement lessons learned from this matter in its business conduct framework.

The NCP's recommendations

Under Chapter IV of the Guidelines (2000), enterprises should provide employees and their representatives with information that enables them to obtain a true and fair view of the performance of the entity or, where appropriate, the enterprise as a whole. Enterprises should also provide reasonable notice of changes in their operations that would have major effects on the livelihood of their employees.

The NCP is of the opinion that operating in a conflict area enhances the need for enterprises to act according to the Guidelines. Enterprises should provide transparent and clear information to employees on their performance and on any changes that could have a major impact on their employees' livelihood. This way, enterprises can further clarify their position should a discussion on their actions/decisions arise. The NCP recommends that transparency and communication to employees be part of enterprises' policies for dealing with conflict settings.

The specific instance also shows the need for multinational enterprises to thoroughly examine complaints from current or former employees at an early stage. With its Speak Up Policy, Heineken has put in place a grievance mechanism for quickly and appropriately resolving any complaints that may arise within the company.

The NCP also recommends that the handling of complaints by current or former employees should be monitored and evaluated within company groups. This is part of applying corporate governance principles and practices throughout the group, and has been recognised in Heineken's Speak Up Policy.

The NCP encourages Heineken to continue to actively monitor, evaluate and improve its business conduct code, and actively disseminate the principles throughout the Heineken Group.

Monitoring role of the NCP after the mediation

The NCP facilitated and monitored the process between the parties after the mediation dialogues ended in January 2017.

The choice of the Congolese labour law expert was also monitored by the NCP. The NCP received information from Heineken on the legal expert and spoke to the expert by phone.

The Representatives approved the engagement of the expert, in accordance with the NCP's recommendation.

The NCP advised on the process and on the meeting between Heineken and the Representatives of the former employees in Paris. It attended the meeting as part of its monitoring role.

The NCP's monitoring role did not cover any arrangements between the three Representatives and former employees about the representation of those former employees by the Representatives.

The NCP's conclusion

The parties agreed to have had a constructive dialogue and resolved the issue at hand. The NCP appreciates the willingness of both Heineken and Bralima and the former employees to enter into an open dialogue, even though the events happened long ago.

The parties are happy to be able to close the issue that lasted for so many years.

The NCP, as part of its monitoring role, concludes that all parties have participated to the process in a proper and fair way. The NCP appreciates this.

Lessons learned by the NCP

The NCP notes that several lessons have been learned from handling this specific instance.

The expert mediator highlighted the following aspects of the dialogue process.

The hosting and support provided by the Dutch embassy in Kampala demonstrated the NCP's strength as a highly valued grievance mechanism, created and supported by the Dutch government. The personal participation of the NCP members further demonstrated the government's commitment to helping multinational companies to adhere to the Guidelines.

The participation of NCP members gave the former employees and Bralima/Heineken the confidence to talk to each other since each side already had a good relationship with the NCP. There is good reason to believe that the political and diplomatic environment within the embassy, including the positive interaction with senior embassy staff, inspired the parties to work towards a solution.

The mediator's role and the information provided or shared by the parties helped to crystallise the allegations into a larger picture for the mediation process to focus on. The mediator bridged the gap between the complaints and generated additional relevant information. By accessing and responding to the mediator before the roundtable meetings, the parties were prepared for the dialogue. In addition, the dialogue did not introduce new information that could have undermined the trust and confidence built before the roundtable meetings.

The parties invited the NCP to continue its involvement throughout the procedure. The NCP's neutral support and advice during the process proved to be valuable.

Monitoring

The NCP recommends that an evaluation be conducted in the summer of 2018 of the NCP's forward looking recommendations.

Both parties accepted the NCP's good offices for a dialogue on an evaluation regarding the implementation of the recommendations in paragraph 6 of this final statement. The evaluation will be published on the NCP's website.

Closing remarks

The NCP thanks the Government of the Netherlands for their support, enabling the NCP to handle this specific instance as described above and the NCP thanks the Embassies of the Kingdom of the Netherlands in Uganda and in France for their hospitality.

The role of National Contact Points (NCPs) is to further the effectiveness of the OECD Guidelines. The Dutch government has chosen to establish an independent NCP which is responsible for its own procedures and decision making, in accordance with the Procedural Guidelines section of the Guidelines. In line with this, the Netherlands NCP consists of four independent members, supported by four advisory government officials from the most relevant ministries. The NCP Secretariat is hosted by the Ministry of Foreign Affairs. The Minister for Foreign Trade and Development Cooperation is politically responsible for the functioning of the Dutch NCP. More information on the OECD Guidelines and the NCP can be found on www.oecdguidelines.nl

Published by:

National Contact Point OECD Guidelines for
Multinational Enterprises

Ministry of Foreign Affairs
P.O. Box 20061 | 2500 EA The Hague | The Netherlands
www.oecdguidelines.nl
© Ministry of Foreign Affairs | August 2017

OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

NORGES
KONTAKTPUNKT

Oslo 22. mars 2018

Slutterklæring Industri Energi – DNO ASA

INNHALDSFORTEGNELSE

1	Sammendrag	3
2	OECDs retningslinjer for flernasjonale selskap	3
3	Partene.....	3
3.1	Klageren - Industri Energi på vegne av DNO Yemen union.....	3
3.2	Innklaget part - DNO ASA	3
4	Hovedpunkter i klagen fra industri energi	4
5	DNO sitt tilsvare til klagen.....	5
6	Kontaktpunktets behandling av saken	6
7	Kontaktpunktets vurdering av DNOs etterlevelse av OECDs retningslinjer	6
7.1	Hvilke klagepunkter behandler Kontaktpunktet?.....	6
7.2	Har DNO etterlevd OECDs retningslinjer om varsel og drøftelse knyttet til masseoppsigelser og nedleggelse av driften i 2015?	6
7.3	Har DNO etterlevd forventningene i Retningslinjene knyttet til arbeidstakernes organisasjonsrett?..	8
8	Kontaktpunktets anbefalinger til DNO	8

1 SAMMENDRAG

Det norske fagforbundet Industri Energi inngav 8. november 2016 en klage mot det norske selskapet DNO ASA (heretter «DNO») under OECDs Retningslinjer for flernasjonale selskaper (heretter «Retningslinjene»). Norges OECD-kontaktpunkt besluttet 7. april 2017 å ta klagen til behandling. Partene takket 10. mai 2017 ja til tilbud om mekling, som foregikk over fire dager i perioden 17. august til 16. oktober 2017. Den førte ikke frem og ble avsluttet 16. oktober 2017. Partene har deretter sendt inn sluttinnlegg.

Klagen fra Industri Energi er inngitt på vegne av den jemenittiske fagforeningen DNO Yemen Union. Det primære klagepunktet gjelder mangel på varsel og drøftelse mellom DNO og arbeidstakernes representanter i Jemen knyttet til masseoppsigelser og nedleggelse av driften i den krigslignende situasjonen i 2015. Det hevdes at den jemenittiske fagforeningen ønsket å få til dialog med DNOs representanter i Jemen om oppsigelsene og nedleggelsen uten at dette ble imøtekommet. Klagen gjelder også spørsmål om DNO motarbeidet arbeidstakernes rett til fagorganisering og kollektive forhandlinger i Jemen og om lovligheten av oppsigelser som ledd i nedbemanningen.

DNO anfører at hovedpunktet i klagen er spørsmålet om gyldigheten av oppsigelser som ledd i nedbemanning i Jemen. Dette spørsmålet var gjenstand for en tvistesak i landet. DNO hevder at målsettingen med klagen er å bestreide lovligheten av nedbemanningen i Jemen i 2015 og at den pågående rettssaken for jemenittiske domstoler gjorde at saken ikke burde behandles av det norske Kontaktpunktet. DNO hevder videre at unntakssituasjonen i Jemen gjorde at selskapet kunne unnlate varsel til og drøftelser med representanter for de ansatte i samband med oppsigelsene.

Siden meklingen ble avsluttet uten resultat har Kontaktpunktet vurdert klagen og kommet til følgende: DNO har ikke etterlevd punkt 6 og 8 i Retningslinjenes kapittel V om varsel og drøftelse i forbindelse med endringer i selskapets virksomhet. DNO har oppfylt forventningene om retten til fagorganisering i punkt 1a) og 1b) i kapittel V. Kontaktpunktet anbefaler DNO for fremtiden å gjennomføre risikobaserte aktsomhetsvurderinger og å vise større åpenhet om sine retningslinjer og prosedyrer for ansvarlig næringsvirksomhet.

2 OECDs RETNINGSLINJER FOR FLERNASJONALE SELSKAP

Retningslinjene er anbefalinger om ansvarlig næringsliv fra myndigheter til flernasjonale selskaper. Retningslinjene angir god praksis for alle typer selskaper i alle sektorer og bygger på internasjonalt anerkjente standarder. Retningslinjene har anbefalinger om åpenhet, menneskerettigheter, sysselsetting og arbeidstakernes rettigheter, miljø, bestikkelser og utpressing, forbrukeres interesser, vitenskap og teknologi, konkurranse og beskatning. OECD-medlemsland og andre tilsluttede land er forpliktet til å opprette nasjonale kontaktpunkt for å fremme retningslinjene og behandle forespørsler og saker som oppstår i tilknytning til selskapers gjennomføring av Retningslinjene. Retningslinjene er frivillige, ikke-juridiske anbefalinger, samtidig som det er en klar forventning fra myndighetene om at virksomheter tar Retningslinjene i bruk. Det norske Kontaktpunktet består av fire uavhengige ekspertmedlemmer og et sekretariat. Kontaktpunktet behandler enkeltsaker og bidrar til å informere om Retningslinjene.

Kontaktpunktet har fastsatt egne prosedyreregler, som finnes [her](#).

3 PARTENE

3.1 KLAGEREN - INDUSTRI ENERGI PÅ VEGNE AV DNO YEMEN UNION

Industri Energi er et norsk fagforbund for ansatte innen olje, gass og landbasert industri. Forbundet har rundt 57 000 medlemmer og er det fjerde største forbundet i Landsorganisasjonen i Norge (LO). DNO Yemen Union er arbeidstakerorganisasjonen i DNO i Jemen. Klagen på vegne av DNO Yemen Union ble inngitt 18. november 2016 og sluttinnlegg 17. november 2017.

3.2 INNKLAGET PART - DNO ASA

DNO er et norsk oljeselskap som opererer i Midtøsten og Nord-Afrika. Morselskapet DNO ASA er notert på Oslo Børs, og har datterselskaper med pågående virksomhet i regionen Kurdistan i Irak, Oman, De forente arabiske emirater, Tunisia og Somalia. DNO omsatte i 2016 for 201,80 millioner US dollar. DNO etablerte seg i Jemen i 1998 og har frem til nylig hatt lisensavtaler i flere oljefelter i landet. Frem til april 2015 hadde DNO 242 ansatte i Jemen, mange av dem med lang fartstid i selskapet. De ansatte arbeidet på kontoret i Sana'a og på oljefeltene i selskapet opererte, Blokk 32 og 43, som ligger omkring 600 kilometer fra Sana'a. DNO leverte sluttinnlegg 14. november 2017 og kommentarer til Industri Energis sluttinnlegg den 22. desember 2017.

4 HOVEDPUNKTER I KLAGEN FRA INDUSTRI ENERGI

Kontaktpunktet oppfatter det primære klagepunktet å være mangel på varsel fra DNO og manglende drøftelse mellom representanter for ledelsen i DNO Jemen og fagforeningen i Jemen knyttet til masseoppsigelser og nedleggelse av driften i 2015. Industri Energi hevder at arbeidstakerne ble oppsagt via sms og e-post, og at den lokale fagforeningen ikke fikk mulighet til å diskutere masseoppsigelser og nedleggelse av driften med ledelsen. Det vises til at fagforeningen prøvde å få til dialog med selskapet uten å lykkes. Blant annet demonstrerte fagforeningen våren og sommeren 2015 utenfor kontoret til DNO i Sana'a i Jemen med krav om å få til en dialog. Til støtte for det primære klagepunktet vises det til OECDs retningslinjer kapittel V, punkt 6 og punkt 8. Punkt 6 fastsetter at:

«[D]ersom det vurderes å foreta endringer i virksomheten som kan få store konsekvenser for sysselsettingen, særlig ved nedlegging av enheter som innebærer massepermitteringer eller masseoppsigelser, [bør selskapet] gi varsel i rimelig tid om slike endringer til arbeidstakernes representanter og deres organisasjoner, eventuelt også til relevante statlige myndigheter, og samarbeide med arbeidstakernes representanter og ansvarlige statlige myndigheter for å begrense de negative følgene så langt det lar seg gjøre. På bakgrunn av de særlige forholdene i hver enkelt sak bør ledelsen gi varsel før det treffes endelig beslutning. Andre framgangsmåter kan også benyttes for å få til et meningsfylt samarbeid med sikte på å begrense følgene av slike beslutninger».

Retningslinjene kapittel V punkt 8 fastsetter at:

«Selskapene bør ... legge forholdene til rette for at arbeidstakernes representanter kan forhandle om tariffavtaler eller spørsmål som gjelder forholdet mellom ansatte og ledelsen, og tillate at partene drøfter saker av felles interesse med representanter for ledelsen som har myndighet til å treffe avgjørelser i disse sakene».

Klagen gjelder for det andre hvorvidt DNO har motarbeidet arbeidstakernes rett til fagorganisering og kollektive forhandlinger. Industri Energi hevder at DNO ikke respekterte lover og normer lokalt og at DNO brøt arbeidstakerrettigheter i Jemen, og at selskapet samtidig trakk ut tiden før de respekterte retten til å opprette eller slutte seg til fagforeninger og organisasjoner etter eget valg.

Til støtte for dette vises det også til kapittel I i Retningslinjene *Begreper og prinsipper*, punkt 2.. Her står følgende:

«Et selskaps første forpliktelse er å overholde nasjonale lover. Retningslinjene verken erstatter eller skal oppfattes slik at de setter til side nasjonale lover og forskrifter.».

Videre viser Industri Energi til Retningslinjene kapittel II. *Overordnede retningslinjer* for å underbygge sin klage, der innledningen lyder som følger:

«Selskapene bør ta fullt ut hensyn til den fastlagte politikken i landene de driver virksomhet, og også ta hensyn til andre interessenters synspunkter».

Som grunnlag for disse viser Industri Energi til Retningslinjene, kapittel V. *Sysselsetting og forholdet mellom partene i arbeidslivet*. Den innledende teksten og de to første avsnittene i kapittel V. er som følger:

«Selskapene bør, i samsvar med gjeldende lover og forskrifter, de rådende forhold mellom partene i arbeidslivet og praksis i arbeidsforhold samt gjeldende internasjonale arbeidsrettslige standarder,

1. a) respektere den rett arbeidstakere i flernasjonale selskaper har til å opprette eller slutte seg til fagforeninger og representative organisasjoner etter deres eget valg,

b) respektere den rett arbeidstakere i flernasjonale selskaper har til å få fagforeninger og representative organisasjoner etter deres eget valg anerkjent med henblikk på kollektive forhandlinger, og delta, enten enkeltvis eller gjennom arbeidsgiverorganisasjoner, i konstruktive forhandlinger med slike representanter med sikte på å inngå avtaler om arbeidsvilkår,»

Det tredje klagepunktet gjelder lovligheten av oppsigelser som ledd i nedbemanning ved DNOs virksomhet i Jemen i 2015. Industri Energi viser til den påankede dommen fra en lokal domstol i tvisten mellom arbeidstakerne og DNO og anfører at DNO ifølge dommen har handlet mot arbeidslovgivningen som fastsetter hvordan et selskap skal gå fram for å si opp arbeidsavtaler. Dommen slår fast at DNO skal betale 75% lønn fra den dagen arbeiderne ble sagt opp. DNO prøver å unngå å følge loven, mener Industri Energi. Industri Energi legger også til grunn for dette klagepunktet den innledende teksten til Retningslinjene kapittel V og de to første avsnittene i kapittel V., 1a) og 1b), som er sitert ovenfor.

Industri Energi har i sitt sluttinnlegg 17. november 2017, etter at mekling var avsluttet, tatt opp et nytt forhold som ikke var fremmet i den opprinnelige klagen. Industri Energi mener det er sannsynlig at DNO har brutt produksjonsdelingsavtalene for blokk 32 og 43 og nasjonale lover da DNO trakk seg ut av Jemen i desember 2015. Det blir sagt at dette forholdet ikke ble reist i den opprinnelige klagen fordi DNO på daværende tidspunkt ikke hadde levert tilbake lisensene. Tilbakelevering er relevant ifølge Industri Energi fordi lønnskravet til fagforeningen er betinget av på hvilket tidspunkt produksjonslisensene for blokk 32 og 43 ble tilbakelevert.

5 DNO SITT TILSVAR TIL KLAGEN

DNO hevder i sitt sluttinnlegg at sakens eneste spørsmål innenfor rammene av OECDs retningslinjer er om DNO skulle ha initiert diskusjon med ansatterepresentantene i forkant av oppsigelsesavgjørelsen i 2015. I følge DNO må dette spørsmålet besvares benektende. Gitt sikkerhetssituasjonen i Jemen, de krigslignende tilstander som eksisterte og hensynet til ansattes sikkerhet, hadde DNO ikke noe annet alternativ enn den fremgangsmåten for oppsigelse som ble gjennomført i Jemen i 2015. Dette synspunktet begrunnes av DNO med at Kontaktpunktet i dets første vurdering besluttet å behandle klagen utelukkende hva gjaldt hvorvidt DNO skulle ha initiert diskusjon med ansatterepresentantene i forkant av oppsigelsesavgjørelsen i 2015. DNO mener, under henvisning til de prosessuelle retningslinjene til Kontaktpunktet og den første vurderingen, at sakens kjerne og eneste spørsmål å besvare er om DNO brøt Retningslinjene ved ikke å initiere drøftelse med ansatterepresentanter i Jemen før den endelige avgjørelsen om å redusere arbeidsstokken ble tatt i 2015.

Til realiteten hevder DNO at forholdene i Jemen umuliggjorde våren 2015 enhver meningsfull diskusjon mellom ansatterepresentanter og representanter for ledelsen bemyndiget til å fatte beslutninger relevant for nedbemanningsprosessen. DNO stod overfor ekstraordinære omstendigheter som terrorangrep, borgerkrig, flyangrep, dårlige kommunikasjonsmuligheter. Det faktum at DNOs ledelse var forhindret fra å reise inn i landet igjen, umuliggjorde praktisk drøftelse med ansatterepresentanter uten å risikere både de ansattes og ledelsens personlige sikkerhet. Avgjørelsen om å ikke gjennomføre drøftelse med ansatterepresentanter var en konsekvens av sikkerhetssituasjonen i Jemen slik den var i 2015.

DNO anfører videre at å verne om ansatte og representanters personlige sikkerhet er en vital interesse som rettferdiggjør unntak fra det generelle prinsippet i Retningslinjenes kapittel V. punkt 6. Denne bestemmelsen – som fra DNOs side oppfattes som den mest relevante i denne klagesaken – innebærer ingen absolutt forpliktelse til å inngå i drøftelser med ansatterepresentanter, uavhengig av hvilken konkret situasjon som foreligger. DNO understreker at Retningslinjene ikke utgjør en absolutt forpliktelse.

Når det gjelder det nye forholdet som Industri Energi har fremmet etter at meklingen var avsluttet, mener DNO at dette er fremmet for sent til å bli behandlet i slutterklæringen.

6 KONTAKTPUNKTETS BEHANDLING AV SAKEN

Kontaktpunktets sekretariatet hadde innledende kommunikasjon med partene, både over telefon og på e-post og møter med begge parter for orienteringer og avklaringer knyttet til Retningslinjene, roller, ansvar og prosedyrer i enkeltsaker.

Kontaktpunktet besluttet å ta klagen til behandling og offentliggjorde sin første vurdering av saken 7. april 2016. De formelle vilkårene var oppfylt for å ta klagen til behandling: Det innklagede selskapet var norsk og klageren hadde skriftlig fullmakt fra DNO Yemen Union. Klagen gjaldt manglende oppfyllelse av flere sentrale bestemmelser i Retningslinjene. Kontaktpunktet tok også standpunkt til at en pågående rettssak for jemenittiske domstoler ikke ville avskjære behandling for Kontaktpunktet. Kontaktpunktet viste til at kontaktpunktordningen er en ikke-rettslig instans, og at Retningslinjene åpner for at Kontaktpunktet kan vurdere om et tilbud om dialog og mekling kan bidra konstruktivt til å løse saken. Partene bekreftet at de ønsket mekling i saken og var omforent om kontaktpunktmedlem Frode Elgesem som mekler. Det ble gjennomført dialog og mekling som ikke førte frem. Mekleren har uttalt at partene deltok i meklingen i god tro.

Etter avslutning av meklingen har partene etter ønske avgitt sluttinnlegg. Kontaktpunktet mottok 22. desember 2017 fra DNO siste kommentar til Industri Energis sluttinnlegg og forberedelsen av sluttbehandlingen var dermed avsluttet. Etter ønske fra DNO har Frode Elgesem ikke deltatt i behandlingen av slutterklæringen. Dette er i tråd med Kontaktpunktets prosedyreregler, hvor det heter at et medlem av Kontaktpunktet som har fungert som mekler, ikke deltar i den videre utredningen med mindre partene godtar dette.

7 KONTAKTPUNKTETS VURDERING AV DNOS ETTERLEVELSE AV OECDs RETNINGSLINJER

7.1 HVILKE KLAGEPUNKTER BEHANDLER KONTAKTPUNKTET?

Kontaktpunktet vil her i punkt 7 ta standpunkt til de ulike spørsmålene som saken reiser. DNO har hevdet at det eneste spørsmålet fra klagen som Kontaktpunktet kan behandle, er spørsmålet om manglende varsel og drøftelse før masseoppsigelsene i Jemen i 2015. Til støtte for dette viser DNO til Kontaktpunktets første vurdering. Kontaktpunktet mener det ikke er saklig grunnlag for denne anførselen. Konklusjonen i første vurdering er som følger: «Det norske kontaktpunktet beslutter å ta klagen til behandling». Det er sagt uten reservasjoner. Det første og andre klagepunktet blir derfor behandlet nedenfor.

Det tredje klagepunktet gjelder lovligheten av oppsigelser som ledd i nedbemanning ved DNOs virksomhet i Jemen i 2015. Dette er et spørsmål som faller utenfor det Kontaktpunktet kan vurdere i medhold av Retningslinjene. Kontaktpunktet viser til at det heter i Retningslinjene kapittel I punkt 2 at «et selskaps første forpliktelse er å overholde nasjonale lover» og forutsetter at DNO respekterer dette.

Når det gjelder det nye forholdet vedrørende hva som følger av produksjonsdelingsavtalene i Jemen, som Industri Energi har fremmet etter at meklingen var avsluttet, er Kontaktpunktet enig med DNO i at dette er fremmet for sent til å bli behandlet i denne saken.

7.2 HAR DNO ETTERLEVD OECDs RETNINGSLINJER OM VARSEL OG DRØFTELSE KNYTTET TIL MASSEOPPSIGELSER OG NEDLEGGELSE AV DRIFTEN I 2015?

Dette klagepunktet gjelder manglende varsel og drøftelse med de ansatte eller deres representanter før masseoppsigelsene i Jemen. Spørsmålet gjelder punkt 6 i Retningslinjenes kapittel V. Sysselsetting og forholdet mellom partene i arbeidslivet, som lyder slik:

«[D]ersom det vurderes å foreta endringer i virksomheten som kan få store konsekvenser for sysselsettingen, særlig ved nedlegging av enheter som innebærer massepermitteringer eller masseoppsigelser, [bør selskapet] gi varsel i rimelig tid om slike endringer til arbeidstakernes representanter og deres organisasjoner, eventuelt også til relevante statlige myndigheter, og samarbeide med arbeidstakernes representanter og ansvarlige statlige myndigheter for å begrense de negative følgene så langt det lar seg gjøre. På bakgrunn av de særlige forholdene i hver enkelt sak bør ledelsen gi varsel før det treffes endelig beslutning. Andre framgangsmåter kan også benyttes for å få til et meningsfylt samarbeid med sikte på å begrense følgene av slike beslutninger».

Disse bestemmelsene om varsling og meningsfylt samarbeid må ses i sammenheng med punkt 8 i kapittel V som lyder slik:

«Selskapene bør ... legge forholdene til rette for at arbeidstakernes representanter kan forhandle om tariffavtaler eller spørsmål som gjelder forholdet mellom ansatte og ledelsen, og tillate at partene drøfter saker av felles interesse med representanter for ledelsen som har myndighet til å treffe avgjørelser i disse sakene».

Det er på det rene at DNO ikke varslet eller gjennomførte drøftelser med de ansatte eller deres representanter før oppsigelsene ble gjennomført og driften nedlagt i Jemen.

DNO har uttalt at selskapet ikke vurderte det som formålstjenlig å gjennomføre individuelle eller kollektive drøftelser basert på risikoen for de ansatte i den krigslignende situasjonen i landet. DNO skriver også at det ikke i ettertid har kommet noen innspill eller andre holdepunkter for at drøftelser ville hatt noen reell betydning.

Kontaktpunktet vil understreke at DNOs uttrykte oppfatning på det siste punktet ikke er relevant. Vurderingstemaet er ikke om varsel og drøftelser ville ha ført til et annet utfall. Det skal uansett gjennomføres i slike prosesser. Videre er det vanskelig å forstå hvordan DNO kan fastslå at det ikke ville ha hatt noen reell betydning ettersom andre selskaper i tilsvarende situasjon synes å ha håndtert situasjonen annerledes.

Kontaktpunktet noterer at DNO anerkjenner at oljevirksomhet i risikoutsatte områder har iboende risiko for manglende etterlevelse av arbeidstakerrettigheter i form av krevende forhold rundt dialog angående permittering og oppsigelse av arbeidsforhold i krisesituasjoner. Kontaktpunktet noterer videre at Industri Energi og DNO har en omforent forståelse av at det var en helt spesiell sikkerhetssituasjon i Jemen som kunne karakteriseres som utfordrende og svært vanskelig med tanke på dialog med fagforeningens representanter og arbeiderne knyttet til nedbemanningen.

Utover i 2013 og første halvdel av 2014 utviklet sikkerhetssituasjonen seg i Jemen i negativ retning, skriver DNO. Det er grunn til å tro at dette gjorde det stadig vanskeligere for selskap, DNO inkludert, å operere i landet. Veisperringer, trusler og kidnappinger ble et vesentlig problem. DNO varslet likevel ikke arbeiderne om oppsigelser før våren 2015 og de ble oppsagt per 26. april 2015.

Kontaktpunktet vil peke på at anbefalingene i Retningslinjene om varsling i rimelig tid er viktige for å søke å begrense skadevirkninger av masseoppsigelser. Dette er også fremhevet i kommentar 59 til Retningslinjene. Varsling vil kunne gjøre det mulig for de ansattes representanter og for de enkelte ansatte å forberede seg på den kommende situasjonen. Drøftelser med selskapet kan bli gjennomført med sikte på valg av oppsigelse eller permittering, hvordan slike tiltak skal gjennomføres og hva slags økonomisk kompensasjon som vil være riktig. En varsling kan begrense de negative følgene for de ansatte i kraft av en forståelse for hva som faktisk skjer i virksomheten og hvorfor, og de kan eventuelt treffe sine forholdsregler.

I den konkrete situasjonen kunne DNO etter Kontaktpunktets oppfatning langt tidligere ha varslet de ansattes representanter om en mulig beslutning om nedleggelse. DNO burde, etter hvert som krisen utviklet seg, ha gjort en risikoanalyse og gjennomført en risikobasert aktsomhetsvurdering i tråd med Retningslinjenes generelle krav i kapittel II punkt 10. Selv om det var en krigslignende situasjon i Jemen i 2015, måtte det være mulig for DNO å ha en meningsfull dialog med ansattes representanter

knyttet til masseoppsigelser og nedleggelse av drift, iallfall ved hjelp av elektronisk kommunikasjon. Det må forventes av et selskap som DNO, som opererer i risikofylte og krevende områder i verden, at det har gjennomtenkt alternative måter for varsling om massepermitteringer i rimelig tid overfor arbeidstakernes representanter og deres organisasjoner. Kontaktpunktet mener det ville være naturlig om DNO på forhånd hadde drøftet med ansattes representanter også hva som kunne være alternative fremgangsmåter for varsling, dersom sikkerhetssituasjonen skulle tilsi midlertidig stans i produksjonen og mulige permitteringer. DNO har da heller ikke tilbakevist at andre internasjonale selskap i Jemen har klart å ivareta hensynet til varsel og drøftelser.

Kontaktpunktet finner etter dette at DNO på dette punktet ikke har etterlevd OECDs Retningslinjer.

7.3 HAR DNO ETTERLEVD FORVENTNINGENE I RETNINGSLINJENE KNYTTET TIL ARBEIDSTAKERNES ORGANISASJONSRETT?

Dette klagepunktet gjelder retten til å organisere seg som er omhandlet i Retningslinjene kapittel V, punkt 1a) og (1b), som er gjengitt i avsnitt 5 ovenfor.

En fagforening ved DNO Jemen ble først etablert i 2013. Det var femten år etter at DNO etablerte seg i Jemen i 1998.

Det er ikke uenighet mellom partene om at organisering av arbeidstakere ble gjennomført og at DNO Yemen Union er en etablert arbeidstakerforening. I den situasjonen som oppsto og som klagen omhandler, hadde DNO allerede etablert et forhold til og en dialog med arbeidstakerforeningen. Kontaktpunktet noterer at DNO på generelt grunnlag anerkjenner og verdsetter fagforeninger og ansatterepresentantenes rolle og at under normale forhold er drøftelse med ansattrepresentanter både ønskelig og nødvendig.

Kontaktpunktet noterer seg at partene i saken har ulik fremstilling av prosessen frem mot arbeidstakernes organisering. Det kunne reise spørsmål om DNO har brukt unødvendig lang tid og i større grad på et tidligere tidspunkt burde ha tilrettelagt for å imøtekomme arbeidstakernes rett til å organisere seg? Kontaktpunktet finner det ikke formålstjenlig å gå inn i denne historiske utviklingen, men konstaterer at fra 2013 var en fagforening etablert og anerkjent.

Kontaktpunktet har ikke funnet grunnlag for at DNO på dette punktet ikke har etterlevd OECDs Retningslinjer.

8 KONTAKTPUNKTETS ANBEFALINGER TIL DNO

I tråd med Kontaktpunktets prosedyrer for enkeltsaker kan Kontaktpunktet gi anbefalinger til DNO om hvordan selskapet bedre kan sikre etterlevelse av Retningslinjene. Kontaktpunktet har følgende anbefalinger til DNO:

1. Kontaktpunktet anbefaler at DNO, særlig ved virksomhet i krevende områder, gjennomfører risikobaserte aktsomhetsvurderinger. DNO bør også etablere en konkret beredskapsprosedyre for hvordan varsel kan gis og hvordan det kan etableres et meningsfylt samarbeid mellom fagforeningens representanter og ledelsen i en krisesituasjon og/eller i situasjoner der forholdene er av en slik karakter at det er umulig å ha en ordinær dialog.
2. Kontaktpunktet anbefaler DNO å gjøre enkelt tilgjengelig både for de ansatte og for andre interessenter hvor de kan finne selskapets retningslinjer og prosedyrer for å ivareta etterlevelse av Retningslinjene. Slik informasjon bør gjøres tilgjengelig i relevante interne informasjonskanaler og på selskapets hjemmesider.

Kontaktpunktet vil innen ett år kontakte partene på nytt for å bli oppdatert på DNOs oppfølging av anbefalingene.

OECDs RETNINGSLINJER
FOR FLERNASJONALE
SELSKAPER

Norges kontaktpunkt
for ansvarlig
næringsliv

Oslo, 10.02, 2020

Sluttklæring:

Industri Energi og koordineringsrådet for den
jemenittiske fagforeningen DNO Yemen Union – DNO
ASA II

INNHOILDSFORTEGNELSE

1	Sammendrag	3
2	OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper	4
3	Partene.....	4
3.1	Klageren – Industri Energi på vegne av DNO Yemen Union	4
3.2	Innklaget part – DNO ASA	5
4	Hovedpunkter i klagen fra Industri Energi og koordineringsrådet for den jemenittiske fagforeningen DNO Yemen Union	5
5	DNOs tilsvaer til klagen	7
6	Kontaktpunktets behandling av saken	9
7	Kontaktpunktets vurdering av DNOs etterlevelse av OECDs retningslinjer	10
7.1	Innledende betraktninger	10
7.1.1	Omfanget av Kontaktpunktets vurdering.....	10
7.1.2	Faktagrunnlag.....	11
7.1.3	Kommentarer til partenes deltakelse i prosessen.....	12
7.2	Har DNO etterlevd kapittel 1 punkt 2 i OECDs retningslinjer?.....	13
7.3	Har DNO fulgt standarder for arbeidsforhold som er mindre gunstige enn dem som er fulgt av tilsvarende arbeidsgivere i Jemen, i strid med bestemmelsen i kapittel V avsnitt 4 bokstav a)?	16
8	Kontaktpunktets anbefalinger til DNO.....	19

1 SAMMENDRAG

Industri Energi og koordineringsrådet for den jemenittiske fagforeningen («Fagforeningene») innga 12. september 2018 en klage til Norges nasjonale OECD-kontaktpunkt («Kontaktpunktet») hvor de hevdet at DNO Yemen, et datterselskap av DNO ASA (DNO), ikke overholdt nasjonal rett i Jemen, i strid med OECDs retningslinjer («Retningslinjene») kapittel I punkt 2, samt at selskapet hadde overholdt mindre gunstige standarder for arbeidsforhold enn de som var fulgt av tilsvarende arbeidsgivere, i strid med bestemmelsen i kapittel V punkt 4 bokstav a). Foreningene ga uttrykk for sitt ønske om å gjøre bruk av Kontaktpunktets tilbud til partene om dialog og mekling («velvillig mellomkomst»).

I sitt tilsvaret av 12. oktober 2018 bestred DNO påstandene og hevdet at store deler av klagen var identisk med en tidligere klage som var fremsatt for Kontaktpunktet. På bakgrunn av dette og flere andre grunner, avslo DNO å delta i en ny prosess med velvillig mellomkomst og mekling i regi av Kontaktpunktet.

Kontaktpunktet offentliggjorde 17. januar 2019 sin første vurdering hvor det fastslo at det ville ta klagens substans til vurdering. Kontaktpunktet fant at det ikke hadde tatt stilling til de nye klagepunktene i behandlingen av den forrige klagen, og Kontaktpunktet ga videre uttrykk for at mekling og dialog burde vurderes seriøst som en konstruktiv vei videre for begge parter.

De alvorlige omstendighetene knyttet til konflikten i Jemen rammer både næringslivet og sivilbefolkningen hardt. Det finnes lite nøytral informasjon, og selv om et vidt tilfang av kilder ga Kontaktpunktet verdifull innsikt, var det ikke mulig for Kontaktpunktet å etablere et tilstrekkelig bevismessig grunnlag til å komme til bunns i klagens påstander. Når Kontaktpunktet anså at det hadde uttømt sine undersøkelsesmuligheter, utarbeidet Kontaktpunktet sin slutterklæring i saken.

Den informasjonen Kontaktpunktet hadde tilgjengelig, ga ikke grunnlag for å konkludere med at DNO hadde handlet i strid med Retningslinjene i relasjon til den aktuelle klagen fra Fagforeningene. Kontaktpunktet anså imidlertid at DNOs kritikk av Kontaktpunktet med hensyn til den tidligere klagebehandlingen var grunnløs, og fastholdt at det falt innenfor Kontaktpunktets mandat å tilby dialog og mekling til partene i forbindelse med den

foreliggende klagen. På bakgrunn av dette fant Kontaktpunktet grunn til å anbefale at DNO i fremtiden deltar i prosessen for Kontaktpunktet med størst mulig åpenhet, for å vise at selskapet fullt ut respekterer kontaktpunktordningens klagemekanisme som er en sentral del av OECDs retningslinjer. Kontaktpunktet anbefaler også at DNO i fremtiden bestreber seg på å kartlegge hvilke standarder for arbeidsforhold som overholdes av sammenliknbare arbeidsgivere i vertslandene selskapet opererer i, og at selskapet anvender slike standarder i tråd med Retningslinjene. Endelig anbefaler Kontaktpunktet at DNO fortsetter å forsøke å finne løsninger med enhver tidligere jemenittisk arbeidstaker som tar kontakt i god tro for å motta det de er berettiget til i henhold til jemenittisk rett.

2 OECDs RETNINGSLINJER FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper er anbefalinger om ansvarlig næringsliv til flernasjonale selskaper. Retningslinjene angir god praksis for alle typer selskaper i alle sektorer og bygger på internasjonalt anerkjente standarder. Retningslinjene har anbefalinger om åpenhet, menneskerettigheter, sysselsetting og arbeidstakers rettigheter, miljø, bestikkelser og utpressing, forbrukeres interesser, vitenskap og teknologi, konkurranse og beskatning. De inneholder frivillige, ikke-juridiske anbefalinger, samtidig som det er en klar forventning fra myndighetene om at virksomheter tar Retningslinjene i bruk.

OECD-medlemsland og andre tilsluttede land er forpliktet til å opprette et nasjonalt kontaktpunkt som skal ha som sin fremste oppgave å fremme Retningslinjene, behandle forespørsler og bidra til å løse klagesaker som kan oppstå i forbindelse med påstått manglende overholdelse av Retningslinjene. Norges kontaktpunkt består av fire uavhengige sakkyndige og et sekretariat. Kontaktpunktet behandler enkeltsaker og bidrar til å informere om Retningslinjene.

Kontaktpunktet har fastsatt egne prosedyreregler, som finnes [her](#).

3 PARTENE

3.1 KLAGEREN – INDUSTRI ENERGI PÅ VEGNE AV DNO YEMEN UNION

Industri Energi er et norsk fagforbund for ansatte innen olje, gass og landbasert industri. Fagforbundet har rundt 57 000 medlemmer og er det fjerde største forbundet i LO. Koordineringsrådet for den jemenittiske fagforeningen DNO Yemen Union representerer tidligere ansatte i DNO Yemen. Klagen ble inngitt 12. september 2018. Foreningene fremla noe tilleggsinformasjon 7. desember 2018 og svarte på Kontaktpunktets spørsmål 6. juni 2019.

3.2 INNKLAGET PART – DNO ASA

DNO er et norsk oljeselskap som opererer i Midtøsten og Nord-Afrika. Morselskapet, DNO ASA, er notert på Oslo Børs. Ifølge årsrapporten for 2018 omsatte DNO for 829 millioner US dollar i 2018, og datterselskapene innehar til sammen 28 lisenser i Jemen, Irak, Oman, Storbritannia og Norge.

DNOs virksomhet i Jemen ble etablert i 1998 under datterselskapet DNO Yemen AS («DNO Yemen») og har frem til nylig hatt lisensavtaler i flere oljefelter i landet. Frem til april 2015 hadde DNO 242 ansatte i Jemen, hvorav 97,5 prosent var jemenittiske statsborgere. De ansatte arbeidet på kontoret i Sana'a og på oljefeltene selskapet opererte, kalt Blokk 32 og 43, som ligger omkring 600 kilometer fra Sana'a. Ifølge DNO ble det innført et midlertidig produksjonsopphør tidlig i 2015 grunnet den tiltakende dårlige sikkerhetssituasjonen i landet, og lisensene ble tilbakelevert sent i 2016.

DNO fremla sitt tilsvarende 12. oktober 2018. Selskapet leverte kommentarer til utkastet til første vurdering 17. desember 2018 og til den endelige versjonen av Kontaktpunktets første vurdering 16. januar 2019. Til tross for at DNO avslo Kontaktpunktets tilbud om å delta i velvillig mellomkomst og være med i en meklingsprosess, svarte selskapet på anmodninger og kommuniserte med Kontaktpunktet 7. juni 2019, 18. juni 2019 og 9. juli 2019. DNO anmodet om at de fleste av svarene ble behandlet konfidensielt.

4 HOVEDPUNKTER I KLAGEN FRA INDUSTRI ENERGI OG KOORDINERINGSRÅDET FOR DEN JEMENITTISKE FAGFORENINGEN DNO YEMEN UNION

12. september 2018 mottok Kontaktpunktet en klage mot det norske selskapet DNO ASA fra Industri Energi og koordineringsrådet for den jemenittiske fagforeningen DNO Yemen Union («Fagforeningene»). I klagen ble det henvist til en tidligere klage fra Industri Energi på vegne av fagforeningen i Jemen, som igangsatte en prosess for Kontaktpunktet hvor partene godtok tilbudet om velvillig mellomkomst og meklingsprosess. Meklingen mislyktes og førte til Kontaktpunktets slutterklæring av 22. mars 2018 (den engelske versjonen av slutterklæringen ble publisert 9. april 2018). Kontaktpunktet konkluderte i den saken med at DNO ikke hadde etterlevd forventningene i OECD-retningslinjene med hensyn til varsel og drøftelse med de ansatte i DNO Yemen før oppsigelsene i 2015, og ga anbefalinger til DNO. Kontaktpunktet anbefalte at DNO for fremtiden burde gjennomføre risikobaserte aktsomhetsvurderinger,

etablere en konkret beredskapsprosedyre for hvordan varsel kan gis og hvordan det kan etableres et meningsfylt samarbeid mellom fagforeningens representanter og ledelsen i en krisesituasjon, og vise større åpenhet om sine retningslinjer og prosedyrer for ansvarlig næringsvirksomhet.

I foreliggende klage hevder Fagforeningene at DNO ikke har overholdt nasjonal rett i Jemen, hvilket er i strid med Retningslinjene kapittel I punkt 2, og at selskapet har fulgt standarder for arbeidsforhold som er mindre gunstige enn dem som er fulgt av tilsvarende arbeidsgivere, hvilket er i strid med bestemmelsen i kapittel V punkt 4 bokstav a).

Når det gjelder det første forholdet, viser Fagforeningene særlig til en dom fra Første voldgiftskomiteé for arbeidsrettslige saker og tvister i Sana'a, avsagt 3. august 2016 (bilag 14 til klagen). Ifølge Fagforeningene, fremgår det av dommen at DNO Yemen skal betale 175 av sine tidligere ansatte 75 % lønn fra juni 2015 frem til de får arbeid på ny, og en Ramadan-bonus for året 2015 samt dekke saksomkostningene deres. DNO Yemens anker ble ikke tatt til følge verken av ankeinstansen i Sana'a (bilag 15 til klagen) eller høyesterett, som avviste selskapets anke 13. desember 2017 (bilag 16 til klagen). Foreningene hevdet at DNO ikke hadde og ikke ville etterkomme dommen og henviste til korrespondanse mellom DNO Yemen og DNO Yemen Union.

Fagforeningene anførte dessuten at oppsigelsene, så vel som tilbakeleveringen av blokkene, var i strid med myndighetenes uttrykkelige ønsker og krav, og viste til korrespondanse i 2015 mellom daglig leder i DNO Yemen AS og representanter for Jemens arbeids- og sosialdepartement, Jemens olje- og mineraldepartement samt viseguvernøren ved Office for the Affairs of the Valley and Desert med hensyn til beslutningen om å si opp arbeidsavtaler.

Når det gjelder den delen av klagen som gjaldt at DNO har fulgt mindre gunstige standarder for arbeidsforhold og forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker enn dem som er fulgt av tilsvarende arbeidsgivere i vertslandet, viste Fagforeningene til det franske selskapet Total og det østerrikske selskapet OMV, som de mente dominerte oppstrømsvirksomheten i Jemen. Ifølge Fagforeningene utbetalte Total lønn til alle ansatte frem til selskapet overlot blokk 10 til den nye operatøren PetroMasila i desember 2015. Den nye operatøren ansatte alle de tidligere Total-arbeiderne som, i tillegg til å få jobben tilbake, også mottok sluttvederlag og kompensasjon.

Fagforeningene anførte at OMV utbetalte minst 75 % av lønnen til sine ansatte i perioden fra selskapets midlertidige produksjonsopphør i 2015 og frem til 1. april 2016. Lønnen til ansatte som ikke var tildelt arbeidsoppgaver, ble redusert til 50 prosent. Selskapet sa ikke opp arbeidere for å spare penger, og det garanterte minstelønn. 19. desember 2016 sendte OMV et brev til alle jemenittiske ansatte med tilbud om frivillige fratredelsesordninger. Selskapet måtte imidlertid nedbemanne i begynnelsen av 2017, noe som skjedde i samarbeid med fagforeningen.

Avslutningsvis viste Foreningene til forsøk på å få til dialog med DNO Yemen for å diskutere mulige løsninger i stedet for oppsigelser i juni 2015 og også på et ikke angitt senere tidspunkt for å diskutere situasjonen. Partene kom ikke til enighet.

Foreningene anmodet Kontaktpunktet om å tilrettelegge for mekling mellom DNO Yemen Union, bistått av Industri Energi, og den internasjonale ledelsen i DNO i et land som ledelsen i DNO Yemen Union kunne få visum til.

5 DNOS TILSVAR TIL KLAGEN

DNO fremla sitt tilsvaer 12. oktober 2018. Selskapet bemerket at DNO Yemens virksomhet tidlig i 2015 ble avbrutt og i siste instans umulig å gjennomføre som følge av politisk uro og manglende sikkerhet. Selskapet ble til slutt tvunget til å la all aktivitet i landet opphøre, og til å redusere arbeidsstyrken på blokk 32, 43 og 47. Selskapet oppga at det ga avkall på blokk 32 og 43 i november 2016 og tilbakeførte lisensene og verdiene til de jemenittiske myndigheter.

DNO mente at den nye klagen inneholdt så å si identiske anmodninger som den første klagen fra Industri Energi, som førte til Kontaktpunktets slutterklæring av 22. mars 2018. DNO avslo Kontaktpunktets tilbud om velvillig mellomkomst og mekling, som de kalte «en ny gjennomgang som omfatter samme tematikk». Spørsmålene som ble tatt opp i den nye klagen, brakte ifølge DNO ingen nye argumenter som berettiget at det ble innledet nok en mekling. Selskapet bemerket at den eneste nye tilføyelsen var det DNO omtaler som «houthienes illegitime høyesterettsavgjørelse», som ble avsagt i desember 2017.

Ifølge DNO ble de rettsavgjørelsene klagen henviser til, truffet fullstendig uten hensyn til prosessuelle krav og ga rettigheter og plikter som det ikke er grunnlag for under jemenittisk rett, som fastsetter maksimal kompensasjon for arbeidstakere som blir oppsagt og som ikke inneholder bestemmelser om spesifikke, påkrevde ytelser fra arbeidsgiver. DNO viste til at den

nasjonale rettssaken pågikk innenfor et område kontrollert av Houthiene, hvor illegitime inngrep overfor den dømmende makt blant annet gikk ut på at: (1) rettslige avgjørelser og rettsmøter ble kontinuerlig utsatt, (2) militært personell fysisk blokkerte den domstolens formann fra å komme inn i domstolens lokaler, (3) hele voldgiftskomiteen ble byttet ut mot slutten av prosessen med dommere med tvilsom juridisk kompetanse som ble utnevnt av tre ansatte ved Arbeidsdepartementet i Sana'a uten egne rettslige kvalifikasjoner, (4) det kom en spontan dom mot DNO fra den nye komiteen bare to uker etter at de var blitt innsatt og uten at nye forhandlinger fant sted, og (5) voldgiftskomiteen kom med en avgjørelse om oppfyllelse av dommen, uten at komiteen hadde kompetanse til dette.

I sitt tilsvarende til klagen kommenterte DNO i en fotnote at «det forhold at Houthi-opprørerne kontrollerte alle aspekter ved det offentlige innebar at en henvisning til ulovligheten ikke bare ville ha falt for døve ører, men ville også ha innebåret at enhver person forbundet med DNO i Jemen ville blitt satt fysisk i fare».¹ DNO i Jemen konkluderte derfor med at «det var bedre å 'vente ut' de politiske omstendighetene i håpet om at en upartisk og objektiv dømmende makt, villig til å anvende etablert jemenittisk rett, ville komme tilbake når borgerkrigstilstanden var over».² DNO anførte også at «Houthi-domstolenes avgjørelser»³ ble ansett å være «void ab initio» i og med vedtakelsen av FNs sanksjoner.

Selskapet mente at tilbudene som DNO Yemen har fremsatt og fortsatt vil fremme, fullt og helt er i tråd med jemenittisk rett og de rettigheter som de tidligere jemenittiske arbeidstakerne har krav på. Selskapet ville imidlertid ikke ha vært i stand til å oppfylle et vilkår om fortsatt ansettelse, selv om selskapet hadde ønsket det, ettersom DNO hadde tilbakelevert lisensene sine.

DNO benektet på det sterkeste anklagene om at selskapet hadde vist liten interesse for å forhandle og viste til flere forsøk på å opprette kontakt med tidligere arbeidstakere. DNO oppga at videre meklings fra Kontaktpunktet ikke ville bidra positivt til prosessen. DNO uttrykte i tillegg manglende tiltro til Kontaktpunktets prosess, på grunnlag av det selskapet oppfattet som mangel på fastholdelse av prinsippene i gjennomføringsprosedyrene og prosedyrereglene i den

¹ Engelsk originalversjon av sitatet: "...the fact that the Houthi rebel group controlled all aspects of government and public life meant that a reference to the illegality would not only have fallen on deaf ears but would have physically endangered anyone associated with DNO Yemen".

² Engelsk originalversjon av sitatet: "it was better to 'wait out' the political environment in the hope that an unbiased and objective judiciary which was willing and able to apply established Yemeni law would be reinstated once civil war conditions had abated".

³ Engelsk originalversjon av sitatet: "Houthi court decisions".

forrige prosessen. DNO anså videre at den nye klagen beviste at Industri Energi og Yemen Union tydeligvis ikke var interessert i å samarbeide i god tro eller opptre til beste for de tidligere ansatte i DNO Yemen, som de hevder å representere.

Selskapet oppga imidlertid også at det uansett ville fortsette å strekke ut en hånd og forsøke å komme til en løsning med enhver tidligere jemenittisk arbeidstaker som tok kontakt i god tro for å motta det de er berettiget til i henhold til jemenittisk rett.

6 KONTAKTPUNKTETS BEHANDLING AV SAKEN

Kontaktpunktets sekretariat hadde innledende kommunikasjon med partene på e-post og inviterte dem, i tråd med Kontaktpunktets prosedyrer, til møter for å forklare Retningslinjene og Kontaktpunktets rolle og prosedyrer. Partene avslo invitasjonen fordi de allerede hadde kjennskap til prosessen gjennom Kontaktpunktets klagebehandling i 2017/2018.

Basert på en første vurdering av klagen og tilsvaret, og tatt i betraktning DNOs kommentarer fra 17. desember 2018 angående utkastet til første vurdering, konkluderte Kontaktpunktet med at spørsmålene som ble tatt opp, berettiget videre gransking. I sin første vurdering, offentliggjort 17. januar 2019, fastslo Kontaktpunktet at klagen gjelder sentrale prinsipper i Retningslinjene, at den er fremmet mot et norsk selskap som omfattes av Retningslinjene, og at spørsmålene faller inn under Kontaktpunktets mandat. Kontaktpunktet anså videre at det ikke hadde tatt stilling til disse spørsmålene i den forrige klagen.

Kontaktpunktet tok til etterretning at partene hadde ulikt syn på videre dialog med Kontaktpunktet i saken. Det gjentok likevel at det er en ikke-rettslig instans, og at dets mandat innebærer å tilby dialog og mekling («velvillig mellomkomst») til parter som har en tvist knyttet til Retningslinjene. Kontaktpunktet fastslo at det fortsatt sto til partenes disposisjon, og at Kontaktpunktets oppfatning fremdeles var at mekling og dialog helt klart burde anses som en konstruktiv måte å komme videre på for begge parter.

Tatt i betraktning at DNO avslo Kontaktpunktets invitasjon om å tilrettelegge for dialog mellom partene, innledet Kontaktpunktet sin gransking av spørsmålene. 9. mai 2019 inviterte Kontaktpunktet partene til å svare på en rekke spesifikke spørsmål om saken. 6. juni 2019 svarte Foreningene fyllestgjørende på alle spørsmålene de hadde fått. DNO svarte også på Kontaktpunktets anmodninger, men fastholdt at selskapet ikke ønsket å delta i kontaktpunktprosessen med velvillig mellomkomst og mekling. DNO anmodet også om at de fleste av selskapets skriv til Kontaktpunktet ble holdt konfidensielle, også i forhold til klager.

Kontaktpunktet viet også mye tid og ressurser til å innhente relevant informasjon fra en rekke eksperter både i Norge og internasjonalt. Selv om Kontaktpunktets undersøkelser ga nyttig innsikt i bakgrunnen for konflikten i Jemen, var ikke informasjonen tilstrekkelig til å avgjøre saken. Da det ikke var mulig å innhente flere opplysninger, utarbeidet Kontaktpunktet sin slutterklæring i saken.

7 KONTAKTPUNKTETS VURDERING AV DNOs ETTERLEVELSE AV OECDs RETNINGSLINJER

7.1 INNLEDENDE BETRAKTNINGER

7.1.1 OMFANGET AV KONTAKTPUNKTETS VURDERING

Kontaktpunktet fastholder at spørsmålet om varsel og drøftelse før oppsigelsene ble avsluttet med Kontaktpunktets slutterklæring av 9. april (den norske versjonen ble utgitt 22. mars) 2018 med hensyn til den forrige klagen fra Industri Energi. Slutterklæringen er tilgjengelig her⁴. I erklæringen konkluderte Kontaktpunktet med at DNO ikke hadde etterlevd Retningslinjene kapittel V punkt 6 og 8 med hensyn til varsel og drøftelse. Kontaktpunktet anbefalte videre at DNO for fremtiden, særlig ved virksomhet i risikofylte områder, burde gjennomføre risikobaserte aktsomhetsvurderinger og vise større åpenhet om sine retningslinjer og prosedyrer for ansvarlig næringsvirksomhet, i tråd med forventningene i OECD-retningslinjene.

Når det gjelder påstandene som gjaldt lovligheten av oppsigelsene, minner Kontaktpunktet om sine bemerkninger i Kontaktpunktets slutterklæring av 9. april 2018:

«Det tredje klagepunktet gjelder lovligheten av oppsigelser som ledd i nedbemanning ved DNOs virksomhet i Jemen i 2015. Dette er et spørsmål som faller utenfor det Kontaktpunktet kan vurdere i medhold av Retningslinjene. Kontaktpunktet viser til at det heter i Retningslinjene kapittel I punkt 2 at «et selskaps første forpliktelse er å overholde nasjonale lover» og forutsetter at DNO respekterer dette.»

Kontaktpunktet fastholder at det faller utenfor Kontaktpunktets mandat å vurdere om oppsigelsene i 2015 var lovlige i henhold til jemenittisk rett. Det er opp til nasjonale domstoler å bestemme innholdet i nasjonal rett. I denne nye aktuelle saken hevder Foreningene at de har mottatt en endelig dom fra en nasjonal domstol. Ingen av partene bestrider at det foreligger en dom, og at DNO nekter å rette seg etter den. DNO bestrider imidlertid at dommen er avsagt av en «nasjonal domstol», fordi selskapet anser at domstolene er kontrollert av Houthi-opprørere,

⁴ <https://www.responsiblebusiness.no/dialogue-and-mediation/specific-instances/dno-industri-energi/>

som avsier dommer uten legitimitet og rettslig grunnlag. Det første spørsmålet til behandling hos Kontaktpunktet er om det at DNO nekter å ta den endelige dommen til følge, utgjør et brudd på Retningslinjene kapittel I punkt 2 (se avsnitt 7.3).

Det andre spørsmålet til behandling hos Kontaktpunktet gjelder påstanden om at DNO Yemens oppsigelser i 2015 og de ledsagende omstendighetene utgjorde standarder for arbeidsforhold som var mindre gunstige enn dem som var fulgt av tilsvarende arbeidsgivere i vertslandet, i strid med Retningslinjene kapittel V punkt 4 bokstav a) (avsnitt 7.4). Kontaktpunktet anser at dette også er en selvstendig sak som må holdes atskilt fra den forrige klagen inngitt av Industri Energi.

7.1.2 FAKTAGRUNNLAG

Den sammensatte situasjonen i Jemen og mangel på nøytral informasjon har gjort det så godt som umulig for Kontaktpunktet å vurdere klagen på objektivt grunnlag. Ettersom Kontaktpunktets bemerkninger i saken må ses i lys av det svært spente og alvorlige bakteppet for denne klagen, gir Kontaktpunktet herved en generell oversikt over det viktigste faktagrunnlaget vedrørende konflikten i Jemen.

Etter den arabiske våren i 2011 overlot tidligere president Ali Abdullah Saleh makten til Abd-Rabbu Mansour Hadi, som ble fungerende president og leder for en «nasjonal dialog» for å utarbeide et forslag til ny grunnlov. I 2013 og 2014 ble landet rammet av en eskalerende voldelig konflikt som omfattet både al-Qaeda på den arabiske halvøy øst i landet, og houthiene (Ansar Allah), som rykket frem fra sør. Houthiene inntok hovedstaden Sana'a 21. september 2014 og krevde å få en del av makten. Tidlig i 2015 flyktet Hadi fra landet, etterfulgt av en Saudi-Arabia-ledet intervensjon i mars 2015. Houthiene ble drevet ut av Aden i den sørlige delen av Jemen, men beholdt kontrollen over Sana'a. Det ble innført en delvis blokade av Jemen for å hindre at våpen ble smuglet inn i landet.

Økende sult blant sivilbefolkningen og mangel på grunnleggende helsetjenester førte til at FNs nødhjelpskontor i 2015 kalte situasjonen en humanitær krise og i 2016 en humanitær katastrofe. For å stadfeste sitt engasjement for Jemens enhet, suverenitet, uavhengighet og territorielle integritet vedtok FNs sikkerhetsråd 26. februar 2014 resolusjon 2140 (2014). Med hjemmel i FN-paktens kapittel VII innførte FNs sikkerhetsråd et sanksjonsregime som blant annet innebar reiserestriksjoner og frysing av formuesgoder til og til fordel for visse personer og aktører. I sin resolusjon 2216 (2015) av 14. april 2015 uttrykte FNs sikkerhetsråd dyp

bekymring for den omfattende og raske forverringen av den humanitære situasjonen i Jemen og innførte deri en våpenembargo mot personer som deltok i handlinger som innebar trusler mot fred, sikkerhet eller stabilitet i Jemen. Sanksjonsordningen ble gjennomført av norske myndigheter 19. juni 2015 gjennom forskrift nr. 663 av 19. juni 2015 (FOR-2015-06-19-663).

Foreliggende klage gjelder DNOs virksomhet i tilknytning til blokk 32 og 43, som ifølge DNO ble tilbakelevert til Jemens olje- og mineraldepartement sent i 2016. Det ser ut til å være en eller flere voldgiftssaker knyttet til at det ble gitt avkall på disse blokkene. Med hensyn til blokk 43 fremgår det av en artikkel i Global Arbitration Review⁵ at DNO «i 2017 inngav et ICC-krav mot Jemens oljedepartement for å oppnå en erklæring om at det på korrekt måte hadde utøvd retten til å gi avkall på interessen i blokken samt erstatning». Det sies at Jemens oljedepartement skal ha stilt et motkrav på 100 millioner US dollar. Det rapporteres videre at det pågår eller har pågått nok en ICC-voldgift «basert på DNOs uttredelse fra en tredje oljeblokk» i Jemen. Det fremgår av DNOs årsrapport for 2018 at departementet i 2018 inngav et voldgiftskrav mot DNO og de andre partnerne i blokk 53, som ikke er knyttet til foreliggende klage, for påstått urettmessig tilbaketrekning fra produksjonsdelingsavtalen. DNO Yemen bestred kravet, som ble avgjort ved voldgift i 2019. Ifølge samme artikkel i Global Arbitration Review skal en ICC-domstol ha dømt en gruppe internasjonale energiselskaper, inkludert DNO, til å betale Jemen rundt 30 millioner US dollar i forbindelse med dette kravet. Kontaktpunktet noterer at DNOs motpart i nevnte voldgiftssaker synes å være den internasjonalt anerkjente regjeringen i Jemen.

Ifølge DNOs årsrapport for 2018 har DNO fremdeles en lisens til å drive blokk 47 i Jemen, til tross for at virksomheten er midlertidig opphørt.

7.1.3 KOMMENTARER TIL PARTENES DELTAKELSE I PROSESSEN

Som nevnt ovenfor har partene tilkjennegitt forskjellige meninger når det gjelder de pågående forhandlingene og Kontaktpunktets mulige rolle i å tilrettelegge for dialog. Mens Foreningene har gitt uttrykk for sitt ønske om å benytte seg av Kontaktpunktets tilbud om dialog og mekling i denne saken, har DNO gjentatte ganger tilkjennegitt manglende tiltro til Kontaktpunktets klagebehandling, uttrykt bekymring for at Kontaktpunktets involvering i saken vil kunne

⁵ <https://globalarbitrationreview.com/article/1195832/yemen-wins-damages-over-abandoned-oil-block>

påvirke den pågående dialogen mellom partene, og holdt fast ved at Kontaktpunktet mangler et gyldig mandat for den inneværende klagen i henhold til OECD-retningslinjene.

Som nevnt i den første vurderingen fant Kontaktpunktet at det ikke var hold i DNOs argumenter med hensyn til påstandene om feil i den forrige klagebehandlingen. Mekleren i den forrige prosessen ble valgt av partene, og Kontaktpunktet ga begge partene anledning til å bli hørt og kommentere hverandres innlegg før slutterklæringen ble skrevet. Med hensyn til mediene oppfylte lederen for Kontaktpunktet kun sin lovbestemte plikt til å veilede i allmennhetens interesse, uten å offentliggjøre noe fra meklingen.

Med hensyn til hvorvidt Kontaktpunktets tilbud til partene om dialog og mekling ville kunne påvirke de pågående forhandlingene mellom partene, konstaterer Kontaktpunktet at Foreningene i sin klage uttrykkelig anmodet Kontaktpunktet om å tilrettelegge for mekling (s. 14 i klagen). Det er ikke Kontaktpunktets oppgave verken å betvile eller tilsidesette en av partenes ønske om dialog med den andre parten. Kontaktpunktets mandat er snarere å tilby dialog og mekling til partene uten å opptre partisk overfor noen av dem. Ettersom DNO har gitt uttrykk for vilje til å ta direkte kontakt med sine tidligere ansatte, mener Kontaktpunktet at DNOs negative innstilling til Kontaktpunktets tilbud om dialog og mekling er uheldig.

Som nevnt ovenfor valgte DNO ikke å delta i prosessen fullt ut, men selskapet delte likevel det de anså som hensiktsmessig informasjon med Kontaktpunktet. Kontaktpunktet gjentar at det setter pris på at DNO besvarte forespørslene. Det at selskapet delte noe informasjon, samtidig som det insisterte på at innholdet i korrespondansen skulle behandles konfidensielt, gjorde det imidlertid vanskelig å vurdere selskapets etterlevelse i sammenheng med den svært komplekse situasjonen i Jemen. Siden Kontaktpunktets tilgang til pålitelige informasjonskilder har vært svært begrenset, ville en motsigelse mellom partene vært nyttig som en begrunnelse for å foreta en grundig vurdering av DNOs etterlevelse av Retningslinjene.

På grunnlag av dette anbefaler Kontaktpunktet at DNO i fremtiden deltar i prosessen for Kontaktpunktet med størst mulig åpenhet, for å vise at selskapet fullt ut respekterer kontaktpunktordningens klagemekanisme som er en sentral del av OECDs retningslinjer.

7.2 HAR DNO ETTERLEVD KAPITTEL 1 PUNKT 2 I OECDs RETNINGSLINJER?

Det er en grunnleggende forventning at selskaper overholder nasjonale lover. Se kapittel I i Retningslinjene, «Begreper og prinsipper», der første setning i punkt 2 lyder: «Et selskaps første forpliktelse er å overholde nasjonale lover.»

Når det gjelder behandlingen av den aktuelle klagen fra Fagforeningene, bemerker Kontaktpunktet for det første at et selskaps ansatte befinner seg i en prekær situasjon når de blir permittert mens det pågår en eskalerende væpnet konflikt. Som medlemmer av sivilbefolkningen fortsetter de å være underlagt lovene som gjelder der de bor. Så vidt Kontaktpunktet vet, var det å inngi en stevning ved First Arbitration Committee for Labour Issues and Disputes (voldgiftsutvalg for arbeidssaker og -tvister) i Sana'a et rettsmiddel som var tilgjengelig for de tidligere arbeidstakerne i DNO Yemen.

Kontaktpunktet har merket seg at den omtvistede avgjørelsen fra voldgiftsutvalget i Sana'a, som ble opprettholdt av nasjonal høyesterett etter DNOs anke, har følgende slutning:⁶

«For det første: Forplikte saksøkte (DNO) til å betale saksøkerne, som utgjør (175 ansatte), den første hr. [...] og den siste hr. [...], som angitt i den vedlagte listen, det følgende:

- 1- Betale saksøkerne 75 % lønn fra juni 2015 i overensstemmelse med det som står i saksfremstillingen og premissene.*
- 2- Betale saksøkerne bonus for Ramadan-måneden i år 1436 H.C., som korresponderer med år 2015 A.D.*
- 3- Erstatte saksøkernes sakskostnader med YER 50,000 (Femtitusen jemenittiske rialer) per saksøker.*

For det andre: Det ble ansett bevist at 18 saksøkere, den første hr. [...] og den siste hr. [...], som angitt i den vedlagte listen, allerede har mottatt det de har krav på, slik det fremgår av vår saksfremstilling.

For det tredje: Dommen skal inkludere foregrepet virkning forbundet med tilstrekkelig og sikker garanti.

For det fjerde: Saksfremstillingen og premissene skal anses som en integrert del av dette.»

Så vidt Kontaktpunktet forstår basert på den [engelske] oversettelsen som er gjort tilgjengelig som vedlegg til klagen, fremgår det at voldgiftsutvalgets begrunnelse at den mente det ikke forelå gyldige oppsigelser. Følgelig var de 175 ansatte som ikke hadde akseptert det sluttoppgjør DNO hadde tilbudt, ansett å være berettiget til lønn fra oppstarten av permitteringsperioden i juni 2015 frem til de returnerte til arbeidet eller til det tidspunkt vilkårene for oppsigelse var oppfylt på den måten som voldgiftsutvalget foreskrev (se bilag 14 til klagen, ss. 4–5). Ankeinstansen og Høyesterett opprettholdt førsteinstansens avgjørelse.

⁶ Slutningen er oversatt til norsk av Kontaktpunktet, basert på den engelske versjonen Fagforeningene vedla klagen.

DNO har med styrke hevdet at alle aspekter ved nevnte nasjonale rettsprosess var klart mangelfulle og i realiteten i strid med nasjonal rett, både prosessuelt og materielt (se punkt 5 over). Kontaktpunktet er ikke i posisjon til å vurdere hvorvidt disse synspunktene er korrekte. Når det gjelder anførselen om at dommen(e) var *void ab initio* som følge av FNs sanksjonsregime (se punkt 5), bemerker Kontaktpunktet at det ligger utenfor dets oppgaver i relasjon til den foreliggende klagen å fastlegge de presise praktiske følgene av Sikkerhetsrådets tiltak under FN-paktens kapittel VII, særlig resolusjon 2140 (26. februar 2014) og resolusjon 2204 (24. februar 2015). Kontaktpunktet bemerker imidlertid at det ikke kan se at nevnte resolusjoner innebærer at alt den dømmende makt foretar seg innenfor Houthi-kontrollerte områder automatisk er *void ab initio* både på nasjonalt og internasjonalt plan. Kontaktpunktet kan heller ikke se at det å overholde en dom nødvendigvis, *ipso facto*, ville være i strid med FNs sanksjoner.

Samtidig som Kontaktpunktet har sett hen til DNOs argumenter knyttet til hvorfor selskapet følte seg tvunget til å delta i de nasjonale rettsprosessene (se punkt 5 over), bemerker Kontaktpunktet også at DNO, til tross for Sikkerhetsrådets resolusjoner, to ganger anket de omtvistede avgjørelsene, og at selskapet i den forbindelse anførte mange av de samme argumentene for de nasjonale domstoler i dette Houthi-kontrollerte området av Jemen, noe som i alle fall på det aktuelle tidspunktet kunne se ut til å tillegge legitimitet til den domstolsprosessen selskapets tidligere ansatte hadde igangsatt. I det relaterte spørsmålet om legitimiteten til lokale og nasjonale myndigheter i den aktuelle perioden, bemerker Kontaktpunktet at DNOs oppsigelsesbrev av 25. april 2015, slik disse er fremlagt av klagerne (bilag 1 til klagen), tilsynelatende er sendt med kopi til Jemens arbeids- og sosialdepartement på et tidspunkt hvor president Hadi hadde flyktet fra landet og før han re-etablerte Aden som sitt regjeringssete.

Selv tatt i betraktning de ovennevnte forhold, og sett hen til at konflikten i Jemen er så kompleks, at kontrollen som de stridende parter utøver på sivile funksjoner som domstolene, hele tiden er i utvikling og endring, og tatt i betraktning det materielle innholdet i jemenittisk arbeidsrett slik Kontaktpunktet har forstått det, konkluderer Kontaktpunktet med at det ikke har tilstrekkelig grunnlag til å fastslå at det foreligger brudd på Retningslinjene på bakgrunn av manglende etterlevelse av den fremlagte dommen.

På generelt plan konstaterer Kontaktpunktet at der det oppstår en konflikt mellom et selskap og selskapets tidligere arbeidstakere innenfor konteksten av en omfattende krise, hvor

arbeidstakerne mangler tilgang til et domstolsapparat hvis rettsavgjørelser selskapet anerkjenner og er villig til å rette seg etter, er det særdeles viktig at selskapet bestreber seg på å opprettholde et klima for samarbeid og dialog med de individuelle arbeidstakerne så vel som arbeidstakerforeninger, slik det er nedfelt i forventningene i Retningslinjene kapittel V. Partene har informert Kontaktpunktet om at DNO har inngått forlik direkte med mer enn halvparten av de berørte individene.

7.3 HAR DNO FULGT STANDARDER FOR ARBEIDSFORHOLD SOM ER MINDRE GUNSTIGE ENN DEM SOM ER FULGT AV TILSVARENDE ARBEIDSGIVERE I JEMEN, I STRID MED BESTEMMELSEN I KAPITTEL V AVSNITT 4 BOKSTAV A)?

Foreningene hevder at DNO har handlet i strid med forventningen beskrevet i Retningslinjene kapittel V punkt 4 bokstav a):

Selskapene bør, i samsvar med gjeldende lover og forskrifter, de rådende forhold mellom partene i arbeidslivet og praksis i arbeidsforhold samt gjeldende internasjonale arbeidsrettslige standarder:

...

4. a) overholde standarder for arbeidsforhold og forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker som ikke er mindre gunstige enn dem som følges av tilsvarende arbeidsgivere i vertslandet.

Foreningene hevder at det franske selskapet Total og det østerrikske selskapet OMV bør anses som «tilsvarende arbeidsgivere», ettersom disse var de dominerende selskapene i oppstrømsvirksomheten i Jemen. I sitt brev av 6. juni 2019 har Foreningene oppgitt fem elementer som de mener har vært mindre gunstige i forbindelse med DNO Yemens oppsigelser: mangel på varsel i rimelig tid om endringer og mangel på samarbeid med arbeidstakerrepresentanter, oppsigelsene i seg selv, den stipulerte betalingen, unnlatelse av å sørge for fortsatt ansettelse ved tilbakelevering av blokkene, og sluttvederlag.

Basert på DNOs tilsvarende svar til klagen, antar Kontaktpunktet at DNO ikke er enig i Foreningenes påstand i dette henseende. DNO har avslått å dele detaljene i sine forslag til sluttoppgjør. Basert på dokumenter vedlagt av Foreningene har Kontaktpunktet ikke desto mindre fått en forståelse av vilkårene slik de var på tidspunktet for oppsigelsene.

Med hensyn til varsel om endring og samarbeid med arbeidstakerrepresentanter før oppsigelsene viser Kontaktpunktet til sin slutterklæring av 9. april 2018. Her konkluderte

Kontaktpunktet med at DNO hadde handlet i strid med forventningene i Retningslinjene med hensyn til varsel og drøftelse, jf. Retningslinjene kapittel V punkt 6 og 8. I vurderingen av foreliggende klage vil Kontaktpunktet bare vurdere de andre punktene hvor DNO i henhold til Foreningene har handlet i strid med Retningslinjene ved å følge mindre gunstige standarder enn OMV og Total.

Kontaktpunktet mener at vilkår som gjelder oppsigelser, faller inn under anvendelsesområdet for bestemmelsen i Retningslinjene kapittel V punkt 4 bokstav a). Kontaktpunktet er av den oppfatning at begrepet «standarder for arbeidsforhold» omfatter de vilkår som tilbys arbeidstakere fra og med ansettelsestidspunkt og frem til endelig oppsigelse, inkludert oppsigelsesvilkårene. Ifølge kommentaren til denne bestemmelsen i Retningslinjene «er det underforstått at standarder for arbeidsforhold og forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker omfatter lønns- og arbeidstidsordninger», noe som etter Kontaktpunktets mening bekrefter at bestemmelsen omfatter kompensasjonsordninger knyttet til oppsigelser.

Slik Kontaktpunktet forstår klagen er Foreningenes primære klagepunkt selve oppsigelsene, som de anser som «ulovlige». Ettersom Kontaktpunktet ikke tar stilling til lovligheten av oppsigelsene, se avsnitt 7.2 ovenfor, vil det fokusere på vilkårene som arbeidstakerne ble tilbudt i forbindelse med oppsigelsene.

Ifølge Foreningene hadde DNOs oppsigelser med ikrafttredelse 31. mai 2015 følgende vilkår (se s. 4 i klagen):

- lønn inntil dato for avslutning av arbeidsforholdet (én måned)
- kompensasjon for eventuell proporsjonal årlig permisjon som ikke er tatt ut før denne datoen
- sluttvederlag på én månedslønn per fullførte år og pro rata for delvis fullførte år

Ifølge Foreningene tilbød imidlertid OMV og Total bedre vilkår til sine ansatte. Foreningene hevder at Total betalte sine ansatte 75 prosent lønn etter produksjonsopphør og deretter sørget for fortsatt ansettelse gjennom å overlevere produksjonen til en ny operatør, og deretter betalte arbeidstakerne stønaden de var berettiget til da de ble overført til den nye operatøren. Utbetalingen omfattet «[l]ønn inntil utløpet av oppsigelsestiden for avslutning av ansettelseskontrakter, én månedslønn i stedet for å arbeide i oppsigelsestiden, sluttvederlag i tråd med personalpolitikk, og alle utbetalinger ble gjort i USD, med offisiell kurs [...]» (Foreningenes brev til Kontaktpunktet, datert 6. juni 2019, s. 2).

I henhold til opplysningene fremlagt av Foreningene betalte OMV 75 prosent av arbeidstakernes lønn frem til utgangen av 2015 og deretter 50 prosent til ikke-arbeidende personell etter forhandlinger med fagforeningen. OMV beholdt de ansatte, men tilbød frivillige fratredelsesordninger i januar 2016. Her tilbød de «sluttvederlag basert på antall år i tjeneste (minst én månedslønn for hvert år), én månedslønn i stedet for å arbeide i oppsigelsestiden, én månedslønn i stedet for ferie samt seks månedslønner for innlevering av oppsigelse» (Foreningenes brev til Kontaktpunktet, datert 6. juni 2019, s. 2).

Kontaktpunktet har ikke lyktes i å få klarhet i opplysningene som Foreningene har fremlagt om vilkårene til OMV og Total, med henblikk på å finne ut om disse vilkårene ble tilbudt på grunnlag av en standard som selskapene selv følte seg forpliktet til å oppfylle, eller om selskapene bevisst tilbød mer på grunn av de ekstraordinære omstendighetene både selskapene, virksomheten og de ansatte sto overfor. Det kan ikke trekkes noen konklusjon om dette på grunnlag av de opplysninger Foreningene har fremlagt.

Når det gjelder Foreningenes henvisning til Totals vellykkede overføring av sine ansatte til en ny operatør, har ikke Kontaktpunktet noe grunnlag for å kunne fastslå, forholdene tatt i betraktning, om dette er en «standard for arbeidsforhold» i kontekst av Retningslinjene kapittel V punkt 4 bokstav a). Det samme kan sies med hensyn til OMVs suksess med å reetablere sin virksomhet med de samme ansatte. Selv om det skulle være riktig at disse to selskapene har behandlet sine ansatte på en annen måte enn DNO, kan handlingene deres likevel ikke ses på som et referansegrunnlag som DNO Yemens opptreden skal måles opp mot.

Kontaktpunktet tar til etterretning oversikten som Foreningene har presentert med hensyn til deres krav samt DNOs tilbud i senere møter mellom partene. Selv om Kontaktpunktet alltid vil se positivt på dialog i konflikter mellom selskaper som Retningslinjene får anvendelse på, har ikke Kontaktpunktet forutsetninger for å vurdere de nærmere detaljene i krav og tilbud om sluttoppgjør opp mot et relevant referansegrunnlag. Kontaktpunktet konstaterer også at tilbud om sluttoppgjør kan omfatte en rekke forskjellige faktorer, noe Foreningenes krav om arbeidserfaringsbevis for hver ansatt viser.

Basert på det foregående har Kontaktpunktet ikke funnet grunnlag for at DNO på dette punktet ikke har etterlevd OECDs retningslinjer, men at DNO har noe å gå på når det gjelder å dokumentere at det er villig til å kartlegge og identifisere sammenlignbare standarder for arbeidsforhold hos sammenlignbare arbeidsgivere i vertslandet og ta disse standardene i bruk.

I tråd med Kontaktpunktets prosedyrer for klagesaker kan Kontaktpunktet gi anbefalinger til partene om hvordan de bedre kan sikre etterlevelse av Retningslinjene. Kontaktpunktet har følgende anbefalinger til DNO:

1. Kontaktpunktet anbefaler at DNO i fremtiden deltar i prosessen for Kontaktpunktet med størst mulig åpenhet, for å vise at selskapet fullt ut respekterer kontaktpunktordningens klagemekanisme som er en sentral del av OECDs retningslinjer.
2. Kontaktpunktet anbefaler at DNO i fremtiden bestreber seg på å identifisere og kartlegge hvilke standarder for arbeidsforhold som overholdes av sammenliknbare arbeidsgivere i vertslandene selskapet opererer i, og at selskapet anvender slike standarder i tråd med Retningslinjene kapittel V punkt 4 bokstav a).
3. Endelig anbefaler Kontaktpunktet at DNO fortsetter å forsøke å finne løsninger med enhver tidligere jemenittisk arbeidstaker som tar kontakt i god tro for å motta det de er berettiget til i henhold til jemenittisk rett.

National Contact Point of Switzerland

Final Statement

Specific Instance regarding Credit Suisse submitted by the Society for Threatened Peoples Switzerland

Berne, 16 October 2019

1. Context

The OECD Guidelines for Multinational Enterprises (OECD Guidelines) represent a set of principles and standards for responsible business conduct, addressed as recommendations by the governments of the 36 OECD member and 12 other adhering states to multinational enterprises operating in or from their territories. The National Contact Point of Switzerland (henceforth referred to as “Swiss NCP”) for the OECD Guidelines has the mandate to raise awareness and promote observance of the OECD Guidelines. The Swiss NCP also contributes to the resolution of issues that arise relating to the implementation of the OECD Guidelines in specific instances by offering a forum for mediation, assisting parties concerned to deal with these issues and providing recommendations regarding the implementation of the OECD Guidelines.

On 28 April 2017, the Society for Threatened Peoples, Switzerland (henceforth referred to as “STP” or “submitting party”), submitted a written request to the Swiss NCP to consider a specific instance under the OECD Guidelines regarding Credit Suisse (henceforth referred to as “CS” or “responding party”), which has its headquarters in Switzerland. The submission concerns CS’s business relation with companies involved in the construction of the Dakota Access Pipeline in the United States and related alleged human rights violations.

2. Proceedings of the Swiss NCP

Since the receipt of the submission on 28 April 2017, the Swiss NCP took the following steps:

- Written confirmation to the submitting party to acknowledge receipt of the submission on 28 April 2017.
- Preliminary discussion by phone with the responding party in order to inform it about the submission and explain the Swiss NCP’s proceedings on 3 May 2017. The submission was forwarded to the responding party on 4 May 2017.
- On 11 May 2017, according to the Specific Instances Procedure of the Swiss NCP¹ an ad hoc working group was constituted, including representatives from the State Secretariat for Economic Affairs, the Federal Department of Foreign Affairs and the Federal Office of Environment. This working group was involved in all steps of the procedure of the specific instance.
- On 15 May 2017, the US NCP was informed by the Swiss NCP regarding the submission.

¹www.seco.admin.ch/seco/en/home/Aussenwirtschaftspolitik_Wirtschaftliche_Zusammenarbeit/Wirtschaftsbeziehungen/NKP/organisation-und-kontaktaufnahme.html

- On 16 May 2017, the ad hoc working group of the Swiss NCP held separate meetings with the responding party and the submitting party respectively to inform them about the procedure of the specific instance.
- On 29 June 2017, the Swiss NCP received a written statement by the responding party in response to the submission. The statement was forwarded to the submitting party on 30 June 2017.
- On 22 August 2017, the NCP sent its draft report on the initial assessment to both Parties for comments on possible misrepresentations of factual information.
- On 28 August 2017, the NCP received written comments by the submitting party. The responding party asked the NCP for an extension of the deadline and submitted its written comments on 2 October 2017.
- On 19 October 2017, the Swiss NCP concluded in its published [Initial Assessment](#)² that the issues raised in the submission merited further consideration. It therefore accepted the specific instance and offered its good offices to the Parties.
- Both Parties accepted the offer of the Swiss NCP for mediation.
- The Swiss NCP suggested to both Parties to have a mediation facilitated by a professional external mediator contracted by the Swiss NCP. The Parties agreed to the appointment of an independent mediator.
- Both Parties agreed on 15 April 2018 on the Terms of References for the dialogue.
- Between July 2018 and May 2019, five mediation meetings took place at the premises of the Swiss NCP in Berne with representatives from STP (three people, with one replacement during this period), Credit Suisse (three people), a representative of the Swiss NCP and the independent mediator.
- The Parties reached an agreement on several substantial points and on the disclosure of the results on their discussions on 13 September 2019.

3. Joint Outcome of the mediation process

The Parties agreed to disclose the following elements as a result of their discussions:

3.1. Scope of the Dialogue

It is the Parties' understanding that according to the Terms of Reference (ToR) the focus of the discussion is not on the specific case of the Dakota Access Pipeline (DAPL) or any other concrete case. The Parties agreed that the concept of Free, Prior and Informed Consent (FPIC) is essential in the context of this specific instance. Accordingly, the dialogue focussed on the concept of FPIC and its operationalisation.

3.2. Credit Suisse Internal Policies

- (1) The Parties acknowledge that CS will include FPIC in its internal sector specific policies for Oil & Gas, Mining and Forestry & Agribusiness as follows:

“When there is credible evidence that the proceeds of a project-related transaction are used for activities which may negatively impact an area used or traditionally claimed by an indigenous community, Credit Suisse expects its clients, with respect to this transaction, through active engagement with the respective authorities, regulatory bodies and affected communities, to demonstrate alignment with specific key objectives and requirements of the International Finance Corporation (IFC) *Performance Standard 7 – Indigenous Peoples*, which incorporate the principles of the United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples and the concept of Free, Prior and Informed Consent (FPIC)”

² www.seco.admin.ch/ncp

- (2) CS commits to implement this policy and to include the key elements such as the alignment with the concept of FPIC and the respective expectations towards clients in its public summaries of the policies. CS will notify STP and the NCP of the policy's entry into force. Six months after the entry into force of the policy, CS will inform the NCP on the measures taken to implement the policy.
- (3) The Parties acknowledge that operationalising the inclusion of FPIC in CS sector specific policies as mentioned in para. (1) above will benefit from the review of FPIC-related impacts by a team with specific expertise within CS.

3.3. Follow-up

The Parties agree that CS will inform the STP and the Swiss NCP about the entry into force of the policy mentioned above.

4. Conclusions and follow-up

Both Parties engaged throughout the entire mediation process in a constructive manner. They demonstrated a firm willingness throughout the process to find a mutually satisfying resolution of the issues raised in the submission.

The Swiss NCP welcomes:

- the resolution of the issues raised by the submitting party regarding the concept of FPIC and its operationalisation;
- the commitment of CS to include FPIC in its internal sector specific policies on Oil & Gas, Mining and Forestry & Agribusiness and to inform the STP and the Swiss NCP of the entry into force of this policy;
- the agreement of the Parties on a follow-up by the Swiss NCP.

The Swiss NCP will follow up closely the implementation of the agreed Joint Outcome of the mediation process.

With this Final Statement, the Swiss NCP closes the specific instance.

National Contact Point for the OECD Guidelines for Multinational Enterprises

Final Statement

Oxfam Novib, Greenpeace Netherlands, BankTrack and Friends of the Earth Netherlands (Milieudefensie) versus ING

19 April 2019

ArgentinaAustraliaAustriaBelgiumBrazilCanadaChileColombiaCzechRepublicDenmarkEgyptEstoniaFinlandFranceGermanyGreeceHungaryIcelandIrelandIsraelItalyJapan

Table of Contents

1. Introduction	1
2. The NCP procedure	2
2.1 Details of the parties submitting the specific instance	2
2.2 Details of the enterprise	2
2.3 The NCP procedure in this specific instance until the Initial Assessment	2
3. Summary of the notification	2
4. The NCP's assessment of this specific instance	3
4.1 Scope of the assessment	3
4.2 Applicability of the Guidelines	3
4.3 Relevant parts of the Guidelines	3
5. The NCP's good offices	3
5.1 The course of the dialogue	3
5.2 Goal and scope of the dialogue	3
5.3 With regard to measuring	3
5.4 With regard to target setting	5
5.5 With regard to steering	5
5.6 Conclusion of the parties	6
6. Conclusion of the NCP	6
7. Monitoring	7
Abbreviations	7

Acknowledgements

The NCP wishes to thank all parties involved in the long and winding road leading up to this final statement. The seriousness of the matter of climate change has been the most important factor in this demanding dialogue. In the course of the dialogue and the extensive and clear discussions between the parties, there has always been respect. The NCP appreciates the unremitting effort of all participants and the willingness to continue to discuss and overcome the many obstacles and different views. No doubt all agreed that climate change is a serious threat to Humanity.

1. Introduction

This final statement describes the process and outcomes of the dialogue facilitated since November 2017 by the National Contactpoint (NCP) between the parties submitting the specific instance, Oxfam Novib, Greenpeace Netherlands, BankTrack and Friends of the Earth Netherlands (Milieudefensie) and ING, after the NCP received notification on 8 May 2017 of a 'specific instance' concerning ING and following the decision of the NCP on 14 November 2017 that this notification merited further consideration.

This statement is based on information provided by the parties, as well as input into the dialogue from external experts, with the exception of information considered confidential by either the NCP or the parties. This final statement marks the completion of the procedure by the NCP.

2. The NCP procedure

2.1 Details of the parties submitting the specific instance

Oxfam Novib mobilizes the power of people against poverty. Oxfam Novib is part of Oxfam International, a confederation of 20 aid organizations who together work with local partners in more than 90 countries. Tackling climate change is central to ending poverty.

Greenpeace Netherlands is an independent campaigning organisation that acts to change attitudes and behavior, to protect and conserve the environment and to promote peace. It is part of Greenpeace International, comprising 26 independent national/regional offices in over 55 countries across Africa, Europe, the Americas, Asia and the Pacific.

BankTrack is the international tracking, campaigning and CSO support organisation targeting private sector commercial banks ('banks') and the activities they finance.

Milieudefensie, Friends of the Earth Netherlands, believes that a clean and just world is possible. The organization in the Netherlands focuses on the themes of mobility, food, economy, energy and forests.

2.2 Details of the enterprise

ING is a global financial institution with a strong European base, offering retail and wholesale banking services to customers in over 40 countries. By year-end 2018, more than 54,000 employees offered services to over 38.4 million retail customers, of which 12.5 million are considered primary customers. ING Group shares are listed on the exchanges of Amsterdam, Brussels and on the New York Stock Exchange.

2.3 The NCP procedure in this specific instance until the Initial Assessment

On 8 May 2017, the NCP received a notification from Oxfam Novib, Greenpeace Netherlands, BankTrack and Friends of the Earth Netherlands (Milieudefensie). On 12 May 2017, the NCP acknowledged receipt of this notification and forwarded it to ING.

In August and September 2017, the NCP held separate meetings with Oxfam Novib, Greenpeace and BankTrack and ING about the procedure for consideration of the specific instance.

In October 2017, the NCP sent the parties a draft version of the initial assessment with a request to submit any comments within two weeks, after which the initial assessment was finalized, taking into account the parties' comments. On 14 November 2017, NCP published its initial assessment on the NCP's website:

www.oecdguidelines.nl.

3. Summary of the notification

On 8 May 2017, the parties submitting the specific instance notified the Dutch NCP of an alleged violation of the OECD Guidelines for Multinational Enterprises ('the Guidelines') by ING. The notifying parties state that ING has violated the Guidelines in respect of the environment and climate. In their notification they ask the NCP to scrutinize ING's climate policy and to urge ING to align its climate and other policies with the OECD Guidelines.

The NGOs referred to the OECD Guidelines asking for 'measurable objectives' and 'targets for improved environmental performance'. The Guidelines also 'encourage (...) disclosure (...) of greenhouse gas emissions (...) to cover direct and indirect, current and future, corporate and product emissions.' The NGOs request ING to publish its total carbon footprint (including indirect emissions as a result of ING's loans and investments) and publish ambitious, concrete and measurable emission reduction targets for its loans and investments.

The OECD Guidelines state: 'The basic premise of the Guidelines is that enterprises should act as soon as possible, and in a proactive way, to avoid, for instance, serious or irreversible environmental damages resulting from their activities'. Article 4 further states: 'Consistent with the scientific and technical understanding of the risks, where there are threats of serious damage to the environment, taking also into account human health and safety, not use the lack of full scientific certainty as a reason for postponing cost-effective measures to prevent or minimize such damage.'

The OECD Guidelines further emphasize the need for developing 'reporting standards for greenhouse gas emissions [...] that cover direct and indirect, current and future, corporate and product emissions'. Paragraph 63 of the commentary to Chapter VI concerning sound environmental management mentions 'in its broadest sense, embodying activities aimed at controlling both direct and indirect environmental impacts of enterprise activities'.

As such, the parties submitting the notification request that ING identifies and makes public its indirect greenhouse gas emissions and establishes objectives which the company will pursue to align the bank's indirect greenhouse gas emissions with the objectives of the Paris international climate agreement.

In its response, ING stated that it subscribed to the importance of measuring climate impact with the aim to effectively steer impact. ING states that in fact, as early as May 2015 it committed to a future methodology to be developed by the Science Based Target Initiative to do so.

ING states that at the time of the notification in May 2017, there was neither reliable data, nor an international standard to measure carbon emissions of a bank's lending portfolios and no method had been developed to link clients' emissions to a 2 degrees scenario, so it was deemed impossible to satisfy the complainants' request.

4. The NCP's assessment of this specific instance

4.1 Scope of the assessment

In its Initial Assessment of 14 November 2017, the NCP concluded that this specific instance merited further consideration and offered its good offices to facilitate a dialogue between the parties, with reference to the Dutch NCP Specific Instance Procedure for handling notifications.

All the parties involved, Oxfam Novib, Greenpeace, BankTrack and Milieudefensie/Friends of the Earth Netherlands and ING accepted the NCP's offer to enter into dialogue.

The goal of the dialogue was to help the parties reach agreement based on the NCP's recommendations in the light of the Guidelines, in this specific instance with respect to ING's climate policy and with respect to due diligence issues on climate change in the financial sector.

4.2 Applicability of the Guidelines

The OECD Guidelines clarify what the government of the Netherlands expects from enterprises in respect of responsible business conduct. The Guidelines state that enterprises should avoid causing or contributing to adverse impacts on matters covered by the Guidelines, through their own activities, and address such impacts when they occur. They should also seek to prevent or mitigate an adverse impact where they have not contributed to that impact, when the impact is nevertheless directly linked to their operations, products or services through a business relationship.

Under the terms of the OECD Guidelines companies are expected to conduct a due diligence process in respect of their environmental impact, including climate impact. This relates not only to their own negative environmental impact, but also to the impact in their value chain.

Given the above, in its Initial Assessment the NCP took the view that there is a link between ING's activities and the issue raised in the notification with reference to the Guidelines' chapters on Environment, Disclosure and Consumer Interests.

The NCP in its Initial Assessment, stated to be conscious of the complexity of this subject, not least in respect to the methodologies currently in development to calculate CO₂ emissions. The NCP considered that this should not deter a dialogue with respect to this notification.

4.3 Relevant parts of the Guidelines

The notification specifically concerns the alleged non-observance of the chapters of the Guidelines on Disclosure (Chapter III), Environment (Chapter VI) and Consumer Interests (Chapter VIII).

5. The NCP's good offices

5.1 The course of the dialogue

Between February 2018 and January 2019, the NCP hosted 4 dialogue meetings and 2 expert meetings to facilitate a dialogue between the parties submitting the specific instance and ING. To facilitate a good faith dialogue, both parties agreed beforehand on the Terms of Reference for the dialogue and a confidentiality agreement.

In February 2018, the NCP convened the first joint meeting of both parties to discuss the notification. On March, 29, and April, 26, the expert meetings took place, followed by constructive dialogue meetings on June, 11 and September, 24. In the fall of 2018 the parties continued working on the issues in joint meetings. A final meeting between the parties and the NCP took place on January, 23, 2019.

5.2 Goal and scope of the dialogue

The purpose and scope of the dialogue between the notifying parties and ING ('the parties') were to address the three main questions raised in the initial notification, which are:

- *Is ING willing to measure and publish its total carbon footprint: in other words ING's direct and indirect emissions (**measuring**);*
- *Is ING willing to publish specific and measurable goals (**target setting**);*
- *Is ING willing to reduce its indirect greenhouse gas emissions and align with the Paris international climate agreement (the 'Paris Agreement') (**steering**)*

The NCP notices that during the period of the good offices, developments in the area of measuring, target setting and steering took place and were taken into account in the discussions.

The NCP notices that the Paris international climate agreement (hereafter 'the Paris Agreement') was signed on April, 22, 2016, by the State of the Netherlands and other states and ratified by Dutch Parliament in July 2017. The Paris Agreement is binding for the State of the Netherlands. The State can adhere to the Agreement by adopting laws and regulations requiring the private sector to take measures in this regard. So there is expected to be a national law on climate ('Klimaatwet') and policies to implement the national Climate Agreement ('Klimaataakkoord'), in the near future.

5.3 With regard to measuring

ING measures, publishes and steers the climate impact of its operations (offices & business travel), its so-called direct emissions. ING publicly communicates that its biggest impact is in its financing activities, the indirect emissions. ING has been working with external parties to develop a methodology that will allow it to measure, disclose and steer its indirect emissions since 2015. ING tested two different methodologies: one based on *financed emissions* and the other based on *financed technology*. Although, in the latter concept the underlying metric (technology) differs from the metric used (carbon) when measuring financed emissions, the pursued objective is the same: to steer clients

active in key and high carbon intensive sectors, towards deploying those technologies that will lead to a clear reduction of their greenhouse gas emissions, thus underpinning a low-carbon future.

In 2017, in the follow-up of its efforts made in the previous years, ING started testing an alternative methodology based on technology. By doing so, ING used the concept of the Paris Agreement Capital Transition Assessment (PACTA), developed by a leading global initiative on climate-related metrics, 2 Degrees Investment Initiative (2°ii). January 2018, ING formalized its partnership with 2°ii to develop a similar tool for the banking sector. This cooperation resulted in the PACTA for lending tool. The focus of PACTA is the technology shift that is needed across certain sectors to align with a chosen climate transition scenario. PACTA takes a forward-looking approach as it assesses a necessary shift in technology against the actual technology clients are using today and plan on using in the future.

When using PACTA, clients are assessed based on (future) technology used and the effects thereof on carbon emissions and climate change. PACTA uses global databases containing information on the technological assets companies use today, as well as their investment plans. As such, PACTA allows banks to obtain insights in a client's contribution to climate change based on its technology used and investment plans used.

The notifying parties state that a 'necessary shift in technology', the basic assumption of PACTA, can in practice be less predictable than assumed by the International Energy Agency (IEA) and PACTA. They indicate that in many sectors it is not clear yet which technology will be the most appropriate or effective. The IEA scenarios for example see a big role for CCS (Carbon Capture and Storage), which is considered by the notifying parties as a hindering progress towards emission reductions.

ING indicates that every methodology and scenario contains uncertain factors and that almost every scenario takes CCS as a starting point. ING indicates to understand the concerns of the notifying parties as expressed above and agrees to call directly, together with the notifying parties, upon Dutch Government to request the International Energy Agency to develop as soon as possible two 1.5 degrees scenarios, one with and one without CCS.

In September 2018, ING publicly announced that it will begin steering its lending portfolio towards meeting the Paris Agreement's well-below 2 degrees goal.

ING mentions that its aim to measure the climate alignment of its lending portfolio, and to steer financial flows towards the goals of the Paris Agreement was recently followed by other commercial financial institutions in the Katowice Commitment.

To steer its lending portfolio, ING will use its Terra approach comprising of multiple methodologies like PACTA and Platform Carbon Accounting Financials (PCAF) assessing its eight most

carbon-intensive sectors financed and to set science based targets for its lending portfolio. These sectors are: energy (including oil, gas, and conventional power), automotive, shipping & aviation, steel, cement, residential mortgages and commercial real estate). ING states it will report on the progress of the Terra approach, starting in its 2019 annual report.

ING indicates that in the summer of 2018, it reached out to PCAF and expressed its interest in using the PCAF methodology to measure and reduce its climate impact for the Dutch residential mortgages. PCAF is an initiative by 11 Dutch financial institutions, including banks. Its objective too is to develop a common methodology for measuring the climate impact (or carbon footprint) of loans and investments made by financial institutions.

In April 2017 PCAF issued a progress report and in December 2017 it issued a final report on its methodology for measuring the carbon footprint of loans. At the time of the notification in May 2017, PCAF had not issued its December 2017 report describing its methodology for measuring the carbon footprint of loans. ING referred in May 2017, to the absence of an international methodology for climate impact measurement, as by May 2017, PCAF had not yet issued its final report. The notifying parties state that a concept of the methodology of PCAF was available in April 2017.

During the expert meetings the NCP and the notifying parties reflected on the feasibility of different methodologies for carbon emission measurement of lending portfolios, like PACTA and PCAF. The expert meetings showed that banks, including ING, have been testing various climate impact measurement methodologies in relation to their specific lending book characteristics.

Given the variety in banking products, sectors and clients financed by a specific bank and the geographical spread of a bank's client portfolio, it is to be anticipated that multiple new methodologies have to be developed and applied over time.

The parties have come to an agreement on the following:

The parties agree that the adoption by ING of the Terra approach, with the underlying PACTA and PCAF methodologies, as an innovative approach towards measuring, target setting and steering the bank's climate impact is a positive development. PACTA for lending is an open source tool and will be used by multiple banks. ING is implementing PACTA by assessing seven of the most carbon-intensive sectors it finances (energy, including oil, gas, and conventional power, automotive, shipping & aviation, steel, cement, and commercial real estate).

Furthermore, the notifying parties welcome ING's decision to use the PCAF methodology for measuring the climate impact of its mortgages in the Netherlands.

Given the variety in banking products, sectors and clients financed by a specific bank and the geographical spread of a bank's client portfolio, different impact measurement methodologies may be

needed and applied by financial institutions to reach the end-goals of the Paris Agreement.

Observation of the NCP with regard to measuring

The Guidelines Chapter III on Disclosure, commentary on disclosure, nr. 33 says: 'The Guidelines encourage disclosure or communication practices in areas where reporting standards are still evolving, such as, for example social, environmental and risk reporting. This is particularly the case with greenhouse gas emissions,...'.

The NCP stresses that absence of a methodology or international accepted standard will not dismiss companies, including financial institutions, to seek measurement and disclosure of environmental impact "in areas where reporting standards are still evolving such as, for example, social, environmental and risk reporting. This is particularly the case with greenhouse gas emissions". At the same time, the NCP takes into consideration that financed emissions are indirect and thus more difficult to measure and control. Meanwhile it has to be noted ING made an effort to design a standard.

5.4 With regard to target setting

ING has committed itself to steer its lending portfolio towards meeting the Paris Agreement's goal well-below 2 degrees. ING intends to set and publish intermediate targets. ING also states that, while its ultimate goal is clear (to steer its lending portfolio towards meeting the Paris Agreement's well-below 2 degrees), it has not been able yet to establish intermediate targets for the sectors covered by the Terra approach, given the phase of development of the Terra Approach. ING states it will report on the progress of the Terra approach, starting in its 2019 annual report.

The notifying parties state that, in order to fully appreciate the merits of ING's efforts, they need to understand the impact of the banks' efforts on its lending portfolio over the course of time by clear intermediate targets for f.e. 2020, 2025 and 2030. ING responded that with the further development and implementation of its Terra approach, ING fully intends to set intermediate targets.

The parties have come to an agreement on the following:

The parties agree that it is important to steer on end-goals, and on the importance of the setting and publishing of intermediate targets (goals).

Concerning thermal coal, the notifying parties welcome ING's decision made in December 2017 to reduce its thermal coal exposure to close to zero by 2025 and refrain from financing new coal fired power plants.

Observation of the NCP with regard to target setting:

The Guidelines Chapter VI Environment, art. 1, under b, say: 'enterprises should establish and maintain a system of environmental management appropriate to the enterprise', including (b)

'establishment of measurable objectives and, where appropriate, targets for improved environmental performance (...), including periodically reviewing the continuing relevance of these objectives; where appropriate, targets should be consistent with relevant national policies and international environmental commitments'.

As such, the NCP observes that the OECD Guidelines demand that ING, and other commercial banks, put effort into defining, where appropriate, concrete targets to manage its impact towards alignment with relevant national policies and international environmental commitments. Regarding climate change, the Paris Agreement is currently the most relevant international agreement between states, a landmark for climate change, signed by the State of the Netherlands.

The NCP is sensitive to the argument that financed emissions are indirect and thus more difficult to measure and control. The NCP considers that impact measurement of financed emissions is a new field of expertise, and recognizes the fact that ING, and banks like ING, face considerable challenges in developing an appropriate methodology, including the setting of intermediate targets.

As the Guidelines ask for periodically reviewing the relevance of objectives or targets, and given the long term objectives of the climate debate, the NCP encourages ING to set intermediate targets as well.

5.5 With regard to steering

The Guidelines Chapter VI Environment, art. 1, under b say: 'Where appropriate, targets should be consistent with relevant national policies and international environmental commitments.'

The NCP took into consideration that the notifying parties, in reference to the OECD Guidelines' Environment Chapter, asked ING to align its indirect greenhouse gas emissions with the objective of the Paris Agreement. Therefore, the NCP offered its good offices to parties to share their views on alignment of lending portfolio's to the goal of the Paris Agreement.

ING states to use the Terra approach to help steer its lending portfolio towards meeting the Paris Agreement's well-below 2 degrees goal. The notifying parties state this cannot be understood and monitored by external stakeholders until ING has published intermediate targets. ING indicates it has the intention to come to intermediate targets over time.

ING states its voluntary commitment made to the Paris Agreement takes as a reference point the Agreement's target to hold the increase in the global average temperature to well below 2 degrees Celsius. When steering its lending portfolios towards the Paris agreement, ING indicates it takes the CO₂ concentration threshold of 450 ppm as its point of reference. ING shared its rationale for choosing scenarios built on a 450 ppm CO₂ reference framework, referring to the long track record of the International Energy Agency 450 Scenario, the broad application of this scenario by business and policy makers and the fact that more progressive scenarios had

¹ OECD Guidelines, chapter III, point 33 of the Commentary on Disclosure

not been developed at the required level of detail at the time ING started testing its methodology, late 2017.

The notifying parties on the other hand, state that a 450 ppm CO₂ scenario offers more uncertainty (a 50 percent chance) of keeping warming below 2 degrees Celsius, whereas the Paris Agreement calls for keeping a global temperature rise this century well below 2 degrees Celsius above pre-industrial levels and to pursue efforts to limit the temperature increase even further to 1.5 degrees Celsius. The notifying parties indicate also that today, there are other scenarios available that provide a higher probability for keeping global warming within 2 degrees, such as the 'Beyond 2 Degrees scenario'.

Meanwhile, while the talks were ongoing, in October 2018, the IPCC published its Special Report on Global warming of 1.5 degrees, which shows that a global average temperature rise to 2 degrees Celsius comes with very substantial risks for people and biodiversity and that meeting the 1.5 degrees Celsius target is still achievable, provided unprecedented action is taken within the next twelve years.²

Furthermore, the notifying parties indicated that most of the proposed scenarios and pathways, including most of the IPCC's 1.5 degrees pathways, rely in some degree on negative emissions technologies being deployed in the future on a large scale. However, they indicate that results of negative emission technologies are highly uncertain, and refer to what is recently concluded by the The Hague Court of Appeal in the Urgenda case.³

According to the notifying parties, the point of reference when steering business and banking activities towards climate resilience should therefore be a 1.5 degrees scenario with a high probability rate, and which does not rely on using negative emissions technology to achieve this goal.

The notifying parties state that ING and the Terra program should move from the 2 degrees scenario towards a 1.5 degrees scenario.

ING indicated its interest in understanding the implications of various climate scenarios, including a 1.5 degrees scenario. As such, the bank would welcome a 1.5 degrees scenarios to be developed, with and without CCS, without being able to voluntarily commit to either such scenario up front though.

The parties have come to an agreement on the following:

ING, Banktrack, Greenpeace, Milieudefensie and Oxfam Novib call directly upon the Dutch Government to request the International Energy Agency to develop as soon as possible two 1.5 degrees scenarios, one with and one without Carbon Capture and Storage (CCS), that provide a 66% chance to limit global warming to below 1.5 degrees.

5.6 Conclusion of the parties

The parties thank the NCP for facilitating the dialogue between them, and conclude that important steps have been taken towards resolution of the issues of the notification.

The parties hope that the result of this dialogue will inspire other banks to measure, set targets for and steer their indirect climate impact.

6. Conclusion of the NCP

The NCP recognizes that banks like ING face considerable challenges in developing an appropriate methodology, including target setting. The NCP appreciates ING's commitment made to steer its portfolio towards the goals of the Paris Agreement. The NCP also appreciates ING's intention to come to intermediary targets and encourages ING to establish and disclose these intermediary targets.

The NCP welcomes the agreement the parties reached on calling directly upon the Dutch Government to request the International Energy Agency to develop as soon as possible two scenarios (one with and one without CCS) that provide a 66% chance to limit global warming to below 1.5 degrees.

The NCP calls upon all parties to continue their constructive dialogue and to consider the feasibility of a joint roadmap for the future process on setting intermediate targets and disclosure.

The aim of the NCP's 'good offices' in this specific instance has been to bring the parties together in order to come to a solution on the issues raised. The NCP points out that the character of the NCP dialogue is not to 'judge' about the past and the allegations made, but that it has a forward looking approach in order to solve the issues raised. In this specific instance, the issues are related to greenhouse gas emissions and climate change, an extremely serious and urgent matter that affects the whole world.

The NCP takes into account ING's efforts made testing measurement tools to identify its financed greenhouse gas emissions and the efforts made developing alternative means to identify its indirect climate impact. The NCP also takes note that ING has started working in 2015 already, with external parties to develop a methodology to measure, disclose and steer its indirect emissions, two years before the specific instance was filed with the NCP. Taking also into account the attitude of ING during the process, its willingness to cooperate in good faith with the notifying parties and be open, given the confidentiality, the NCP has confidence in the continuation of the constructive dialogue between the parties, after the closing of the procedure.

² Global Warming of 1.5 °C

³ Urgenda vs Staat der Nederlanden, Hof, dd Oct 9, 2018, (point 49 and 50)

The NCP is of the opinion that, given the above, a determination whether, at the moment of filing the specific instance, ING did or did not comply with the OECD Guidelines (to 'disclose (...) greenhouse gas emissions (...) to cover direct and indirect, current and future, corporate and product emissions') is not helpful to the future process between the parties, nor does it reflect to the efforts ING is making in order to steer its portfolio towards the goals of the Paris Agreement.

7. Monitoring

The NCP recommends that an evaluation be conducted of the outcomes of this dialogue, in the second quarter of 2020. The NCP will invite both parties to a meeting for this purpose. Both parties have accepted the NCP's invitation. The evaluation will be published on the NCP's website.

Abbreviations

CCS	Carbon Capture and Storage
IEA	International Energy Agency
NCP	National Contact Point
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PACTA	Paris Agreement Capital Transition Assessment
PCAF	Platform Carbon Accounting Financials

The role of National Contact Points (NCPs) is to further the effectiveness of the OECD Guidelines. The Dutch government has chosen to establish an independent NCP which is responsible for its own procedures and decision making, in accordance with the Procedural Guidelines section of the Guidelines. In line with this, the Netherlands NCP consists of four independent members, supported by four advisory government officials from the most relevant ministries. The NCP Secretariat is hosted by the Ministry of Foreign Affairs. The Minister for Foreign Trade and Development Cooperation is politically responsible for the functioning of the Dutch NCP. More information on the OECD Guidelines and the NCP can be found on www.oecdguidelines.nl

Published by:

National Contact Point OECD Guidelines for Multinational Enterprises

Ministry of Foreign Affairs

P.O. Box 20061 | 2500 EB The Hague | The Netherlands

www.oecdguidelines.nl

© Ministry of Foreign Affairs | April 2019

UTGITT AV:
Kontaktpunktet for ansvarlig næringsliv

Kontakt oss: oeclnecp@mfa.no
Kontaktpunktet for ansvarlig næringsliv
Postboks 8114 Dep
N-0032 Oslo, Norge
www.ansvarlignæringsliv.no

Publikasjonskode: E-999 B
Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon
Opplag: 100
11/2020

